

T.C.
MALTEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SOSYOLOJİ ANABİLİM DALI

GÖÇ MEKÂNLARINDAKİ GENÇLERİN
KİMLİK İNŞASI: SULTANGAZİ ÖRNEĞİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Behçet KALDIK

13 11 27 106

Danışman Öğretim Üyesi:

Prof. Dr. Nurgün OKTİK

İstanbul, Haziran 2015

T.C.
MALTEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SOSYOLOJİ ANABİLİM DALI

GÖÇ MEKÂNLARINDAKİ GENÇLERİN
KİMLİK İNŞASI: SULTANGAZİ ÖRNEĞİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Behçet KALDIK

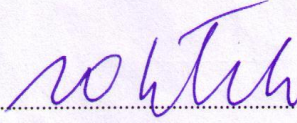
13 11 27 106

Danışman Öğretim Üyesi:

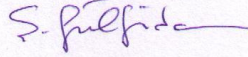
Prof. Dr. Nurgün OKTİK

T.C. Maltepe Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü'ne,

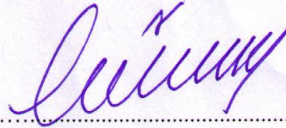
01.09.2015 tarihinde tezinin savunmasını yapan Behçet KALDIK'a ait "Göç Mekanlarındaki Gençlerin Kimlik İnşası; Sultangazi Örneği" başlıklı çalışma, Jürimiz Tarafından Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Anabilim Dalı, Sosyoloji Tezli Yüksek Lisans Programında Yüksek Lisans Tezi Olarak **Oy Birliği/Oy Çoğunluğuyla** Kabul Edilmiştir.

Prof. Dr. Nurgün OKTİK
(Jüri Başkanı)

Yrd.Doç.Dr.Şebnem GÜLFİDAN
(Üye)

Doç.Dr. Güncel ÖNKAL
(Üye)

ÖNSÖZ

Gençliğin bir toplumun geleceğindeki önemi aşikârdır. Son yıllarda çeşitli nedenlerle kırsal nüfusun giderek azaldığı ve kentsel nüfusun da giderek arttığı göz önüne alındığında; gençlerin etkilendiği değişkenlerin de değişmeye başladığı görülmektedir. Çünkü kentsel mekânlar, çok farklı kültürleri barındıran heterojen yapıdan oluşmaktadır. Gençler, bu farklı kültürel yapı içinde yetişmekte ve kimliklerini bu farklılıklar içinde inşa etmektedirler. Dolayısıyla, gençlerin kimliklerini etkileyen değişkenlerin önem derecelerinin bilinmesi, sağlıklı bir kimlik inşa etmeleri açısından büyük önem taşımaktadır.

Bu çalışmanın gerçekleşmesi sürecinde yardımlarını esirgemeyen danışman hocam Prof. Dr. Nurgün OKTİK'e teşekkür ederim. Ayrıca çalışmanın gerçekleşmesindeki katkılarından dolayı tüm çalışma arkadaşlarıma teşekkürlerimi sunarım.

Behçet KALDIK

ÖZET

Kırsal mekânlardan kentsel mekânlara çeşitli nedenlerle 1950’lerde başlayan göç, 1980’lerden itibaren hızlanmıştır. Dolayısıyla kentlerde bu göçmenlerle birlikte yeni bir kültür oluşmuştur. Bu çalışmada, ne tam olarak ‘kentli’ ne de tam olarak ‘köylü’ olan bu yeni kültürel form içinde yaşayan gençlerin kimlik inşalarını etkileyen değişkenler inceleme konusu yapılmıştır.

Bu çalışmanın amacı, göç mekânlarında yaşayan 15 ile 24 yaş arasındaki gençlerin kimlik inşa süreçlerini etkileyen aile, din, arkadaş grupları, eğitim kurumu ve kitle iletişim araçları gibi değişkenlerin etkililik derecelerini incelemektir. Nicel yöntemin kullanıldığı çalışmanın evreni olarak İstanbul ili Sultangazi ilçesi seçilmiş olup, rastlantısal örnekleme seçilen gençlere, hazırlanan anket uygulanmıştır. Anket verileri SPSS istatistik programıyla analiz edilmiştir.

Elde edilen bulgulara bakıldığında, göç almış mekânlarda yaşayan 15 ile 24 yaş arasındaki gençlerin kimlik inşalarını etkileyen değişkenlerin etkililik derecelerinin birbirinden farklı olduğu görülmüştür. Gençlerin %60’ının kimliklerini inşa ederken ailesinden etkilendikleri tespit edilmiştir. Yine gençlerin kimlik inşalarında arkadaş grubunun ve okulun önemli bir etkiye sahip olduğu görülmüştür. Ayrıca bulgular incelendiğinde, gençlerin kimlik oluşturmalarında dinin ve kitle iletişim araçlarının da önemli bir fonksiyona sahip olduğu görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Göç, Gençlik, Kimlik, Kimlik İnşası

ABSTRACT

Migration from rural to urban areas, which began for various reasons in the 1950s, has been accelerating since the 1980s. This rural immigration has created a new culture in urban areas. This study examines the variables which affect the identity of young people, who are not entirely 'urban' and not entirely 'rural', living within this new cultural form.

The purpose of this study is to examine the degree of effectiveness of such variables as family, religion, friend groups, educational institutions and mass media on the identity building processes of young people between the ages of 15 and 24 who live in urban areas mainly populated by immigrants. The Sultangazi district of Istanbul was selected as this quantitative study's target area. The prepared questionnaire was applied to young people selected through accidental sampling. Survey data were analysed with SPSS.

The results obtained show that the variables that affect the construction of identity of young people aged 15 to 24 who live in areas which take in immigration carry different degrees of effectiveness. It was determined that 60% of the young people were affected by their families during the development of their identities. Friend groups and educational institutions were also seen to have a significant impact in the identity construction of young people. Religion and mass media were also observed to serve an important function in the development of identity in the young people within the sample set.

Keywords: Immigration , Youth , Identity, Identity Construction

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT	v
İÇİNDEKİLER	vi
KISALTMALAR VE SİMGELER.....	viii
TABLolar.....	ix
1. BÖLÜM : GİRİŞ.....	1
1.1. Göç Olgusuna Genel Bakış.....	4
1.1.1. Göç olgusu ve Tanımı.....	4
1.1.2. Göç Çeşitleri.....	8
1.1.3. Göç Kuramları.....	12
1.2. Türkiye’de Göç Hareketleri.....	14
1.2.1. Türkiye’de İç Göç Hareketleri	14
1.2.2. Türkiye’de Dış Göç Hareketleri	16
1.3. Göç ve Kentleşme.....	17
1.4. Göç ve Yoksulluk.....	20
2. BÖLÜM : GENÇLİK VE KİMLİK	23
2.1. Gençlik Dönemi ve Kimlik İnşası.....	23
2.2. Kimlik Kavramına Genel Bakış.....	29
2.2.1. Kimlik Kavramı ve Tanımı	32
2.2.2. Bireysel Kimlik ve Kolektif Kimlik.. ..	36
2.2.3. Kimlik Kuramları.....	38
2.2.3.1. Mead ve Kimlik.....	40
2.3. Kimlik İnşasını Etkileyen Değişkenler.....	41
2.3.1. Kimlik ve Aile ilişkisi.....	41
2.3.2. Kimlik ve Eğitim İlişkisi	42
2.3.3. Kimlik ve Din ilişkisi.....	43
2.3.4. Kimlik ve Arkadaş Çevresi ilişkisi.....	44
2.3.5. Kimlik ve Kitle İletişim Araçları ilişkisi.....	45

2.4. Tezin Amacı	47
2.5. Tezin Hipotezleri.....	48
2.6. Tezin Önemi.....	49
3. BÖLÜM : YÖNTEM.....	51
3.1. Araştırmanın Örneklemi	51
3.2. Araştırma Alanının Tanımlanması.....	51
3.3. Veri Toplama Araçları	53
3.4. İşlem Basamakları.....	53
4. BÖLÜM : BULGULAR.....	54
4.1. Demografik Bilgiler.....	54
4.2. Gençlerin Kişilik Tanımlamaları, Problemlere Bakışı ve Aidiyet Duygusu.....	63
4.3. Sivil Toplum Kuruluşlarıyla ve Kitle İletişim Araçlarıyla İlişkiler.....	68
4.3.1. Katılımcıların İletişimde Buldukları Kuruluşlar.....	68
4.3.2. En Çok İzlenen TV Kanalları.....	68
4.4. Aile, Arkadaşlar ve Kültürel Yapıyla İlişkiler.....	71
4.5. Gençlerin Sorun Tespitleri ve Dini Eğilimleri.....	75
4.6. Karşı Cinsle İlişkiler, Evlilik ve Sosyal Yaşam.....	81
4.7. Gençlerin Kimlik İnşası.....	90
5. BÖLÜM : SONUÇ VE DEĞERLENDİRME.....	100
KAYNAKLAR.....	110
EKLER.....	116
ÖZGEÇMİŞ.....	125

KISALTMALAR

- TÜİK : Türkiye İstatistik Kurumu
yy. : Yüzyıl
TDK : Türk Dil Kurumu
UNESCO : Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü

SİMGELER

- f : Frekans
% : Yüzde

TABLolar

Tablo 3. 1. Sultangazi’de Yaş Grubu ve Cinsiyete Göre Nüfus Dağılımı.....	52
Tablo 4. 1. Ankete Katılanların Cinsiyet Dağılımı.....	54
Tablo 4. 2. Ankete Katılanların Yaş Dağılımı.....	55
Tablo 4. 3. Ankete Katılanların Medeni Durumu.....	55
Tablo 4. 4. Katılımcıların Eğitim Durumu.....	56
Tablo 4. 5. Katılımcıların Yaptığı İş Dağılımı.....	56
Tablo 4. 6. Katılımcıların Doğdukları İl Dağılımı.....	57
Tablo 4. 7. Katılımcıların Doğdukları Yer Durumu.....	57
Tablo 4. 8. Aynı Evde Toplam Kaç Kişinin Yaşadığı Durumu.....	57
Tablo 4. 9. Ailenin Aylık Toplam Net Gelir Durumu.....	58
Tablo 4.10. Evin Mülkiyet Durumu.....	58
Tablo 4.11. Evin Niteliği Durumu.....	59
Tablo 4.12. Baba Eğitim Durumu.....	59
Tablo 4.13. Anne Eğitim Durumu.....	60
Tablo 4.14. Baba Meslek Durumu.....	61
Tablo 4.15. Anne Meslek Durumu.....	61
Tablo 4.16. Sultangazi’de Yaşam Süresi.....	62
Tablo 4.17. İnsanın Yaşamını Anlamalı Kılan Değişkenler.....	63
Tablo 4.18. Türkiye’de Gençlerin Karşılaştıkları Güçlükler.....	64
Tablo 4.19. Katılımcıların Sahip Olduğu Kişilik Özellikleri.....	65
Tablo 4.20. Komşuların Evine Gitme veya Onların Gelme Sıklık Derecesi.....	65
Tablo 4.21. Katılımcıların Kendilerini Nereli Hissettikleri Durumu.....	66
Tablo 4.22. Sultangazi’de Yaşamının Memnuniyet Derecesi.....	66
Tablo 4.23. Memlekete Gitme Sıklık Derecesi.....	67
Tablo 4.24. Memlekete Ailece Geri Dönme Eğilimi.....	67
Tablo 4.25. Sultangazi’de Hemşeri Derneğinin Bulunma Durumu.....	68
Tablo 4.26. Katılımcıların Sivil Toplum Kuruluşuna Üyelik Durumu.....	69
Tablo 4.27. İzlenen Program Türleri.....	69
Tablo 4.28. Sosyal Medyanın Kullanılma Durumu.....	70
Tablo 4.29. Sosyal Medyanın İnsanların Yaşamını Etkileyip Etkilemediği Düşüncesi.....	70

Tablo 4.30. Siyasi Parti Eğilimi.....	71
Tablo 4.31. Katılımcıların Gelenek ve Göreneklerine Uyuma Derecesi.....	71
Tablo 4.32. Kimlerin Örnek Alındığı Durumu.....	72
Tablo 4.33. Yakın Akrabalarla Görüşme Sıklık Derecesi.....	72
Tablo 4.34. Aile ile İlişki Durumu.....	73
Tablo 4.35. Katılımcıların Arkadaşlarıyla Konuştukları Konular.....	73
Tablo 4.36. Katılımcıların Yaşlı Kuşaklarla İlişkisi.....	74
Tablo 4.37. Katılımcıların Gözüyle Türkiye'nin En Önemli Üç Sorunu.....	75
Tablo 4.38. Katılımcıların Dini İnanç Eğilimi.....	76
Tablo 4.39. Katılımcıların Camiye Gitme Eğilimi.....	77
Tablo 4.40. Katılımcıların Namaz Kılma Eğilimi.....	77
Tablo 4.41. Katılımcıların Oruç Tutma Eğilimi.....	77
Tablo 4.42. Katılımcıların Dua Etme Eğilimi.....	78
Tablo 4.43. Katılımcıların Cem Evine Gitme Eğilimi.....	78
Tablo 4.44. Katılımcıların Din Konusunda Okuması ve Düşünmesi Eğilimi.....	79
Tablo 4.45. Katılımcıları Tanımlayan Özellikler.....	79
Tablo 4.46. Katılımcıların Ötenaziye Bakışı.....	80
Tablo 4.47. Katılımcıların Ölüm Cezasına Bakışı.....	80
Tablo 4.48. Katılımcıların Doğum Kontrolüne ve Aile Planlamasına Bakışı.....	81
Tablo 4.49. Katılımcıların Evlilik Öncesi Cinsel İlişkiye Bakışı.....	81
Tablo 4.50. Katılımcıların Klonlamaya Bakışı.....	82
Tablo 4.51. Katılımcıların Görücü Usulüyle Evlenmeye Bakışı.....	82
Tablo 4.52. Katılımcıların Farklı Din ve Mezhepten Olanların Evliliğine Bakışı.....	83
Tablo 4.53. Katılımcıların Evlilik Öncesi Kız-Erkek İlişkisi Hakkındaki Düşünceleri.....	83
Tablo 4.54. Katılımcıların Karşı Cinsle ve Cinsellikle İlgili Bilgileri Nereden Edindikleri.....	84
Tablo 4.55. Katılımcıların Kız veya Erkek Arkadaşlarının Olup Olmadığı Durumu.....	84
Tablo 4.56. Katılımcıların En Yakın Üç Arkadaşının Hangi Çevreden Oluştığı Durumu.....	85
Tablo 4.57. Katılımcıların Son Üç Ayda Katıldığı Faaliyet Durumu.....	85
Tablo 4.58. Katılımcıların Boş Zamanlarını Değerlendirme Durumu.....	86
Tablo 4.59. Eşin Akraba Olması Durumu.....	86

Tablo 4.60. Eşin Aynı Etnik Yapıdan Olması Durumu.....	87
Tablo 4.61. Eşin Aynı Mezhepten Olması Durumu.....	87
Tablo 4.62. Eşin Ekonomik Durumunun İyi Olması Durumu.....	88
Tablo 4.63. Eşin Aynı Siyasi Düşünceden Olması Durumu.....	88
Tablo 4.64. Eşin Eğitilmiş Olması Durumu.....	89
Tablo 4.65. Eşin Dindar Olması Durumu.....	89
Tablo 4.66. Katılımcıların Dil Bilgisi Dağılımı.....	90
Tablo 4.67. Katılımcıların Etnik Olarak Kendilerini Tanımlama Durumu.....	91
Tablo 4.68. Katılımcıların Cinsiyetlerine Göre Kimlik Tanımlamaları.....	91
Tablo 4.69. Katılımcıların Siyasi Düşüncelerine Göre Kimlik Tanımlamaları.....	92
Tablo 4.70. Katılımcıların Etnik Yapılarına Göre Kimlik Tanımlamaları.....	92
Tablo 4.71. Katılımcıların Mezheplerine Göre Kimlik Tanımlamaları.....	93
Tablo 4.72. Katılımcıların Dindarlıklarına Göre Kimlik Tanımlamaları.....	93
Tablo 4.73. Katılımcıların Ailelerine Göre Kimlik Tanımlamaları.....	94
Tablo 4.74. Katılımcıların Mesleklerine Göre Kimlik Tanımlamaları.....	94
Tablo 4.75. Katılımcıların Kimlik İnşasında Aileden Etkilenme Derecesi.....	95
Tablo 4.76. Katılımcıların Kimlik İnşasında Arkadaşlardan Etkilenme Derecesi.....	95
Tablo 4.77. Katılımcıların Kimlik İnşasında Okuldan Etkilenme Derecesi.....	96
Tablo 4.78. Katılımcıların Kimlik İnşasında Aynı Mezhepten Olanlardan Etkilenme Derecesi.....	97
Tablo 4.79. Katılımcıların Kimlik İnşasında Kitle İletişim Araçlarından Etkilenme Derecesi.....	97
Tablo 4.80. Katılımcıların Kimlik İnşasında Siyasi Gruplardan Etkilenme Derecesi.....	98
Tablo 4.81. Katılımcıların Kimlik İnşasında Dini Gruplardan Etkilenme derecesi.....	98
Tablo 4.82. Katılımcılara Göre Okulun İnsan Hayatında ve Kişilik Yapısındaki Etkinlik Derecesi.....	99

1. BÖLÜM

GİRİŞ

Tarihsel ve sosyolojik bir olgu olarak göçe bakıldığında, sürekli olarak insanların çeşitli nedenlerden dolayı mekân değiştirdikleri görülmektedir. Bu durum, genellikle İnsanoğlunun doğasında var olan daha iyi yaşam koşulları arayışının bir sonucu olarak okunabilir. Bu coğrafi ve sosyal mekânların, değiştirilmesinin nedenleri arasında genellikle ekonomik faktör olmakla birlikte, dini, sosyal, siyasal ve doğa olayları gibi birçok etmen sayılabilir. Göç sonrasında, kentsel yapının sosyal dokusu değişmekte ve bu değişim beraberinde yeni sorunlar da getirmektedir. Dolayısıyla, bu sorunlardan en çok da gençler etkilenmektedir. Gençler, kendi sosyal yapılarıyla, karşılaştıkları bu yeni sosyal yapı arasında sıkışmışlık yaşayarak bir kimlik bunalımına girmektedirler. Kentlerdeki bu zorlu sürecin neticesinde gençler, yeni bir kimlik inşa etmeye çalışmaktadırlar.

19. yy' da sanayileşme hızla gelişerek beraberinde kentleşmeyi getirmiştir. Gittikçe önem kazanan ve gelişen kentleşme ise beraberinde yeni umutlar ve yeni beklentiler de getirmiştir. Köy ve kırsal yaşantısında giderek artan sıkıntılar, coğrafi mekân değişimini hızlandırmıştır. Tarımın sanayileşmesiyle kırsal bölgelerde emek gücüne olan ihtiyaç azalmıştır. Bu durum da insanların işsiz kalmasına ve giderek yoksullaşmasına sebebiyet vermiştir. Yine miras yoluyla toprakların bölünmesi ve bu toprakların artık mevcut ihtiyaçları karşılayamaması, şehirlerin cazibesini ve çekiciliğini arttırmıştır. Kırsal bölgelerde gerçekleşen hızlı nüfus artışı, işsizliği arttırarak insanları daha iyi yaşam koşullarını aramaya sevk etmiştir.

Türkiye'de 1950 ile 1980 yılları arasındaki dönem emeğin kentleşmesi dönemi olarak tarif edilmektedir. Bu dönem, kırdan kent merkezlerine büyük göçlerin yapıldığı dönemdir. Özellikle, Demokrat Parti iktidarı ile birlikte Türkiye'ye giren Marshall yardımının tarımın makineleştirilmesi ve modernleştirilmesine

harcanması, kırsal alanda kitlesel ölçekte bir emek fazlasının ortaya çıkmasına yol açmıştır. İşte, kırdan oluşan bu ‘atıl’ durumdaki nüfus, 1950’lerden 1980’lere kadar hızlı yükselen bir eğilimle kentlere göç etmiştir. (Özcan, 2012:121). Böylece, kırsal bölgelerin itici hale gelmesi ve kentlerin çekici bir faktör barındırması; göç hareketlerinin başlamasına ve giderek artan oranda hız kazanmasına neden olmuştur. Dolayısıyla bu göç hareketlerinin, kent merkezlerinde önemli sorunları da beraberinde getirdiği görülmektedir. Göçmenler, en başta ekonomik, eğitim, sağlık, barınma ve uyum problemleri olmak üzere çeşitli sorunlar yaşamaktadırlar.

Modern kentlerdeki yaşam merkezleri, beraberinde anomi, yalnızlık, belirsizlik ve güvensizlik getirmiştir. Kentler, farklı kimliklerin ve kültürlerin bir arada yaşadığı heterojen bir toplum yapısından oluşmaktadır (Aslanoğlu, 2000:10). Özellikle, kent kültürü ile geldikleri yerin kültürü arasında önemli farklılıklar olduğundan çeşitli çelişkiler ve çatışmalar ortaya çıkmaktadır. Göçle gelenler, ‘kentin yerlileri’ tarafından ‘öteki’ olarak tanımlanarak, kimi zaman da dışlanmaktadır. Bu durum da göçmenlerin; ‘gecekondu mahallesi’, ‘varoş’ veya ‘kenar mahalle’ olarak tanımlanan çeşitli gettolar oluşturmalarına neden olmaktadır.

Bu araştırmada İstanbul’un kenar mahallelerinden biri olan Sultangazi’deki gençlerin kimlik oluşturmalarını sağlayan değişkenler ele alınmaktadır. Burada doğup büyüyen veya sonradan buraya göç eden gençlerin, bireysel kimlik inşa süreçlerinde; aile, formel eğitim, din, kitle iletişim araçları ve arkadaş çevreleri gibi faktörlerin etkisi incelenmektedir. Bu bölgenin seçilmesinin nedeni; Anadolu’nun değişik bölgelerinden gelen insanların bölgede yaşaması ve bir Anadolu mozağini oluşturmalarıdır. Dolayısıyla, Sultangazi’nin tam bir göç mekânı haline gelerek heterojen bir yapı oluşturması, araştırma mekânı olarak seçilmesinde başat bir etken olmuştur.

Ülkemizde, 1950’lerde başlayan, 1980’lerde ve 1990’larda hız kazanan kırsal bölgelerden kentlere doğru yapılan iç göçlerin; ülkemizin toplumsal, ekonomik, siyasal ve dinsel yapısında büyük değişiklikler meydana getirmiştir. Özellikle göçmenlerin kent kültürüne uyumunda; onların, ekonomik koşulları ve eğitim durumları gibi değişkenlerin önemi yadsınamaz bir gerçeklik olarak ortada durmaktadır.

Türkiye’de 1980’lerde başlayan neoliberalizmin etkisini giderek artırdığı bir kent olan İstanbul’un kentli kimliğinin geçirdiği dönüşüme bakıldığında, yaşam standartlarındaki eşitsizliklerin giderek bir çığ gibi arttığı görülmektedir. Şehirde bulunan eğitim, sağlık gibi temel kaynaklara erişimin gelir düzeyi düşük kesimlere adeta kapandığı, yoksulluğun kronikleşmeye başladığı ve dünyadaki çoğu metropol gibi İstanbul’un da büyük bir hızla dışarıya yayıldığı görülmektedir. Aslında, bu durum ifade edilirken, esas itibarıyla kapitalizmin farklar yaratma ve David Harvey’in altını çizdiği eşitsiz coğrafi gelişmeyi derinleştirme durumu kastedilmektedir (Kurt, 2012:86).

Göçmenlerin yaşadıkları mekanlarda, son derece kompleks sorunlar yaşanmaktadır; altyapı, sağlık, eğitim ve işsizlik gibi bir çok sorun yaşanmaktadır. Dolayısıyla bu bölgelerde büyüyen ve yaşayan gençlerin kimliklerini oluştururken, bu toplumsal yapıdan soyutlanmaları düşünülemez. Bu çalışmada, gençlerin kimliklerini inşa etme sorunsalı, eğitim, din, kitle iletişim araçları ve arkadaş çevresi gibi değişkenlerle birlikte ele alındığında anlamlı hale gelebileceği gibi, ayrıca bu süreçle ilişkilendirilerek ele alınacaktır.

Metropollerin çevre mekânlarında yaşanan problemlerin fazla olması, şüphesiz tesadüfi bir durum olarak değerlendirilemez. Bu bölgelerdeki hırsızlık, gasp, uyuşturucu madde kullanımı ve satışı gibi olayların fazla olmasının, belirli toplumsal ve ekonomik nedenleri bulunmaktadır. Özellikle, değinilen sorunların gençler tarafından gerçekleştirilmesi; bu gençlerin kimlik inşa süreçlerinin incelenmesini gerekli kılmaktadır. Çünkü gençlerin kimliklerini inşa ederken etkilendikleri değişkenlerin etki derecelerinin bilinmesi problemin çözümüne katkı sunacaktır. Dolayısıyla, gençlerde kimlik inşa sürecinde; bireylerin toplumsal öğrenmeleri sonucunda, kendilerini nasıl konumlandıkları ve kendilerine nasıl baktıkları da önem arz etmektedir. Bu kimlik inşası sürecini; kişinin içinde yaşadığı toplumun kültürel yapısıyla ve diğer kurumlarla kurduğu ilişki biçimi etkilemektedir.

Bu çalışma beş bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde; göç olgusu ve çeşitleri açıklanmış, göçün sebep ve sonuçları üzerinde durulmuş, göç- yoksulluk, kentleşme ve kentlileşme konuları incelenmiştir. İkinci bölümde; gençlik ve kimlik

ilişkisi üzerinde durulmuştur. Araştırmanın sorunsalı ve konusu, belirli bir arka plan ekseninde açıklanarak, araştırmanın amacı ve önemi vurgulanmıştır. Yine bu bölümde, kimlik kavramı açıklanmış ve çeşitli kimlik kuramları üzerinde durulmuştur. Üçüncü bölümde; araştırmanın yöntemi üzerinde durulmuştur. Araştırmanın örnekleme açıklanmış, kullanılan veri tekniği olan anket üzerinde durularak işlem basamakları açıklanmıştır. Dördüncü bölümde ise; bulgulara yer verilerek, araştırmada ortaya çıkan verilerle ilgili bilgiler verilmiş ve ortaya çıkan bilgiler konu ekseninde yorumlanmıştır. Son bölümde de ortaya çıkan bulgulara dayalı tartışmalar, değerlendirmeler ve yorumlamalar yapılmıştır.

1.1. Göç Olgusuna Genel Bakış

Bu bölümde, disiplinler arası bir kavram sayılabilecek göç olgusu tanımlanmış ve göç çeşitleri üzerinde durulmuştur. Ayrıca literatürdeki göç kuramları incelenerek ve bu konuda daha önce yapılmış olan bazı çalışmalara yer verilmiştir.

1.1.1. Göç olgusu ve Tanımı

Göç; “ekonomik, toplumsal, siyasi sebeplerle bireylerin veya toplulukların bir ülkeden başka bir ülkeye, bir yerleşim yerinden başka yerleşim yerine gitme işi, taşınma, hicret, muhaceret.” olarak tanımlanmaktadır. (TDK, 2009:769). Yine bir başka tanıma göre, “Göç, bireylerin ya da grupların sembolik veya siyasi sınırların ötesine, yeni yerleşim alanlarına ve toplumlara doğru kalıcı hareketini içerir” (Marshall,1999:685). Taşçı’ya göre ise, göç iki yerleşim yeri arasındaki hareket olarak tanımlanmakla birlikte; sadece insanların bireysel ve toplumsal olarak bir mekândan başka mekâna taşınmasını değil, aynı zamanda bir kültür ve toplumsal yapı taşınmasını da kapsamaktadır. Farklı coğrafyalarda ortaya çıkan yaşam ve kültür biçimlerinin göçle birlikte bir başka coğrafyaya taşındığı göz önüne alındığında, göç aynı zamanda coğrafi bir yapının da bir yerden başka bir yere taşınmasını ifade etmektedir (Taşçı, 2012:155).

Fichter’e göre göç, genellikle fiziksel hareketlilik olarak adlandırılmaktadır. Bir coğrafi alandan başka bir coğrafi mekâna yapılan fiziksel hareketlilik, modern dünyada hızla artan bir olgudur. Fiziksel hareketlilik, çok sayıdaki kişinin zorla bir

yerden başka bir yere yerleştirilmesini, istenilmeyen kişilerin sürülmesini ve aynı ülke içinde bir mekândan diğerine veya bir ülkeden diğerine yapılan gönüllü sürekli göçleri de kapsamaktadır. Ancak iş gezileri, turistik amaçlı geziler, alışveriş gezileri ve işe gidişler gelişler bunların hepsi de bir mekândan diğerine geçişi ifade etmekle beraber, bunları göç olgusu kapsamında değerlendirmek mümkün değildir (Fichter, 1996:154).

Göç olgusu, temelde sosyal bir hareket barındırmasına karşın, ekonomik yaşamdan kültüre kadar hayatın hemen hemen her yönünü etkileyen temel bir değişim aracı olmaktadır. Aslında göçün temel itici ve çekici faktörlerinin başında ekonomik unsurun geldiği kolaylıkla söylenebilir (Taşçı, 2012:158). Chambers'e göre, "kültürel sınırlar ve geçişlerle birlikte göç, aynı zamanda pek çok çağdaş akıl yürütmenin yolculuk programlarına derinden kazınmış bir meseledir. Çünkü göçerlik ve sürgün, Edward Said'in de işaret ettiği gibi, 'kesintili bir var olma durumu'dur ve geride bıraktığınız yerle bir kavgaya tutuşma biçimidir" (Chambers, 2014:13). Sosyolojik bir ifade ile göç, sadece mekânsal bir hareketliliği kapsayan değil, aynı zamanda sosyal bir hareketliliği de kapsamaktadır (Canatan, 2013:318).

Chambers'e göre, "Hareket ve göç – Afrika'dan Amerika'ya, kırsaldan kente, eski sömürgelerden metropollere- karmaşık bir dönüşümü içerir"(Chambers, 2014:47). Göç olgusu, insanlık tarihi kadar eski olmakla birlikte; göçerlik, çeşitli nedenlere bağlı olarak ilk çağlardan beri devam etmektedir. Kuşkusuz modern anlamdaki göç olgusuna ancak 19. yy'dan itibaren vurgu yapılabilir. Çünkü sanayileşme sonrasında oluşan kentleşme, göçmenlerin çekim merkezi haline gelmiştir.

Kırsal mekânlarda kendi yerel dünyasında yaşayan köylüler, yığınlar halinde kentlere göç ettikten sonra emeklerini satan birer işçiye dönüşmektedirler. Böylece, endüstriyel dönem öncesi dünyayı karakterize eden kırsal hareketsiz günlük hayatı yerine, modern kentler ile birlikte ortaya çıkan kaotik bir hareketlilik, yeni dünyanın temel evrensel yapısını oluşturmaktadır (Özcan, 2012:107).

Kentler, kırsal mekânlardan farklı bir nitelik göstermektedir. Kentlerin temel özelliği; hizmet, sanayi, ticaret ve küçük üretim sektörlerinde istihdam kapasitesine

sahip olmasıdır. Kentin bu istihdam kapasitesi her zaman, gerek modern kent döneminde, gerekse de modern öncesi kent dönemde olsun daima kırsal mekânlardan daha fazla olmuştur (Şentürk, 2012:133).

Aslında, göçün ilk etkisi ekonomik alanda fark edilmekte birlikte, daha sonra bu etki; toplumsal ilişkiler, kültürel ve ulusal politikalar ile uluslararası ilişkiler alanlarında da rahatlıkla görülmektedir (Abadan-Unat, 2002:297). Çünkü göç, hem birçok değişkene bağlı olarak ortaya çıkmaktadır, hem de birçok değişkeni etkilemektedir. Dolayısıyla göç, hem sebepleri hem de sonuçları bakımından birçok değişkene bağlı bir olgu olmaktadır.

Ekonomik, sosyal, kültürel ve coğrafi bir olgu olan göç, beraberinde önceki mekânların sosyal ve kültürel özelliklerini de taşımaktadır. Göç, kır ve kent karışımı yeni bir form oluşturmaktadır. Kent merkezlerinde, her iki kültürün de bir arada yaşadığı görülmektedir. Göç sonucu, bir grubun bir yerden başka bir yere taşınması sonucunda yeni yerleşim yeri eskisinden farklı bir şekle bürünerek, ne tam olarak eski yer olarak kalır, ne de göç sonucu gelenlerin daha önce yaşadıkları yere benzemektedir; tamamen farklı bir biçimde ve yeni bir kentsel form ortaya çıkmaktadır (Taşçı, 2012:173). Göç mekanlarındaki toplumsal ilişkiyi, göç biçimi, göç nedeni, sosyal ve politik konjonktür ile demografik etkenler önemli ölçüde etkilediği söylenebilir (Çağlayan, 2008:306).

Göç sonunda bireylerin, bir mekândan diğer mekâna göç etmesi, hem göçmenlerin kendileri üzerinde hem de taşındıkları yeni yerleşim yerindeki bireyler üzerinde çeşitli etkilerde bulunduğu görülmektedir. Tarihsel olarak göçün en önemli sonucu kültür yayılmasıdır. Göç, kültürel ve coğrafi olarak izole edilmiş kişiler arasında iletişime yol açmakta, davranış örüntülerini değiştirmekte ve yeni fikirler oluşturarak kültürü zenginleştirmektedir. Bu yeni mekânda, ebetteki kişilerin birbiriyle karışmalarının her zaman barışçıl bir süreç doğurduğu veya hızlı sosyal ilerlemelere yol açtığı anlamına gelmemektedir (Fichter, 1996:156).

Bu bağlamda, kente yapılan yoğun göç ile birlikte İstanbul adeta kimliksiz hale getirilmiş ve kendi içinde parçalı ikili bir yapı oluşturmuştur. İstanbul'da, bir yandan postmodernlik dediğimiz sosyal sürecin bütün yansımalarının görüldüğü

sosyal katmanlar ile şehirde taşra hayatını devam ettiren ve kentle kendi arasına mesafe koyarak kent hayatına karışmaktan uzak duran bir kitlenin mevcudiyeti söz konusu olmaktadır. Bugün İstanbul'un karşı karşıya kaldığı temel sorunların başında, bir şehirden metropol kente, metropol kentten de bir megalopolise dönüşme ve bunun yarattığı sosyal uyum ve kentlileşme problemidir (Aktaş, 2012:41).

Aslında “Göç yeni bir yaşam biçimine girişmektir. Geriye dönüşü olmayan bu süreçte, köy ve kasabalarda geriye kalanlar da bu ‘meydan okuma’dan etkilenmektedir” (Abadan-Unat, 2002:166). Çünkü göç, sadece göçmenlerin yerleştikleri yeni yerleşim yerlerindeki insanların yaşamlarını etkilememektedir, aynı zamanda göç, göçmenlerin içinden kopup gittikleri bölgelerdeki toplumsal ve ekonomik yaşamları da etkilemektedir. Fakat kentlerde ortaya çıkan uyum sorunları, başlı başına bir problematik yapı olarak ortada durmaktadır.

Kente uyum sürecinde özellikle hemşeri derneklerinin etkili olduğu söylenebilir. Kente uyum sürecinin en önemli sosyal yansımaları olarak; barınma, iş bulma, eğitim, düğün ve cenaze merasimleri, bayramlaşma gibi çeşitli günlük hayat pratiklerinin her alanında hemşeri dernekleri kentin yeni sakinlerinin yanında yer alarak onlara yardımcı olmaktadır. Bu hayat pratikleri aynı zamanda kente tutunmanın ve eklemelenmenin birer göstergesi olarak görülmektedir (Adıgüzel, 2012:186). Fakat bu hemşeri derneklerinin tam bir kentlileşme sağladığı da söylenemez. Kentlere göç eden bu bireyler ve geniş kitleler eğitim düzeyi düşük, ortalama aile büyüklüğü yüksek ve süreklilik göstermeyen işlere sahip olmakla birlikte, bu eksiklikten kaynaklanan olumsuz nedenler bu bireyleri ve aileleri riske açık hale getirmektedir. Bu göçlerle oluşan yeni kentsel alanların alışıldık yüzü olan akrabalık ve hemşerilik, yeni süreçte kente yeni gelen kitlelerin sağlıklı bir şekilde, kente eklemelenme ve kentlileşme ilişkilerini sürdürecektir nitelikleri taşıdıkları söylenemez (Yılmaz, 2008: 165-166). Dolayısıyla bu dernekler, bireylerin tam olarak kent kültürüne eklemelenmesini ve uyumasını sağlamamakla beraber, kent yaşamına uyumda önemli etkileri olduğu görülmektedir.

Kentlere gelen göçmenlerin, kırsal mekânlardan gelmelerinden kaynaklı olarak; eğitim düzeyleri düşük, geleneksel aile yapısına sahip ve belirli bir mesleğe sahip olmayan kişilerden oluştuğu görülmektedir. Bu göçmenler, genellikle

kendilerinden önce kente gelmiş akraba ve hemşeri gruplarının yardımlarıyla gelmektedirler. Bunların, yaşadıkları bölgelere yerleşmektedirler ve bunların çalıştığı iş kollarında çalışmaktadırlar. Fakat bu akraba ve hemşerilerin de benzer eğitim, aile ve kültür yapısına sahip olmaları; yeni göçmenlerin kente eklememelerini ve uyumunu ileri düzeyde olumlu etkilememektedir.

Hemşerilik göçle birlikte ortaya çıkan bir olgudur. Göçmen, büyük kente geldiğinde büyük kentin yabancıları olarak kentli yerlilerin sembolik kültürel ve sosyal sermayelerinden yoksun olduklarından dışlanırlar, yani ‘öteki’leştirilirler. Dolayısıyla bireyler, kentlerdeki diğer aynı bölge insanlarıyla yakınlaşmaya başlamakta ve ortak paydalar oluşturulma yoluna gitmektedirler. Memleket uzakta kalmış olsa da düşüncede yaşamaya devam etmekte ve genellikle bir gün tekrar dönülecek yer olarak düşünülmektedir. Bu kapsamda göçmenler, kendilerini güvende hissettikleri akrabaları ve memleketlileri ile aynı mekanda yaşamaya çalışmaktadırlar (Demirağ, 2012:77).

Göçmenlerin çoğu geldikleri memleketleriyle bağlarını çeşitli düzeylerde sürdürmektedirler. Çünkü memleket, birinci kuşak göçmenler tarafından bir gün döneceklerini hayal ettikleri yer olarak düşünülmektedir. Dolayısıyla, “Kırdan kente göç edenlerin büyük bölümü geldikleri yerle sosyal ve ekonomik ilişkilerini sürdürürler” (Körükmez, 2008:227).

1.1.2. Göç Çeşitleri

Göç olgusuna neden olan kırsal mekânlardaki tarımın makineleşmesi, işsizlik, tarım alanlarının miras yoluyla bölünmesi, yoksulluk, toplumsal ve siyasal bazı olaylar, doğal felaketler, sağlık ve eğitim hizmetlerinin sınırlılığı gibi itici faktörler olduğu kadar; sanayileşmeyle birlikte kentleşmenin artması, kente istihdam olanaklarının fazlalığı, sağlık ve eğitim hizmetlerinin daha iyi olması gibi çekici faktörler de bulunmaktadır.

Karmaşık bir yapı arz eden göç olgusu, çeşitli alanlara göre kategorilere ayrılabilir.

Kişinin irade durumuna göre göçler

Bu kategorideki göçler, zorunlu ve gönüllü olmak üzere iki sınıflamaya tabi tutulmuştur. Gerçekleşen göçlerin bir kısmı, kişinin kendi hür iradesiyle gerçekleşirken, bir kısım göçler de kişinin iradesi dışında çeşitli nedenlerle gerçekleşmektedir. Gönüllü göçlerin, önemli bir kısmı ekonomik nedenli olup zincirleme göç şeklindedir ve belirli bir plan çerçevesinde gerçekleşmektedir. Fakat zorunlu göçler ise kişinin iradesi dışında olup genellikle ani bir şekilde gerçekleşmektedir. Bu göçler, genellikle siyasal baskılar sonucu gerçekleşir. Dolayısıyla, bu göçler sonuçları itibariyle farklılık arz edebilmektedir.

Ülkemizde 1980’li yıllarla birlikte göçün yapısı da değişmiştir, bu dönemden sonra devletin göçe bakış açısı da değişmeye başlamıştır. Özellikle 1980’li yılların ikinci yarısında başlayan ve 1990’lardan itibaren hız kazanarak İstanbul’a yapılan iç göçler, ağırlıklı olarak Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinden yapılmıştır. Daha çok zorunlu nedenlerden kaynaklanan bu göçler, siyasal düzeyde yaşanan çatışmanın etkisiyle İstanbul’da farklı süreçlerin yaşanmasına neden olmuştur (Şentürk, 2012:135).

Bu göçler sonucu toplumsal yapılar, gerek ulusal düzeyde olsun, gerekse uluslararası düzeyde olsun önemli değişimler göstermiştir. Abadan- Unat göre, bu değişme bazen yoğun bir etnik homojenliğe, bazen de daha büyük bir heterojenliğe dönüşmüştür. Zorunlu göçler, bazı yerlerde yeni devletlerin ortaya çıkmasına da neden olmuştur. Yani bazı durumlarda göçmenler yeni bir devleti, bazı durumlarda ise yeni devletlerin yeni göçmen gruplarını oluşturduğu görülmektedir (Abadan- Unat, 2002:34).

Yönlerine göre göçler

Göçler, yönlerine göre iç göç ve dış göç olarak sınıflandırılmaktadır. İç göç, ülke sınırları içerisinde gerçekleşen, kırdan veya köyden kente, bir kentten başka bir kentte veya bölgeye yapılan yerleşme amaçlı göçleri kapsamaktadır. Ülkemizde içgöçler, 1950’lerde başlamakla birlikte 1960’larda ve 1980’lerde farklı bir formata girerek hızlanmıştır. ‘‘1950’lerde başlayan göç, 1960 yılından itibaren

geçilen planlama dönemiyle giderek artmıştır. Kentlerde sanayi sektörüne yapılan yatırımlar ve devlet tarafından verilen desteklerle oluşan üretim alanlarının işçi ihtiyacı, kırsal alanlardan gelen göçlerle karşılanmaya çalışılmıştır” (Şentürk,2012:134).

Abadan-Unat’a göre, tarımsal üretimde teknolojinin gelişmesine bağlı olarak dayanamayan eski tip üretim, kırsal mekânlarda nüfusun hızla artışı, kentlerde eğitimin yaygınlaşmasıyla büyük kentlerin çekici hale gelmesi gibi etkenler modernleşen toplumlarda iç göç hareketlerini giderek artırmıştır (Abadan-Unat, 2002:145).

Dış göç, bireylerin bir ülkenin sınırları dışına çıkarak, yerleşme amaçlı olarak başka bir ülkeye yapılan göçlerdir. “Özellikle 1955’ten sonra dış göç devlet gücüne dayalı, kamu yönetimleri yardımı ile örgütlenen ve ikili anlaşmalara dayanan toplumsal bir olguya dönüştürüldü” (Abadan-Unat, 2002:146). Ülkemizde 1960’larda dış göç devlet politikası haline gelerek, başta Almanya olmak üzere birçok Avrupa ülkesine işçi gönderilmiştir.

Göç olgusu, toplumsal tabakalaşma piramidinde de çeşitli değişimler oluşturmuştur. Dış göç hareketi, hem yukarı doğru bir hareketlilik hem de aşağı doğru toplumsal bir hareketliliğe yol açarak, Türkiye’nin sosyoekonomik yapısında ve tabakalaşmasında çeşitli değişimlerin yaşanmasını sağlamıştır. Yukarı doğru hareketlilik en çok kuşak içi hareketlilik biçiminde görülmekte ve özellikle tarımsal uğraşlar yerine sanayiye kaymaları oluşturmuştur. Federal Almanya’da, nitelikli işgücünün görece yüksek oranına rağmen, aşağı doğru hareketlilik de görülmektedir. Beyaz yakalı mesleklerden mavi yakalı mesleklere geçişler de söz konusu olmuştur (Abadan-Unat, 2002:81).

Batı ülkelerinde, II. Dünya Savaşı sonrası güdülen hızlı kalkınma, tam istihdam ve yaygın mesleki eğitim politikaları ile ulusal işçi sınıfına yükselme olanakları sağlanmıştır. Ancak bu dönemde düşük itibarlı, toplumsal açıdan istenmeyen, yorucu ve kirli işler de ortadan kaldırılamadı. Dolayısıyla Avrupa’da bu tür düşük itibarlı işyerleri, ‘konuk işçi’ adı verilen yabancı işgücü ile doldurulmaya başlanarak bu ihtiyaç giderilmeye çalışılmıştır (Abadan-Unat, 2002:146).

Göç alan ülkeler ile göç veren ülkeler arasında gelişme bakımından büyük farklar olduğundan, göç alan çoğu ülke zengin ve demokratik iken göç veren ülkelerin çoğu ise yoksul bir yapıya sahiptirler (Janoski, Wang, 2010:688). Aslında göç alan ülkelerin, gelen göçmenlere karşı pek de demokratik bir çerçevede yaklaştıkları söylemez. Bu göçmenlerin en zor ve ‘kirli’ işlerde kullanıldığı gibi, diğer vatandaşlarla eşit bir yasal statüye sahip oldukları da söylenemez.

Boyutlarına göre göçler

Boyutlarına göre göç, kitlesel göç ve bireysel göç olarak sınıflandırılabilir. Kitlesel göç, kişilerin kendi istekleriyle başladıkları göçün, kitlesel halde artmasını ifade eder. Özellikle, ülkemizde sık karşılaşılan bir göç tipidir. Kırsal alanlardan kentlere yapılan göç bu kapsamda değerlendirilebilir. Bireysel göç ise, ferdi olarak veya az sayıda ailenin yaptığı göçü ifade etmektedir.

1961’de başlayan Almanya göçü başlangıçtan itibaren yoğun ve kitlesel bir özellik taşıırken, İngiltere göçü için böyle bir şey söz konusu olmamıştır. Almanya ile 1961 yılında imzalanan işgücü anlaşmasıyla Almanya’ya kitlesel bir göç başlarken, İngiltere göçü dağınık ve farklı yöntemlerle gerçekleşmiştir. Ancak genel bir yoğunlaşma İngiltere’nin Türkiye’ye vize uygulamaya başladığı 1989 yılında başlamıştır (Adıgüzel, 2010:106).

Süresine göre göçler

Süresine göre göçler, kalıcı göçler ve geçici göçler şeklinde sınıflandırılabilir. Çünkü göçlerin bir kısmı geçici süreli olmaktadır, bir kısmı da kuşaklar boyu devam ederek kalıcı hale gelmektedir. Ülkemizde mevsimlik göçler, özellikle yazları tarıma dayalı olarak yoğun şekilde görülmektedir. Adıgüzel’e göre, “Göçte geçicilik veya süreklilik şartlara ve gidilen mekâna göre değişebilir. Göç süreci geçici bir süreyle sınırlı olabileceği gibi, ömür boyu hatta gelecek kuşakları da bir yerleşme biriminden diğerine taşımalarını da kapsayabilir” (Adıgüzel, 2010:106).

1.1.3. Göç kuramları

Ravenstein'in Göç Kanunları

Bir devlette nüfus konusu İÖ 6. yüzyılda Çinlilerin dikkatini çekmeye başlamasına rağmen nüfusun yer değiştirmesi anlamına gelen göç konusu ancak 19. yüzyılda bilimsel tartışmalara konu olmuştur. Alman-İngiliz kökenli coğrafyacı ve harita uzmanı olan Georg Ravenstein bu konuda ilk defa 1885 ve 1889'da Londra'da, Royal Statistical Society'ye 'Göç Yasaları' konulu iki tebliğ sunmakla tartışmaları başlatmıştır. Ravenstein'e göre, göç hareketlerinin büyük çoğunluğu kısa mesafelere, uzak mesafeli göçler ise ticaret ve sanayinin geliştiği yerlere doğru olmaktadır. Aynı düşünürün görüşüne göre, göç hareketlerinin başlıca nedeni ekonomik durumun düzeltilmesinin istenmesidir (Abadan-Unat, 2002:4-5). Ravenstein, bu çalışmasını İngiltere'nin verilerine göre yapmıştır. Bu çalışma, diğer göç çalışmalarına temel teşkil etmektedir.

19. yüzyılda iç göç ve dış göç hareketlerinin kapsamlı tek bir kuramla açıklanmasına karşın, 20. yüzyılda toplumbilimciler farklı kavramlar ve kuramlar geliştirmeye başlamışlardır. Bu kuramlar, birey, hane halkı, ulusal ve uluslararası pazarlar gibi farklı nedenselliklere dayanmaktadırlar (Abadan-Unat, 2002:5).

Neoklasik Ekonominin Makro Kuramı

Uluslararası göç hareketinin en eski kuramıdır, ekonomik gelişme ile ilgili olarak geliştirilmiş bir kuramdır. Bu kurama göre, göçün nedeni, emek konusundaki arz ve talep alanında ortaya çıkan coğrafi farklılıkta yatmaktadır. (Abadan-Unat, 2002:6).

Neoklasik Ekonominin Mikro Kuramı

Bu modele göre bireyler, rasyonel düşünce sistemlerini kullanarak maliyet ve kar hesabını yaparak daha yüksek bir kazanç elde edeceklerine kanaat getirerek göç etme kararını vermektedirler (Abadan-Unat, 2002:7).

İtme Çekme Kuramı

Bu kuramı, ilk olarak 1966 yılına Everett Lee oluşturmuştur. Fakat bu kurama daha sonraki yıllarda çeşitli kişiler tarafından katkılar yapılarak kuram geliştirilmiştir. Lee yazdığı kuramda, göçmenden daha çok göçe odaklanmıştır, fakat göçmenlerin göz ardı edilmemesi gerektiğini de kuramında belirtmiştir. İtme ve çekme kuramına göre, hem yaşanan yerde hem de göç edilecek yerde, itici ve çekici faktörler vardır. Hem itici hem de çekici faktörlerin birliği bir bütünlük oluşturmaktadır. Kişisel düzlemde göç için avantajları ve dezavantajları belirleyen yaş, cinsiyet, eğitim ve ırk gibi demografik faktörlerin değerlendirilmesi itme çekme kuramı için önemlidir (Çağlayan, 2006: 72,73).

Merkez Çevre Kuramı

Wallerstein'in yaklaşımı ekseninde merkez ve çevre kuramına bakıldığında, merkez olarak adlandırılan ülkeler, ekonomik ve sosyal olarak gelişmiş, kapitalist ilişkiler sistemini benimsemiş ülkelerden oluşmaktadırlar. Çevre ülkeler ise bu merkez ülkelere bağımlı olan ülkelerden oluşmaktadırlar. (Çağlayan, 2006: 79). Dolayısıyla, işgücü gelişmemiş ülkelerden gelişmiş ülkelere doğru kaymaktadır (Abadan-Unat, 2002:16).

Göç Sistemleri Kuramı

Bu kuram, uluslararası ilişkiler çerçevesinde, ekonomik ve politik eksenli olarak geliştirilmiş bir kuramsal çerçevedir. Bu kurama göre, iki ya da daha fazla ülke karşılıklı olarak göçmen değişimiyle bir göç sistemi ve ilişkiler zincirini oluşturmaktadırlar (Çağlayan, 2006: 82).

İlişkiler Ağı (Network) Kuramı

Çağlayan'a göre, İlişkiler ağı kuramının temelini, göçmenlerin geldikleri ülkede kurdukları sosyal ağlar ile aynı zamanda göç alan ülke ile göç veren ülke arasında da kurdukları sosyal ağların varlığı ve bu ağların göçler üzerinde olan etkisi oluşturmaktadır (Çağlayan, 2006: 85).

1.2. Türkiye’de Göç Hareketleri

Sosyolojik bir olgu olarak göçe bakıldığında, sürekli olarak insanların çeşitli nedenlerden dolayı mekân değiştirdikleri görülmektedir. Bu durum, insanoğlunun doğasında var olan daha iyi yaşam koşulları özleminin ve arayışının bir sonucu olarak görülebilir. Bu coğrafi ve sosyal mekânların değiştirilmesinin pek çok nedeni olmakla beraber; genelde ekonomik, dini, sosyal, siyasal ve doğa olayları gibi etmenler sayılabilir. Fakat hangi sebeple olursa olsun, 20. yy. tüm dünyada en fazla göçlerin yaşandığı, en fazla heterojen ve melez toplumların oluştuğu yüzyıl olmuştur.

Göçlerin, bazen ülke içinde bazen de dış ülkelere yapıldığı görülmektedir. Ülke içinde yapılan göçler, genellikle kırdan kente doğru olmaktadır. Ülkemizden, 1960’larda başta Almanya olmak üzere birçok Avrupa ülkesine işçi göçü yapılmıştır. Bu dış göçler, gelişmemiş ya da gelişmekte olan bizim gibi ülkelerden, gelişmiş ekonomilere doğru olmaktadır. Az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin en büyük sıkıntılarında biri de beyin göçü sayılabilir. Eğitimli ve kalifiye sayılabilecek insanların, ülkenin ekonomik ve teknik şartlarının yetersizliği gibi çeşitli nedenlerden dolayı yurt dışına taşındıkları görülmüştür.

Türkiye’deki göçlerin büyük çoğunluğu iç göç şeklinde olduğu görülmekle birlikte, önemli oranda dış göç olgusunun da yaşandığı rahatlıkla söylenebilir. Abadan-Unat’a göre, “Göç, ister iç, ister dış olsun herhangi bir toplumun yapısında gerçekleşen değişimin doğal bir sonucudur” (Abadan-Unat, 2002:166).

1.2.1. Türkiye’de İç Göç Hareketleri

İkinci Dünya Savaşı, dünya ölçeğinde yeni bir hareketlenme ve yapılanma getirmiştir. Türkiye, fiilen savaşa girmese de savaş sonunda başta Amerika ve Avrupa olmak üzere, tüm dünyada gerçekleşen yeniden yapılanma hareketinden etkilenmiştir. Bu kapsamda, sanayiye önem verilmiştir, dolayısıyla bu alanda işgücüne ihtiyaç duyulmuştur. Bunun neticesinde, köylerden ve kırsal mekânlardan kent merkezlerine göçler başlamıştır. Türkiye’de göçlerin yönü sadece bu yönde olmamıştır; kentlerden kentlere de çeşitli göçler olmuştur. Dolayısıyla, ülkemizde

sanayileşme sonrası oluşan içgöçler, 1950'lerde önemli ölçüde başlamış ve daha sonraki yıllarda giderek artmaya devam etmiştir.

1950'lerden sonra başlayan kentleşme süreciyle, kırsal alanlardan kente akın eden yoksul kitlelerle birlikte, merkezi gücün kentlerdeki kontrolü de zayıflamaya başlamıştır. Bu göç neticesinde kır ve kent ikileminin oluşması beraberinde birçok sorun da getirmiştir. Kentlerin geleneksel sahipleri olan orta sınıflar ile kırsal alandan gelip kentin kenarlarına yığılan yoksul kitleler arasında ekonomik, kültürel ve siyasal bazı gerilimlerin yaşandığı görülmektedir. Bu göç olgusuyla birlikte, 'kent' ile 'karşı kent' arasında bir çatışmanın doğduğu söylenebilir (Özcan, 2012:120).

Kentlerde oluşan bu 'ikilik', çeşitli sorunların kaynağı olmuş, uyum ve kimlik sorunlarının başlangıcı sayılabilir. Sonraki yıllarda, çeşitli nedenlerle bu içgöçler azalmamış tam tersine giderek artmaya devam etmiştir. Bu göçlerin büyük çoğunluğu, ekonomik nedenli olmakla beraber; çeşitli toplumsal ve siyasal nedenlere de dayanmaktadır. Gönüllü olan bu göçler, 1980'lerden itibaren format değiştirerek zorunlu göç kategorisine girmeye başlamıştır, 1990'larda ise bu zorunlu göçler artan oranda hız kazanmıştır. Özellikle, siyasal nedenlere bağlı olarak Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinden yapılan göçler, bu tarz bir niteliğe sahiptir. Bu göçlerin büyük bölümü İstanbul, Ankara, İzmir ve Bursa gibi büyük kentlere yapılmıştır.

Kente göç etme biçimi göçmenlerin kentteki ekonomik durumlarını önemli ölçüde etkilemektedir. İstanbul'a yapılan göçler, 1980'den sonra zincirleme göçlerden farklılaşmış ve zorunlu göç şeklini almaya başlanmıştır. Dolayısıyla, daha önce göçler, belli bir sürece yayılan bir özellik taşıırken, şimdi ise daha hızlı bir şekilde gerçekleşebilmektedir. Aslında bu durum, kentte yeni gelen göçmenlerin, kentsel ortama uyumlarını zorlaştırmaktadır (Şentürk, 2012:141). Kentte doğup büyüyen bu gençler, varoşlardaki dünya ile sınırlandırılmakta ve bu mekânlardaki karamsar ve ümitsiz manzara içinde kimlikleri ve kişilikleri şekillenmektedir. Böylece toplumsal sınıflar arasındaki uçurum da artmaktadır (İnsel, 1995:319).

12 Eylül askeri müdahalesinden sonra uygulanan neoliberal politikalar ile birlikte, sermaye mantığının ön plana çıktığı kentte, kamusal hizmet sunmakla görevli yerel yönetimler de kar ve zarar mantığına göre hareket etmeye

başlamışlardır. Kentsel girişimcilik olarak tanımlanan ve özel sektöre kentlerin kapılarını açan devlet politikaları sonucu, sermaye için kentler rant kaynağına dönüşmüştür. Dolayısıyla, kentlerin daha önce dikkate alınan kullanım değeri geri plana itilmiştir (Özcan, 2012:123).

1980'lerde başlayan bu neoliberal düşünce, Özcan'a göre, "Kent yoksullarının kent merkezinden dışlanması ile orta sınıfların güvenli folyo kentlere yerleştirilmesi, kent merkezlerinin tüketime yönelik olarak yeniden oluşturulmasını da olanaklı kılar. Plazalar ile iş ve alışveriş merkezleri, neoliberal bir salgın olarak her tarafa yayılıp kenti bir yok-mekâna dönüştürür" (Özcan, 2012:106).

İçgöçler; yoksulluk, barınma, eğitim, sağlık ve kent yaşamına uyum gibi çeşitli sorunsallar oluşturmanın dışında; aile tipinde, sosyal ilişkilerde, dayanışma ağlarında ve kentin silüetinde de çeşitli değişimlere neden olmuştur. Özellikle 1990'lardaki göçlerin, bu sorunlara ilaveten, kenar mahallelerde suç oranlarının artmasına ve kimlik tartışmalarının hız kazanmasına neden olduğu söylenebilir.

1.2.2. Türkiye'de Dış Göç Hareketleri

İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra yeniden yapılanmaya başlayan Avrupa, işgücüne olan ihtiyacını dışarıdan karşılamaya çalışmıştır. Bu çerçevede, Türkiye'den de başlayan göçler, başta Almanya olmak üzere çeşitli Avrupa ülkelerine yapılmıştır. Bu dışgöç hareketi 1960'larda yapılan ikili anlaşmalarla hız kazanmıştır.

Türkiye'den Almanya'ya yapılan dış göç, yaklaşık 10'ar yıllık süreleri kapsayan dört temel grupta sınıflandırılabilir. Birincisi, 1961'den başlayan ve ekonomik kriz nedeniyle yabancı işçi alımının durdurulmasına kadar devam eden süreci kapsayan "işgücü göçü"dür. Bu durumu, 1973 yılında başlayan "sosyal göç" süreci takip etmektedir. Üçüncüsü, 1980'den itibaren Türkiye'den siyasi ortam nedeniyle kaçanların başlattığı "Siyasal göç". Dördüncüsü ise, 1990'lardan itibaren "iltica ve yasadışı göç" sürecinin başlamasıdır (Adıgüzel, 2010:100).

Ancak Batı, bu konuk işçilerin ‘geçici’ değil ‘kalıcı’ olduğunu düşündükten sonra çeşitli entegrasyon politikalarını üreterek uyum problemlerini çözmeye çalışmıştır. Göçmenler, Batı’da bu şekilde yaşarlarken, kendi ülkelerinde ‘yüksek statülü’ bireyler olarak görülmüşlerdir.

1.3. Göç ve Kentleşme

Göç olgusu ile birlikte ortaya çıkan kavramlardan biri de kentleşmedir. Sanayileşme sonrası gelişmeye başlayan kentleşme; insanların ekonomik, sosyal ve kültürel yaşamlarında birtakım değişiklikler oluşturmuştur. Kırsal yaşamın homojen yapısı değişmiş, daha kompleks ve heterojen yapılar ve kültürler meydana çıkmıştır.

Kentleşme, kentte yaşamlarını idame ettirenlerin eski geleneksel ilişki ve yaşam biçimlerini terk ederek, daha formel bir yapıya bürünmelerini gerekli kılmaktadır. Artık bireylerin aile tipi ve akrabalık ilişkileri değişmeye, birincil ilişkiler yerini ikincil ilişkilere bırakmaktadır. “Geleneksel topluma kıyasla, heterojen nitelikli, kentleşmiş, endüstrileşmiş bir toplumda sosyal bağın niteliği sorunu, hem daha önemli, hem de sosyoloji ve siyaset felsefesinin gündeminde daha belirgindir” (Bilgin, 1999:84).

Marshall’a göre; kentlilik, kent toplumlarının tipik toplumsal yaşam kalıplarını anlatan bir terimdir. Kentteki yaşam tarzında; uzmanlaşmış iş bölümü bulunmakta ve akrabalık ilişkilerinin zayıflaması söz konusu olmaktadır. Ayrıca gönüllü birliklerin çoğalması, sekülerleşme, toplumsal çatışmanın giderek artışı ve kitle iletişim araçlarının etkin bir biçimde kullanılması durumu söz konusu olmaktadır (Marshall, 1999:400).

Genel olarak kentlilik bilinci, kent kültürünü anlamak, kendini kente ait görerek kendini güvende hissetmek ve kentsel oluşumlarda sorumluluk almak olarak tarif edilebilir (Kurt,2012:93). Fakat bu bilincin oluşması genellikle uzun zaman almakta ve çatışmalı bir süreçten geçmektedir. Çünkü göçmenler, geldikleri mekânın kültürünü ve değer yargılarını da kente taşımaktadırlar.

Dolayısıyla kentleşme, hem göçmenin mesleki değişim yoluyla kentle bütünleşmesini, kente fiziksel ve kültürel uyum sağlamasını, hem de kentin halk kültürünün bazı unsurlarını benimsenmesi ifade etmektedir (Adıgüzel, 2012:199). Fakat göçmenlerin kentteki bu uyumlarının hiçte kolay bir şekilde gerçekleştiği söylemez. Kırsal bölgelerdeki mekanik dayanışma, kentlerde yerini organik dayanışmaya bırakmaktadır. Dolayısıyla kentlerde uzmanlaşma ve iş bölümü önem kazanmaktadır. Kent sürekli bir hareketlilik arz eder, sürekli bir dinamizm gerektirir.

Kenti, salt fiziksel bir mekân ve yapay bir tasarım olarak düşünmek yanılgıya yol açabilmektedir. Kenti kent yapan şey bireylerin yaşamsal eylemleridir ve insanın doğasıdır. Dolayısıyla kent, canlı bir organizma olarak düşünülmelidir; kenti statik ve durgun olarak düşünmemek gerekir. (Kurt, 2012:84-85).

Ekonomik bir olgu olarak kentleşmeye bakıldığında ise; iş gücünün tarım sektöründen tarım dışı sektörlerle, yani sanayi ve hizmet gibi sektörlerle kayması olarak tanımlanabilir. Kentleşme, organize edilmiş bir hayata geçişi ifade etmektedir (Adıgüzel, 2012:188). Çünkü kentlerde ağırlıkta olan sanayi ve hizmet sektörleridir. Göçmenlerin büyük çoğunluğu, belirli bir meslek sahibi olmadığı için daha çok fiziksel güce dayalı iş kollarında çalışmaktadırlar. Bu göçmenlerin çoğu, akrabalarının ve hemşerilerinin daha önce gelip yaşadığı bölgelerde yaşamakla birlikte; aynı iş kollarında da çalışmaktadırlar. Dolayısıyla kültür ve eğitim düzeyleri de birbirlerine benzeyen bu göçmenler çeşitli dayanışma ağları oluşturmaktadır. Özellikle hemşeri dernekleri ön plana çıkmaktadır.

Dolayısıyla kentlerde kurulan bu toplumsal dayanışma ağları, yoksullar için önemli bir dayanak noktası olmaktadır. Akrabalık, hemşerilik, komşuluk gibi organik ve sosyal bağlar, kente göçle gelen kişilerin kentsel yaşama; toplumsal, kültürel ve ekonomik açıdan uyumlarına destek sağlayan temel dinamiklerin başında gelmektedirler (Şentürk, 2012:145).

Adıgüzel'e göre, zorunlu göç ile kentlere gelenler hemşeri dernekleri gibi dayanışma ağlarına kolay kolay sahip olamamaktadırlar. Bu durum, özellikle çocukları ve gençleri sağlıklı bir toplumsallaşma sürecinden yoksun bırakmaktadır. Dolayısıyla, Türkiye'nin Doğu ve Güneydoğu bölgelerinden zorunlu göç ile

İstanbul'a gelen ailelerin çocukları arasında kültürel uyum sorunları daha fazla yaşanmaktadır (Adıgüzel, 2012:211).

Son yıllarda önemli ölçüde görülen modernist kentleşme düşüncesi, buradaki insanları geleneksel bağlardan, akrabalık ve hemşeri dayanışmasından, kısaca birincil ilişkilerden kurtararak özgürleştirmeyi vaat etmektedir. Postmodern kentleşme düşüncesi ise çokkültürlülüğü savunmaktadır. Tek tip kültürel yapıları reddeden postmodern düşünce, kentteki alt kültürleri zenginlik olarak görmekte ve kente renk katan olumlu yapılar olarak tanımlamaktadır (Adıgüzel, 2012:190).

Kentte kurulan dayanışma ağları, göçmenlere önemli oranda yardımcı olmakla birlikte; kente ve farklı kültürlerle uyumda yetersiz kalmaktadır. Çünkü derneğin ya da dayanışma ağının diğer bireyleri de aynı kültürü ve sınıfı temsil etmektedirler. Hatta bu dayanışma ağları bazen de bireyleri kendi içine kapatmaktadır.

Kentlerin, fiziksel ve demografik açıdan giderek büyümesi, bünyesindeki toplumsal ilişkileri de değişime uğratarak bir 'yabancılaştırma' olgusunu oluşturmaktadır. Bu durum bireylerin, egosantrik davranmalarına ve birincil dayanışma ruhunun yok olmasına neden olmaktadır. Daha çok Batı toplumlarında görülen 'bireyselcilik' yavaş yavaş tüm kent merkezlerinde görülmekte ve beraberinde bir 'sosyal duyarsızlaşma' getirmektedir.

Şüphesiz, kentleşme sürecinin temel yapı taşlarından biri de göçtür. Nüfusun hareketliliği ve devingenliği, kentlerin oluşumunda ve değişiminde önemli bir etkiye sahiptir. İstanbul'un geçirdiği değişim de göç ve yoksulluk süreçleriyle ilişkili bir şekilde ele alınmaktadır (Şentürk,2012:134). Kentleşme, ailedeki otorite tipinde ve kadının statüsünde de değişiklikler meydana getirmektedir. Geleneksel ailede düşük bir sosyal statüye sahip olan kadın, kent yaşamında çalışmaya başlayarak ekonomik özgürlüğünü kazanmaya başlamakla statüsünde ve rollerinde de önemli değişiklikler oluşturmaktadır. "Kadınlar aynı zamanda hem kültür hem de dil olarak daha geniş toplumda kolay erimez, alt-kültürel özelliklerinin koruyucusu olarak kabul edilirler." (Kandiyoti, 1997:158).

Dolayısıyla kentleşme, birtakım sorunların kaynağı olmakla birlikte, sosyal dokunun ve insan ilişkilerinin de değişmesine neden olmaktadır. Göçmenlerin, kentleşme çabaları, farklı kültürlerin çatışmasına yol açabileceği ve göçmenlerin iki farklı kültür arasında bocalayarak bir ara form haline gelmelerine neden olabileceği gibi; bazen de kent kültürüne dair bir aidiyet duygusu da kazandırabilmektedir.

1.4. Göç ve Yoksulluk

Göç hareketlerinin, kent merkezlerindeki negatif sonuçlarından biri de yoksulluktur. Büyük umutlarla kent merkezlerine gelen göçmenler, genellikle umduklarını bulamayıp çeşitli sorunlar yaşamaktadırlar. Sonuçta, bu göçmenlerin çoğu sağlıksız gecekondularda yaşamlarını sürdürmeye çalışmakta; sürekliliği olmayan, niteliği ve geliri düşük işlerde çalışarak hayata tutunmaya çalışmaktadırlar. Yaşadıkları mekânlarda, alt yapı ve üst yapı gibi çeşitli fiziksel sorunlarının dışında sağlık, eğitim ve uyum sorunları gibi çeşitli sosyal sorunlar da yaşamaktadırlar. Aslında yoksulluk, bu göçlerin nedeni olduğu gibi sonucu da olmaktadır. Dolayısıyla, Göç olgusu, hem kırsalda yaşanan yoksulluktan dolayı ortaya çıkmakta, hem de göç sonrası kentteki yaşamın temel dinamiklerini belirlemektedir. Bu nedenle yoksulluk göçün hem nedeni olmaktadır, hem de göçün sonucu olmaktadır (Şentürk, 2012:136).

Oktik'e göre, "Yoksulluk, insanların birlikte yaşamaya başladığı günden bu yana varlığını sürdüren bir fenomen olmasına rağmen, globalleşmenin görünür olmasıyla birlikte, özellikle gelişmiş toplumlarda, ekonomik büyümenin yavaşlaması, toplumların pazar tarafından yönlendirilmesi gibi nedenlere bağlı olarak artan işsizlikle yeniden tartışmaya açılmıştır" (Oktik, 2008:21). Dünyanın küreselleşmesiyle, yoksulluk ulus ötesi bir olgu haline gelerek evrensel bir problem olmaktadır. Dolayısıyla, göç ve yoksulluk ilişkisi, karşılıklı bir neden sonuç ilişkisi içerisinde ele alınarak incelenmektedir.

Çağlayan' göre, göç ve yoksulluk ilişkisi üzerine yapılan tartışmalar dört temel ekseninde gelişmektedir. Birincisi, yoksulluğun göç için itici olması; ikincisi, yoksulluğun göçe engel olması; üçüncüsü, göçün yoksulluğa yol açması, dördüncüsü ise, göç yolu ile yoksulluğun azaltılmasıdır (Çağlayan, 2008:302-303).

Ülkemizdeki göç ve yoksulluk ilişkisine bakıldığında, daha çok yoksulluk göç için itici bir faktör olmakla birlikte; göç neticesinde kentlerdeki göçmenlerin giderek yoksullaştıkları da söylenebilir. Yoksulluğu Oktik şu şekilde açıklamaktadır:

Yoksulluk genel olarak yeterli kaynak ve gelir sahibi olmama konumuyken, insan yaşantısının onurlu bir şekilde sürdürülebilmesi için gerekli olan gıda, su, giyecek, barınacak ev, sağlık hizmetlerinden yararlanma ve güvenlik gibi temel insani gereksinimlerden yoksun olmak olarak tanımlanabilir. Yoksulluk, aynı zamanda, sosyal, politik ve psikolojik alanlarda yetkinsizlik olarak da kabul edilebilir (Oktik, 2008:25).

Yoksullar, toplumsal tabakalaşma piramidinin en altında yer almaktadırlar. Çoğu barınma ve beslenme gibi temel ihtiyaçlarını karşılayamamakta; dolayısıyla bu yoksulluk durumu kronik bir hastalık gibi kuşaklar boyu devam edebilmektedir. Özellikle dar gelirli olan ve göç eden, sermaye birikimi olmayan kitlelerin temel sorunlardan biri, günümüz kriz şartlarında oluşan yoksulluk şartları ve yoksulluğun doğurduğu risklerdir (Yılmaz, 2008: 168).

Dolayısıyla, alt sınıflarda yaşayan insanlar, toplumca arzulanan şeylerden yoksun olanlar veya diğerlerine oranla daha az sahip olan bireylerdir. Toplumca arzulanan bu şeyler bazen para, gelir, mal, mülk gibi somut olarak ölçülebilen şeyler olabilirken; bazen de saygınlık, kariyer veya eğitim gibi soyut şeyler de olabilmektedir. Bunlardan yoksun olan bireyler, yoksul olarak toplumsal hiyerarşinin alt katmanında yer almaktadırlar (Öztürk, 2008:265).

İstanbul gibi metropollerde yaşayan göçmenlerin mekânları, kenar mahallelerden oluşmaktadır. Bu mekânlarda yaşayanların ekonomik ve kültürel yapıları birbirine benzemekle birlikte, eğitim durumları da düşük düzeydedir. Bu göçmenlerin büyük çoğunluğu, kırsal mekânlardaki işsizliğin iticiliğinden kaçmalarına rağmen, geldikleri bu kentlerde de aynı sorunla karşılaşmaktadırlar.

Kırsal alandaki işsizlik ve yoksulluktan kurtulmaya çalışarak kente gelen göçmenler, genellikle kentte karşılaştıkları yoksullukla baş etme araçlarına sahip olamadıkları durumlarda, ya geriye geldikleri yere, ya başka bir şehre ya da başka bir

ülkeye göçü tercih edebilmektedirler. Böylece yoksul kimliklerinden kurtulmak istemektedirler. Ancak, bu seçeneklere sahip olmayanlar ise, kentin yoksulları olarak hayatlarını idame ettirmeye çalışmaktadırlar (Çağlayan, 2008:304).

Türkiye’de 1990’larda yoksul nüfusun toplam nüfusa oranı yüzde 15 iken, bu oran kentte yüzde 10 iken kırdada ise yüzde 21 olmaktadır. Yoksulluk oranları, bölgeler arasında da değişiklik göstermektedir. Ege ve Marmara bölgelerinde yoksulluk oranları yüzde 4 ve 7 iken, bu oranlar Doğu Anadolu bölgesinde yüzde 25, Güneydoğu Anadolu bölgesinde yüzde 24 ve Karadeniz bölgesinde ise yüzde 19 oranında olmaktadır (Öztürk, 2008:287).

Kentlerdeki kenar mahallelerde, yoksulluğun giderek artması beraberinde yeni sorunlar da getirmektedir. Bu mekanlarda yoksulluk ile suç oranları arasında pozitif bir korelasyon görülmektedir. Adeta kronik hale gelen yoksulluk, çeşitli suçlara kaynaklık etmektedir. Özellikle; gasp, hırsızlık, uyuşturucu madde kullanımı ve satışı ile cinayetler giderek artmaktadır. Dolayısıyla, suç işleyen bireyler arasında yoksulların oranının yüksek olduğu, yoksulların daha fazla tutuklandığı ve çeşitli suçlardan yoksulların daha fazla hüküm giydiklerini gösteren resmi istatistikler, yoksulluk ile suç arasındaki bu ilişkiyi destekler mahiyettedir (Ünal, 2008:327).

Göç sonunda kentin sosyal ve ekonomik yapı değişmektedir. Göç sonucunda kent giderek yoksullaşmakta ve kentlerdeki yoksulların oranı artmaktadır. İstanbul gibi metropollerde, son yıllarda bu mekânsal ayrışma daha da görünür hale gelmiştir. Bir tarafta yoksul kenar mahalleleri, bir tarafta da devasa yapılardan oluşan ve güvenli alanlar olarak inşa edilen site alanları bulunmaktadır. Her iki mekân da kendi içlerine kapatılarak birbirinden tamamen farklı iki ayrı dünya oluşturulmaktadır. Özellikle son yıllarda İstanbul’da orta sınıflar, etrafı çevrilmiş, yüksek güvenli ve kendi kendine yeterli siteler içinde kapalı topluluklar olarak yaşamaktadırlar (Özcan, 2012:124). Bu mekânsal ayrışma beraberinde ekonomik, toplumsal ve kültürel bir ayrışma da getirmektedir. Her ne kadar yoksulluk sadece göç sonucu oluşan bir durum olmasa da göçün etkisi büyüktür. Burada, hükümetlerin istihdam politikaları ve yoksulluk için aldığı önlemler önem arz etmektedir

2. BÖLÜM

GENÇLİK VE KİMLİK

2.1. Gençlik Dönemi ve Kimlik İnşası

Son yıllarda dünya çapında yaşanan küreselleşme, refah devletinin iflası ve kimlik siyasetinin giderek yükselmesi gibi etkenler nedeniyle, özellikle psikoloji, sosyoloji ve eğitim bilimleri gibi sosyal bilimler gençlik çalışmalarına büyük önem vermeye başlamışlardır. Gençlik, bir toplumun ve ülkenin geleceğinin belirlenmesinde önemli fonksiyonlar yüklenmektedir. Gençlerin, zaman ve mekana bağlı olarak değişen ve şekillenen kimlik yapısı, gittikçe daha kompleks hale gelmektedir. Kentleşmenin oluşturduğu sorunsal, gençlerin kimlik inşa sürecinde etkili olmaktadır. Dolayısıyla bireylerde kimlik inşasının gerçekleştiği gençlik dönemi, kendine has özellikleri olan ve çok yönlü sorunlar bandıran bir dönem olarak kendini göstermektedir.

İnsan, yaşantısı boyunca sürekli bir değişim ve gelişim içerisinde. Doğumla başlayan bu değişim ancak ölümle sonlanmaktadır. Gençlik dönemi, bu gelişim evreleri içindeki en önemli evredir, bu evrede genç ne çocuktur ne de yetişkindir. Bu dönem, bir farklılaşma ve başkalaşım dönemi olmaktadır, genç bu dönemi 'fırtınalı' ve gergin olarak geçirmekte olup, bir kimlik kazanma çabasını taşımaktadır (Yavuzer, 1999:243). Genç toplumsal yaşam içinde statü sahibi olmak ve saygınlık kazanma ihtiyacını hissetmektedir. Gençler, bu ihtiyacını toplumsal uyum ve gelişim kapsamında giderebilmektedirler (Yavuzer, 2003:276). Toplum da zaman ve mekân bakımından bireyi aşmakta, davranış ve düşünüş tarzlarını bireye empoze etmeye çalışmaktadır (Durkheim, 1994:157). Sosyal ilişkilerde gencin, gerek bazı kurumlara gerekse de diğer bireylere karşı itaat ederek kendisini güçlü hissettiği görülmektedir. Böylece genç kendisini bütünün bir parçası olarak görmekte ve kendisini güvende hissetmektedir (Alptekin, 2012:10). Gençlik döneminde bedensel gelişmeye bağlı olarak cinsel gelişim de önemli oranda tamamlanır. Bu dönemde, gençler çevresinden birçok şeyi öğrenmeye çalışarak bir toplumsallaşma sürecine girmektedirler. Bu süreç, gencin içinde yaşadığı toplumla, insanlarla dengeli ilişkiler

içerisine girerek kimliğini oluşturmaya çalıştığı süreçtir (Şener, 2013:19). Gençlik döneminde bireyler, bedensel, psikolojik ve bilişsel gelişimleri sonunda toplumsal beklentilerle karşı karşıya kalmaktadırlar. Genç bu toplumsal çevrenin etkisiyle kimliğini yeniden tanımlamaktadır (Atak, 2011:169). “Karşılaştırmalı bir kültürel tanım yapılacak olursa, gençlik çocuklukla yetişkinlik arasında bir eşik olarak nitelendirilebilir ki, bu geçiş süreci, içinde bulunulan koşullara göre hızlı veya yavaş bir seyir izleyebilmektedir” (Neyzi, 2009:107).

Bazı uzmanlar gençliği 12-24 yaş aralığı olarak görmektedirler. Gençler, bu dönemde çeşitli biyolojik ve fiziksel değişimlerin dışında psikolojik ve sosyolojik olarak da büyük değişimler yaşamaktadırlar. Gençler bu bedensel, ruhsal ve sosyal gelişimlerini dengeli bir şekilde tamamladıkları vakit ancak sağlıklı bir kimlik inşa edebilirler (Şener, 2013:11). “Gençlik çağı, çocukluğun son dönemi olan önerinlik (buluğ öncesiyle) başlar, erinlik (buluğ), erginlik (kemal, rüşt, adolescence), önerişkinlik dönemlerini içerir” (Köknel, 1979:30). Bu süreçler, gencin içinde yaşadığı doğal çevre, toplumsal çevre, ekonomik yapı ve kültürel çevrenin dinamiğine ve rengine göre farklılık gösterebilmektedir.

Gençlik döneminin kendine has özellikleri bulunmaktadır. Kişi ne tam olarak çocuk ne de tam olarak yetişkin sayılabilir, genç çocukluktan getirdiği bazı alışkanlıkları sürdürmeye çalışabilmekte ve geleceğe dair bazı beklentiler içerisine girerek bir arayış içerisine girmektedir. (Şener, 2013:11). Bu eksende oluşturmaya çalıştığı kimliğini kolay bulamamakta ve bir kimlik bunalımına girmektedir.

Gençlik döneminin başlamasında yaş sınırı cinsiyetler arasında farklılık göstermektedir. UNESCO, gençlik dönemini 15-25 yaş arası dönem olarak göstermekle birlikte; ülkemizde bu dönem ortalama olarak kızlarda 10-12 yaş arası, erkeklerde ise 12-14 yaş arasında başlamaktadır (Yavuzer, 1999:244). Gençler, sürekli değişen ve gelişen kimlikleriyle, çevresinde yeni değerler aramaya, kişiliklerinin oluşmasında ve olgunlaşmasında etkili olan özdeşleşme, özerklik ve sorumluluk kavramlarına yanıt bulmaya çalışmaktadırlar. Çünkü bu kavramlar gençlerin kimliklerini biçimlendirmekte ve toplumla ilişkilerini düzenlemektedir (Yavuzer, 2003:278). Türkiye’de, kimlik giderek öznellik boyutuna indirgenmekte, dolayısıyla yaşam öyküsü anlatıları ve biyografi gibi geçmişe yönelik çalışmalara ilgi

artmakta ve diaspora bağlantılı kitlesel gençlik alt kültürleri oluşmaktadır (Neyzi,2009:135).

Tüm toplumlardaki gençler, yaşadıkları çağa uygun biçimde davranarak ve yaşadıkları çağa özgü duygu, düşünce, tutum ve davranış özelliklerini dikkate alarak eylemlerde bulunmaktadır. Yaşadıkları çağın özelliği olan; kolay etkilenme, duygusal coşku ve taşkınlık, toplumsal ilişkilerin çabuk kurulması ve çabuk bozulması, toplum içinde sivrilme, dikkat çekme ve rol sahibi olmaya çalışma gibi özellikler taşımaktadırlar (Köknel, 1979:31).

Geleneksel toplumlarda, toplumsal değişim daha yavaş olup, nesiller arasında devamlılık bulunmakta ve toplumsal değerlere bağlılık güçlü olmaktadır. Modern toplumlarda ise toplumsal değişim çok hızlı olmakta, toplumsal ve ailesel bağlılık giderek zayıflamakta ve nesiller arası uçurum giderek artmaktadır. Cemaat yapısından cemiyet yapısına geçişi ifade eden bu farklılık, bireylerin rollerini değiştirmekte, önceki nesiller için geçerli olan norm ve değerlerin anlamsızlaşmasına neden olmaktadır. (Alptekin, 2012:45). Dolayısıyla gençlerin kimlik inşa süreçlerini farklılaştırmaktadır. Gençler, toplumsal ve mekânsal değişimlerle birlikte kimlik inşasında çok değişik faktörlerden etkilenmekte ve kimliklerini bu yeni ilişkiler ağında oluşturmaktadırlar.

Kırsal alanlardan kentlere yapılan göçler, kır ve kent ikilemini oluşturarak sosyal yapıda değişiklikler oluşturmuştur. Bu göç mekânlarında maddi imkânların yetersiz olmasından kaynaklanan zorluklar ve problemler, ailelerin gençlerle yeterince ilgilenememelerini de beraberinde getirmiştir. Ayrıca eğitim imkanlarının yetersiz olması da fırsat eşitsizliğini doğurarak problemlerin artmasına neden olmuştur (Şener, 2013:43). Böylece gençlerde kimlik bunalımlarının zamanında ve doğru bir şekilde atlatılması zorlaşmaktadır.

Kimlik ve bölgecilik kanalları, genelde göç mekânında akrabalık ve komşuluk ilişkilerinin zayıf olduğu durumlarda güç kazanmaktadırlar. Özellikle son yıllarda din, mezhep ve etnisite göçmenlerin kimliklerini etkilemektedir (Yılmaz, 2008: 179). Kır ve köy mekânlardaki geleneksel baba otoritesi kentlerde sarsılmaya başlamaktadır. Kentlere geldikten sonra çalışan gençler, ekonomik özgürlüklerini

kazanmaya başlamakta ve babaya olan bağlılık azalmakta, dolayısıyla baba otoritesinin köydeki etkisi sarsılmaya başlamaktadır. Kent kültürüne gençler daha çabuk adapte olarak farklılık yaratmaktadır. Okuyan gençlerde de durum bu yönde olup, eğitim ve öğretimin düşüncede oluşturduğu farklılık aile içinde de kendini göstererek babanın otoritesini etkilemektedir (Köknel, 1979:39). Göç, sürekli olarak bireyleri kendi miraslarının sınırlarıyla karşılaştırarak bir tercihte bulunmalarına neden olmaktadır. Birey, bu mirasla karşılaşmada geri çekilerek eski görüş ve düşüncelerinin alanında kalmayı yeğleyebilmektedir. Birey, diğer bir tercihle o zamana kadar yaşamaya alıştığı dünyadan çıkarak daha geniş bir dünyanın meydan okumalarına karşılık vererek hiçbir şeyden çekinmeden üstüne giderek yeni bir alana açılabilir (Chambers, 2014:162).

Göçmenlik, ne kalkış ne de varış yerinin sabit ve belli olduğu bir hareketi içermektedir, göçmenlik, sürekli değişime maruz kalan dilde, tarihte ve kimliklerde ikamet etmeyi gerektirmektedir (Chambers, 2014:17). Metropollerde gündelik yaşam çok farklı yapı ve durumlardan oluşmaktadır. Farklı kültür ve değerlerin bir arada yaşadığı bu kentlerde toplumsal yapı melez kimlikler inşa etmektedir. Bu melez yapı formları giderek yaygınlaşmakta ve olağanlaşmaktadır. Diğer taraftan ise bu farklı kültürel aidiyetler arasındaki farkların korunması yoluna gidilmektedir (Alptekin, 2012:75). Bu etnik, dinsel, mezhepsel, cinsel, siyasal ve kültürel farklılıklar arasındaki keskinlik artmakta, çeşitli karışıklıklara ve savaflara neden olmaktadır.

Bazı kentlerde görülen dışlanma sadece sınıfsal değil aynı zamanda kimliksel bir bölünme de meydana getirerek merkez ve çevre ayrımını oluşturmaktadır. Merkezdeki orta sınıf karşısında, çevrede gittikçe artan yoksul kitleler oluşmakta, kent kültüründe sınıfsal olarak 'köylülük', kimliksel olarak 'kıroluk' ve kültürel olarak da 'apaçilik' etiketleriyle tanımlanarak dışlanmışlardır (Özcan,2012:124). Göç eden bireyler, yerleşik nüfustan hem toplumsal olarak hem de mekânsal olarak farklılaşmakta, göçmenler genelde bir dışlanma süreciyle karşılaşmaktadırlar (Şentürk,2012:148). Dolayısıyla göç hareketleri, sosyal ilişkileri de değiştirerek farklı toplumsal statüler getirmektedir (Taşçı, 2012:157). Göç mekanlarında ekonomik, siyasal ve kültürel farklılıklardan ve bu farklılıkların etnisitede ve toplumsal cinsiyete cisimleşmelerinden söz etmek demek, kimliklerin statik

olmadığı, kimliklerin hareketli bir yapı göstererek ve süreçlerle şekillendiği anlamını taşımaktadır (Chambers, 2014:117).

Gençlik döneminde görülen bunalımlar ve çatışmalar, özellikle toplumda sorumluluk almamış, belirli bir statüsü ve rolü olmayan gençlerde görülmektedir. Kentsel yaşama tekabül eden bu durum, kırsal bölgelerde görülmemektedir. Çünkü kırsal bölgelerdeki gençlerde, çocukluktan itibaren gelen bir görev ve sorumluluk bilinci vardır (Köknel, 1979:55). Kırsal bölgelerde küçük yaşlarda bireylere verilen sorumluluklar onları daha hızlı bir şekilde olgunlaştırarak; psikolojik ve toplumsal sorunları da minimize etmektedir (Köknel, 1979:28).

Göç mekânlarındaki gençlerin büyük çoğunluğu, ebeveynlerinden veya yakınlarından gördükleri ve yabancıları olmadıkları benzer işlerde, bazen gönüllü olarak bazen de zorunlu olarak çalışmaktadırlar. Bu işler, genellikle herhangi bir mesleki beceri gerektirmemekte, düşük maaş ve düşük statü özelliğini taşımaktadır. Genç böylece aile içinde bir iş devamlılığını da sağlamaktadır (Yaman, 2012: 233).

Gecekondu mahallelerinde yaşayan gençlerin ve ailelerin; çevreyi algılama, eski alışkanlıklarını sürdürme ve yeni alışkanlıklar kazanma hızı kuşaklar arasında farklılık göstermektedir ve bu durum, çeşitli çatışmalara neden olabilmektedir. Kent kültürüne uyum süreci gençlerde daha hızlı ve kolay olurken, yaşlılarda daha zor ve yavaş olmaktadır. Böylece kuşaklar arasındaki çizgi gittikçe belirginleşmekte ve aile büyüklerinin gençler üzerindeki etkisi azalmaktadır. Böylece, gençler denetimsiz kalarak kimliklerini inşa ederken diğer faktörlerin etkisinde kalmaya başlamaktadırlar (Köknel, 1979:157).

Bu yeni çağda, gençlik giderek yozlaşmakta, çıkarıcı, tüketici, emek vermeden ve çalışmadan kazanmak isteyen ve teknolojinin imkânlarını da kullanmak isteyen yeni bir gençlik tipi şekillenmeye başlamıştır. Bu yeni tip gençlik, amaçlarına ulaşmak için de bir çok yolu uygun görmektedir (Şener, 2013:44). Dolayısıyla bu tip gençlikte ciddi kimlik bunalımlarının olduğu görülmektedir. Ailenin ve diğer kurumların gençler üzerindeki etkisinin azalması, gençlerin denetimsiz kalmasına ve çeşitli toplumsal sapmalar göstermesine neden olabilmektedir.

Gençler, sürekli değişen ve gelişen kişiliklerine paralel olarak, çevresinde yeni değerler aramaya başlayarak kişiliklerini olgunlaştırmaktadırlar. Özellikle gençlerin kimliklerini oluşturmalarında önemli fonksiyonlar icra eden; özdeşleşme, özerklik ve sorumluluk kavramlarıdır. Bu kavramlar, gencin hem kimliğini inşa etmesinde, hem de toplumsal ilişkilerin öğrenilmesinde ve düzenlenmesinde önemli görevler üstlenmektedir. Böylece, gençlere toplumda bir statü kazandırarak, belli bir rol sahibi yapmaktadır (Köknel, 1979:31).

Gençlik dönemi duyguların, tutkuların ve hayranlıkların ön planda olduğu bir dönem olup, genç bu dönemde bir taraftan annesinin ve babasının etkisinden kurtulmaya çalışırken, bir taraftan da kendisine yeni modeller seçmeye başlamaktadır. Bu dönemde genç, bazen öğretmenini, bazen bir şarkıcıyı ve bazen de bir sporcuyla kendine örnek alarak onlara benzemeye çalışmaktadır. Hayran olduğu bu kişilerin hem iyi yönlerini hem de kötü yönlerini öğrenerek bir kimlik inşası yoluna gitmektedir (Şener, 2013:96). Genç, özdeşleşme yoluyla bir rol model seçerek davranışlarına ve kimliğine yön vermeye çalışmaktadır.

Gençlerde kişiliklerinin ve kimliklerinin oluşmasını sağlayan önemli değişkenler arasında; arkadaş ilişkileri, kişinin çalışma ve öğrenim gördüğü çevrenin özellikleri ve boş zamanlarını değerlendirme biçimi önemli yer tutmaktadır. Kısaca gençler içinde yaşadıkları toplumun kültürel dokusundan doğrudan veya dolaylı bir şekilde etkilenerek kimliklerini oluşturmaktadırlar (Köknel, 1979:22). Bir gencin kimlik oluşturmada ve toplumsal aidiyet kazanmasında; ailesiyle ve sosyal çevresiyle kurduğu ilişki biçimi, toplumdan olan beklentileri ve ihtiyaçlarının toplum tarafından karşılanma biçimi, gelecekte beklenenleri, eğitim kurumlarıyla ilgili duygu ve düşünceleri ile diğer kurumlara olan güveni gibi etkenler etkili olmaktadır (Alptekin, 2012:4).

Çocuk doğduktan sonra önce aile içinde başlayan eğitim, çevresiyle devam eder ve çocuğun okula başlamasıyla bu eğitim ve öğretim ortamında gelişerek devam etmektedir. Gencin arkadaşlarıyla ilişkileri, gazete, televizyon, kitap, dergi, radyo, sinema ve tiyatro gibi kitle iletişim araçları genci etkileyerek kimliğini inşa etmede etkili olmaktadır (Köknel, 1979:66-67).

Türkiye'nin yakın tarihinde gençlik toplumsal söylemde üç dönemde ele alınabilir. Birinci dönem, tek parti dönemine (1923-1950) denk gelen ve yeni ulus inşasında aktif olan özellikle eğitimli gençliktir. İkinci dönem (1950-1980), öğrenci hareketlerinin 'solcular' ile 'sağcılar' arasında çatışmayla sonuçlandığı dönemdir. Bu dönemde, gençliğe yönelik bir söylem değişikliği oluşarak, gençlik bir tehdit olarak kurgulanmıştır. Özellikle eğitimli gençlik toplumu dönüştürme misyonunu yüklenmiştir, kırsal kesimin gençliği ise genellikle sessiz kalmıştır. Üçüncü dönem (1980 sonrası) ise siyasal kültürdeki kırılmaya paralel olarak modernleşmeci gençliğin kurgulanışında da bir kırılma yaşanmıştır. Toplumsal söylem bu dönemde, gençliği apolitik bir tüketiciler yığını olarak gösterme eğiliminde olmuştur. Hâlbuki gençler medya çağında kendi kimliklerini ifade edebilecekleri yeni küresel alanlar yaratmaktadırlar (Neyzi, 2009:105-106).

Gençlik dönemi kritik bir dönem özelliğini göstermekte, bu dönemin en az problemle geçirilmesi önemlidir. Gençlik döneminin problemsiz atlatılmasında hem ailenin hem de toplumun etkisi büyüktür. Maddî ve manevî olarak en az problemle atlatılan bu dönemde gençler, toplumun ve ülkenin geleceğini inşa etmede etkili bir odak noktası olarak görülmelidir (Şener, 2013:61).

2.2. Kimlik Kavramına Genel Bakış

Kimlik kavramı, sosyal bilimlerde 20. yüzyıldan itibaren önem kazanarak tartışılmaya başlanmıştır. Bu kavram başta psikoloji, sosyoloji, sosyal psikoloji ve antropoloji olmak üzere bir çok disiplin tarafından irdelenmiştir. Kavramın disiplinler arası bir özellik göstermesi, kavramın çetrefilli bir yapı arz etmesinden kaynaklanmaktadır. Modern düşüncenin gelişmesi ve kentleşmenin önem kazanması, homojen toplumsal yapıları bozması ve farklı kültürlerin bir arada yaşamaya başlaması kimlik tartışmalarını da alevlendirmiştir. Özellikle göçlerle birlikte karşılaşılan farklılıklar, beraberinde 'ben', ve 'öteki' veya 'biz' ve 'öteki' ayrışmasını da getirmiştir.

Modernite ile birlikte tüm dünyada olduğu gibi Türkiye'de de önem kazanan ve öne çıkan kimlik konusunda ülkemizde de çeşitli çalışmalar yapılmıştır. Kimlik konusunda, sosyal psikoloji alanında uzman olan Nuri Bilgin önemli çalışmalar

yapmıştır. Özellikle, 1995'te yayımladığı *Kolektif Kimlik* adlı çalışması ile 1997'de yayımladığı *Kimlik İnşası* isimli çalışması alana önemli katkılar yapmıştır. Bilgin, çalışmalarında kimlik kavramını geniş düzlemde tanımlayıp, kimlik çeşitlerini ele alarak ve bireysel kimlik ile kolektif kimlik inşası üzerinde durarak çeşitli analizler yapmıştır.

Sultangazi'de 2013 yılında Prof. Dr. Nurgün Oktik tarafından yapılan “Sultangazi'de genç olmak, gençliğin yaşam kalitesi ve yaşam beklentisi” adlı çalışma Sultangazi'deki gençliğe dair önemli veriler sunmaktadır.

Türkiye'de kültür ve kimlik konusundaki çalışmalarıyla Bozkurt Güvenç tanınmakta; Güvenç'in kimliği bireysel kimlik, kişisel kimlik ve ulusal-kültürel kimlik olarak üçe ayırdığı görülmektedir. (Anık, 2012:23).

Nuray Karaca, 2011 yılında *Kimlik Sorunsalı, Üniversite Öğrencilerinde Kimlik ve Siyasal Aidiyet* adlı alan çalışmasını merkez çevre kuramı çerçevesinde yapmıştır. Karaca, bu çalışmasında Anadolu'nun çeşitli ilerinde bulunan üniversitelerdeki gençlerin kimlik ve siyasal aidiyet inşasını incelemiştir.

Kimlik alanında dış göç eksenli bir çalışma olan ve Mehmet Anık tarafından 2011 yılında doktora çalışması olarak yapılan, *Çokkültürlü Bir Toplumda Kimlik Algısı: İsveç'te Yaşayan Türk Göçmenleri Örneği* adlı çalışma; kimlik kavramının tanımlanmasını, kimlik çeşitlerini ve kimlik alanında yapılan çalışmaları ele almaktadır. Bu çalışma, İskandinav ülkelerinde kimlikle ilgili yapılan az sayıdaki çalışmalardan biri olma özelliğini taşımaktadır.

Kimlik ve gençlik üzerine yapılan bir diğer çalışma ise, Duygu Alptekin tarafından 2011 yılında yapılan *Toplumsal Aidiyet ve Gençlik: Üniversite Gençliğinin Aidiyeti Üzerine Sosyolojik Bir Araştırma*, başlığıyla yapılmıştır. Bu araştırma, üniversite gençliğinin kimlik inşası ve toplumsal aidiyetleri üzerine odaklanan bir doktora çalışması olarak yapılmıştır.

Bu çalışmaların dışında kimlik konusunda şüphesiz birçok çalışma yapılmıştır. Bu çalışmaların bir kısmı makale şeklinde olup, bir kısmı da doktora ve yüksek lisans tezi şeklinde olma gibi farklı özellikler taşımaktadırlar.

18. yüzyılda Aydınlanma Çağı ile birlikte geleneksel yapı ve kurumların eleştirildiği, bu geleneksel yapının etkisinden kurtulmuş bireysel bir aklın öne çıkartıldığı ve seküler bir anlayışın savunulduğu bir kimlik inşasına gidilmiştir. (Anık, 2012:19). Kimlik sorunu, Fransız Devriminden önce ve sonrasında ortaya çıkan oluşumlarla ilgili görünmektedir. Bu oluşumlar arasında en önemlileri olarak endüstrileşme, kolonizasyon ve milliyetçilik gibi olgular sayılabilir (Bilgin, 1999:4). Özellikle kimlik tartışmaları, klasik sömürgeciliğin sonlanması ve II. Dünya Savaşından sonra gerçekleşen coğrafi ve mekânsal hareketlilikle yeni bir boyut kazanmıştır. Bu dönemdeki kimlik tartışmaları özellikle göçmenlik, etnisite ve ulusal yapı eksenli olarak giderek önem kazanmaya başlamıştır (Anık, 2012:11).

Küreselleşmeyle beraber birçok konuda olduğu gibi, kimlik konusu da önem kazanmaya başlamıştır. Sarıbay, küreselleşmenin üç önemli etkisinin olduğunu belirtmektedir. Bunlardan birincisi, bireysel kimliklerin öne çıkarak politik hale gelmesi; ikincisi, merkezi yapıların azalarak yerel yapıların önem kazanması; üçüncüsü ise, bireylerin davranışlarının küresel bir kültüre uygun hale gelmesi için dayatmaların öne çıkmasıdır (Sarıbay, 2008:131).

Günümüzde toplumsal çoğul aidiyetler yerini giderek birey merkezli kimliklere bırakmaktadır. Özellikle 20. yüzyılın ikinci yarısından itibaren öne çıkmaya başlayan postmodern söylemler, modernizmin tek tipçi anlayışını eleştirerek, farklılıkları öne çıkartmıştır (Anık, 2012:20). Weber'e göre, modern bireyciliğin tarihsel temelinde tarikatlar ve mezhepler bulunmakla birlikte; bireylerin geleneksel ataerkil ve otoriter bağlarını terk etmeleri de büyük ölçüde etkili olmuştur (Weber, 2000:409).

Kimlik kavramı, 20. yüzyılda önem kazanmakla birlikte, farklılıkların giderek öne çıktığı günümüzde daha çok gündemi meşgul eden bir kavram haline gelmiştir. Postmodernizmin, evrensel ve tekçi anlayışa karşı çıkarak farklılıkları öne çıkarması söz konusu kimlik algısını etkilemektedir. Kimlik inşasını etkileyen değişkenler giderek farklılaşmakta ve önem kazanmaktadır.

Bu çalışma, kentlerde göçmenlerin yaşadığı mekânlarda yaşayan gençlerin kimlik inşalarını etkileyen aile, din, eğitim, arkadaş grupları ve kitle iletişim araçları

gibi değişkenler üzerinde durmaktadır. Bu değişkenlerin kimlik inşasını etkileme dereceleri irdelenmektedir.

2.2.1. Kimlik Kavramı ve Tanımı

Kimlik kavramı, farklı disiplinler tarafından ele alındığı için farklı şekillerde tanımlanmıştır. Fakat esas itibariyle kimlik, bireyin kendine nasıl baktığı ve kendini nasıl ifade ettiği ile kişinin dışarıdan nasıl görüldüğü ve nasıl tanımlandığını ifade etmektedir. Bilgin'e göre kimlik, bir bireyin veya grubun kendisini tanımlamasını ve bu birey veya grubun kendini diğer birey veya gruplar arasında konumlandırmasını ifade etmektedir (Bilgin, 2007:11).

Marshall'a göre, "Kimlik teriminin (aynılığı ve sürekliliği içeren Latince 'idem' kökünden gelen) uzun bir tarihi olduğu halde, yirminci yüzyıla kadar popüler bir terim olarak kullanılmaya başlanmamıştı. Kimlik tartışmaları esas olarak iki biçime bürünmektedir: psikodinamik ve sosyolojik" (Marshall,1999:405). Başka bir tanımda kimlik, toplumsal bir varlık olarak insana özgü olan belirti ve özelliklerle, birinin belirli bir kimse olmasını sağlayan şartların bütünü olarak tanımlanmaktadır (TDK, 2009:118).

Bireyler, kimliklerinin sosyal, psikolojik, ekonomik vs. görünümleriyle hareket eden sosyal varlıklar olarak, gerek düşünsel gerek eylemsel aktivitelerde bulunarak ve çeşitli sosyal ilişkiler kurarak yaşamlarını sürdürmektedirler (Alptekin, 2012:8). İnsanlar, diğer insanlarla ilişkilerinde ve grup içinde iki farklı eğilim göstermektedirler, birey bir taraftan onlara benzemek, onlarla bütünleşmek ve onlardan aşağı kalmamak için çabalar; diğer taraftan da onlarla aynı olmamak, onlardan farklı olmak ve onlardan daha ileri olmak için çaba göstermektedir (Bilgin, 2007:110).

Her insanın ailesi, cinsiyeti, dili, dini, memleketi, tarihi, kolektif beledi, kültürü, alışkanlıkları vb. özellikleri bulunmakta, bu özellikler kişiler ve gruplar arasındaki sosyal ilişkilerin tesisini sağlamaktadır. İnsanlar gruplarını ve diğer sosyal oluşumlarını bu özelliklere göre oluşturmaktadırlar (Bilgin, 1999:182). Kimlik, bireyde çevresel ve toplumsal yapının etkisiyle şekillenmekte, birey iletişim

kurdukça ve çevre genişledikçe kimlik farklılaşır ve değişir. Özellikle sosyal paylaşım ağlarının sağladığı küresel düzlemdeki iletişim olanağı, bireyi sürekli bir biçimde kimlik sorunuyla karşı karşıya getirmektedir. Farklı kültürlerin karşı karşıya gelmesi sonucu bireyler daha fazla birbirlerinden etkilenmektedirler (Tokgöz Bakıroğlu, 2013:3).

Kimlik inşası tarihsel bir sürece işaret etmektedir. Kimlik inşası, geçmişe ait her şeyin silinerek bunun yerine bireysel aktörlerin keyfi uygulamalarına göre oluşan bir etkinlik değildir (Bilgin, 2007:45). Bireyler kimliklerini inşa ederken, içinde yaşadıkları çevreden, dilden, dinden, mezhepten ve kültürden etkilenmektedirler. Bireyler aynı anda birden çok kimliğe sahip olarak yaşamlarını idame ettirmektedirler. Birey bu farklı kimlikleri; cinsiyet, dil, din, etnisite ve mezhep alanlarına sahip olarak temsil etmektedir. Bu farklı kimliklerden bazılarının değişik zaman ve mekânlarda öne çıktığı görülmektedir. Kimlik inşası gençler tarafından değişik biçimlerde gerçekleşmektedir. Gençler, kimliklerini oluştururken özdeşleşme yoluna da gitmektedirler.

Kimliğin inşasında, hem iç gruplar hem de dış gruplar etkili olmaktadır. Birey, buradaki karşılaşmalardan ve çatışmalardan yola çıkarak kimliğini inşa etmektedir. Dolayısıyla bu dış gruplar, bir ayna ilişkisini oluşturur, Lacan'a göre bu ayna ilişkisi bir yabancılaşma anını oluşturmaktadır, O'na göre dışsal bir imge aracılığıyla kendini tanımak bireyin kendine yabancılaşması demektir (Karaca, 2011:6). Yabancılaşma, hem toplumsal dayanışmayı hem de toplumsal bütünleşmeyi zayıflatmaktadır. Toplumdaki yabancılaşmanın artması, bireylerin toplumsal değerlerden, toplumun kültüründen ve normlarından uzaklaşması anlamını taşımaktadır (Alptekin, 2012:77).

Demografik hareketlilik ve göçler, ulus devletinin sınırları içinde etnik ve kültürel farklılaşma yaratmakta, böylece kimlik ve geleneksel sınırlar alanındaki hatların birbirine karışmasına ve farklılaşmasına yol açmaktadır (Abadan-Unat, 2002:297). Genellikle Anadolu'nun kırsal bölgelerinden İstanbul'a yapılan göçleri sadece bir nüfus hareketi veya bir işgücü transferi olarak görmemek gerekir, Anadolu'daki memleketlerini bırakıp İstanbul'a gelen bu göçmenler sadece bir

mekân değişikliği yoluna girmemişlerdir, aynı zamanda toplumsal, siyasal, ekonomik ve bireysel kimlik değişimini de yaşamışlardır (Adıgüzel, 2012:197).

Göç mekânlarındaki bireyi İstanbullu ve kentli olmaya zorlayan kimlik dayatmaları tepki çekmektedir, çünkü birey, kendi öz aidiyetlerini ve değerlerini tamamen inkâr ederse en başta ailesi olmak üzere birçok kişi tarafından belki ayıplanacak, belki de dışlanacaktır. Fakat şu gerçekliği de görmek gerekir, birey ne babası ve annesi gibi ne de babaannesi gibi bütüncül bir geleneksel yapıya sahiptir, bireyin giyim kuşamı, şivesi ve davranışları değişmeye başlamıştır. Bireyin davranışları değişmekle birlikte o tam olarak bir İstanbullu da değildir, kentteki yerlilere göre o henüz bir köylü kimliğini taşımaktadır (Demirağ, 2012:78). “Köyden kente göçenler, genellikle kıra özgü geleneksel değerlerini de muhafaza etmektedirler. Hem kentte olup hem kırsal değerlerle yaşamak, arada kalmak, ne kentli ne köylü olmak bir kimlik bunalımına, bir yabancılaşmaya yol açabilecek bir ikilemdir” (Adıgüzel, 2012:201). Artık kentlilik veya İstanbulluluk, biraz Anadolu, biraz Amerika, biraz Avrupa ve biraz da başka kimliklerin eklemlenmesiyle oluşan melez bir kimlik özelliğine bürünmüştür, eskiden var olan sade bir İstanbulluluk ise artık gerçekliğin dışında kalmaktadır (Demirağ, 2012:79). “Kültürlerarası etkileşimin artması, bir açıdan farklılıkların belirginleşmesine neden olurken, öte yandan da melez kimliklerin yaygınlık kazanmasına neden olmaktadır” (Anık, 2012:44).

Türkiye’yi 1950’ye kadar kentli seçkinler yönetmiştir. Ancak Demokrat Parti’nin kırsal nüfusun oylarını alarak iktidara gelmesi; tarımsal modernizasyon projesi ve Marmara Bölgesi’ni merkeze alan sanayileşme sürecini başlatmasıyla birlikte, Türkiye’yi geri dönülmesi imkânsız bir değişim sürecine sokarak köyden kente göç hareketinin başlamasına neden olmuştur. Türkiye’deki bu demografik dönüşüm süreci ile kimlik sorunu birbiriyle yakından ilişkilidir (Neyzi, 2009:119). Kırsal alanlardan başlayan yoğun göçler, varoşlarda yığılmalara neden olarak kentte ikili bir yapı ortaya çıkarmıştır. Bu göçler, sosyolojik anlamda bir kentleşme sürecini başlatmakla birlikte, bir kentlileşme olgusunu oluşturduğunu söylemek zordur. Göç edenlerin işsiz ve eğitim düzeyi düşük olan göçmenler olması, yeni yoksulluk alanlarıyla karşı karşıya kalmalarına neden olmuştur (Türkdoğan, 2007:10). Bu göçlerle başlayan kentleşme ve farklılaşma kimlik sorunsalını da beraberinde

getirmiştir. Dolayısıyla bu yoksul mekânlardaki gençler, kimliklerini oluştururken birçok değişkenden etkilenmektedirler. Kentteki göçmenler geleneksel ve mekanik anlayış yerine, ikincil ilişkilerin ön planda olduğu çeşitli dayanışma ağlarını kurmuşlardır.

Anadolu toprakları, tarihsel olarak sürekli göçe maruz kalmış bir bölge olmakla birlikte, bugünkü toplumsal, siyasal ve kültürel yapısının oluşmasında göçlerin büyük etkisi olmuştur (Ünal, Demir, 2009:381). Ülkemizde son yıllarda özellikle Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinden başlayan göçler ile bu göçlerin sonunda ortaya çıkan sınıf ve kimlik, günümüzün toplumsal ve siyasal yapısını etkilediği gibi önümüzdeki yılların da toplumsal, siyasal ve kültürel yapısını etkilemeye devam edeceğe benzemektedir (Duman, 2013:2). Dolayısıyla, kentlerin sosyokültürel yapısı, kente yeni gelen göçmenlerin entegrasyonunu destekleyecek şekilde düzenlenmezse, ‘kentin yerlileri’ ile ‘kentin göçmenleri’ arasındaki uçurum artacak, kentteki göçmenler ‘öteki’ olarak görülecek dolayısıyla, bunların marjinalleşmesi kaçınılmaz hale gelecektir (Aktürk, Yakupoğlu, Çelik ve Oral, 2013:29). Göç mekânlarında göçmenler, kendi dilini, dinini, kültürünü ve kimliğini korumada direngenlik göstermektedirler, göçmenlerin içinde yaşadıkları toplum da kişiye kendi kimliğini ve yapısını dayatmaya çalışmaktadır. Dolayısıyla, bu çatışmalı süreç günümüz toplumlarının en önemli sorunlarından birini oluşturmaktadır (Cengiz, 2010:187). Göç sürecinde insanlar gittikleri yere, kültürlerini ve kimliklerini de beraberinde götürerek onları yeni gittikleri yerlerde yeniden inşa etmektedirler. Bu yeniden kimlik inşa etme sürecinde, devreye toplumsal hafıza da girmektedir (Şahin Kaya, 2009:447).

İnsanların yaşamları boyunca sürekli değişen düşünceleri, görünüşleri, değerleri ve davranışları olmakla birlikte, hep aynı kalan ve diğer insanlardan onu ayıran bir yanı da bulunmaktadır. Gençlik döneminde oluşturulan kimlik, çeşitli bunalımlar geçirebilmektedir (Dereboy, Çelen, 2012:83). Gençleri, diğer arkadaşlarından ayıran kimlikleri olmakta ve kimlik inşası sadece bireye özgül bir durum göstermektedir. Bireylerin, etnik, dinsel, mezhepsel ve cinsel kimlikleri, biricik olarak karşımıza çıkmaktadır.

Touraine'ne göre özne ile çok kültürlü toplum düşüncesi arasında ilişki bulunmakta, bireyler karşılıklı olarak birbirlerini özne olarak görüp farklılıkları kabul ettiklerinde, birlikte ortak bir yaşam alanı kolay oluşturulmaktadır (Karaca, 2011:33). Meriç'e göre, "Bir kültür kendi değerlerini inşa ederken başka bir kültürden malzeme alır" (Meriç, 1998:109). Burada karşılıklı etkileşimin kaçınılmaz olduğu; saf ve homojen kültürlerin imkan dahilinde gözükmediği anlayışı öne çıkmaktadır. Dolayısıyla bireylerin, çoğulculuğu kabul etmeleri önem arz etmektedir.

Kent kültürünün demokratik ve çoğulcu hale getirilmesi önem taşımaktadır, bunun için kentte yaşayan farklı grupların ve bireylerin taleplerinin dikkate alınması, haklarının korunması ve bu farklılıkların bir zenginlik olarak algılanıp korunması gerekmektedir. Fakat bu farklılıkların kent kültürüyle uyum göstermesini olumsuz etkileyecek ve bütünleşmeyi engelleyecek bir tarzda ele alınmaması gerekmektedir. (Kurt, 2012:89-90).

2.2.2. Bireysel Kimlik ve Kolektif Kimlik

Kimlik kavramını, 1950'lerde sosyal bilimlere kazandıran Erikson, kimliğin doğumla başlayan fakat özellikle ergenlik dönemindeki bunalımların etkisinde oluşan özdeşleşmelerle inşa edildiğini savunmaktadır. Bu ekseninde oluşan kimlik nosyonu 1960'lardan sonra sosyal psikoloji, sosyoloji ve antropoloji gibi çeşitli disiplinler tarafından ele alınarak yaygınlaşmış, dünyadaki toplumsal hareketlerin etkisiyle gündelik hayatta daha fazla kullanılmıştır. Bu çerçevede kimlik kavramı, sosyal bilimler literatüründe 'bireysel kimlik' ve 'sosyal kimlik' olarak ayrılmıştır (Alptekin, 2012:19-20). Sosyal kimlik, toplumsal yaşama uygun bir şekilde davranmak olarak okunmakla birlikte bireyin psikolojik özelliklerinden öte bir alana veya uzama adım atmasını olanaklı kılmaktadır (Yanık, 2013:228). Bireysel kimlik, bireyin kendisini diğerlerinden ayırt eden özellikleriyle nasıl tanımladığını ifade etmektedir. Sosyal kimlik ise bireyin, sosyalizasyon sürecinde bütünleştiği gruplarla ilişkileri sonucu oluşmaktadır.

Bireysel kimlik, birlik duygusunu, özerkliği ve kendini ortaya koyarak 'ben' ve 'öteki' ayrımında bulunmaktadır. Bireysel kimlik, birçok kimlikten oluşmaktadır:

gramatikal kimlik (isim taşımak), etnik kimlik, kültürel kimlik, hukuki kimlik ve dini kimlik sayılabilir (Karaca, 2011:7).

Bireysel kimlikler, kolektif kimliklerle ilişki içindedir. Bu kimlikleri bireysel yapan şey de bireylerin kendi tercihleridir. Tüm kimlik çeşitleri değişime açık olmakla birlikte özellikle bireysel kimlikler değişime daha fazla açıktır. Süreç içerisinde gerçekleşen mekânsal ve sosyal değişimlere bağlı olarak kimlik de değişim göstermektedir (Anık, 2012:41). Bu kimlikler, bireyin tercihine ve etkilenme derecesine göre değişip farklılaşmaktadır.

Etnik kimlik, belirli bir grup üyelerinin kendi aralarında bir 'biz' oluşturarak ve diğer grup üyelerinden kendilerini ayırt ederek oluşturdukları bir kimliktir. Bir grubun kendi içinde oluşturduğu ortak duygu ve aidiyetler onu diğer gruplardan ayırtmaktadır ve diğer grubu 'öteki' olarak görmektedir. (Bilgin, 1999:65). Kolektif kimlik, belirli bir durumu yansıtan kimlik türü değil, bir süreci yansıtan kimlik türüdür. Bir grubun kimliği, diğer gruplarla ilişki içerisinde ve zamanla değişmektedir. Dolayısıyla tüm grupların kimliği, belirli bir zaman ve mekan diliminde, diğer gruplarla ilişki içinde oluşmaktadır (Bilgin, 1999:59). Kolektif kimlik, geçmişin mirası olan, anılar, alışkanlıklar, inançlar, gelenekler ve görenekler üzerine yani kolektif bellek üzerine inşa edilir (Bilgin, 2007:218).

İnsanlar, sosyal çevrenin gittikçe karmaşık hale gelmesinden dolayı, çeşitli insanları, grupları ve durumları kategorilere ayırarak, bu karmaşık yapının ve üstesinden gelmeye çalışmaktadırlar. Bu durum, gruplar arasındaki farkı belirginleştirerek kimlik inşasına katkı sağlamaktadır. Kendileriyle ilgili pozitif bir yargı sahibi olan insanlar, bunu korumaya çalışmaktadırlar. Bu durum, gerek bireysel düzeyde gerekse de kolektif düzeyde bir özsaygı oluşturma çabası olarak görülmekte ve kimliğin duygusal yönünü temsil etmektedir. Dolayısıyla, kolektif kimlikler, grup aidiyeti ekseninde oluşarak ve gruptaki bireyler arasında bütünleşme sağlayarak insanları bir arada tutan sosyal bir bağ oluşturmaktadırlar. Kolektif kimlik, grup üyesi olan bireyleri öne çıkartmayı yeğlerken, grup üyesi olmayan diğer bireyleri ise dışarıda bırakmayı yeğlemektedir. Yani bir iç grup ve bir dış grup oluşmaktadır. Dolayısıyla kimlikler, bir 'öteki' oluşturularak inşa edilmektedirler (Bilgin, 2007:302).

2.2.3. Kimlik Kuramları

Geçmişten günümüze kadar sosyal bilimlerde kimlik ile ilgili birçok çalışma yapılmasına rağmen, kapsamlı bir teori oluşturulmuş söylemek zordur. Alanın disiplinler arası bir özellik taşıması ve giderek daha karmaşık hale gelmesi, konuyu daha da önemli bir hale getirmektedir. Kimlik sorunsalı, günümüzde giderek ön plana çıkmaktadır. Dolayısıyla, kimlik sorunu, sosyal bilimlerin özellikle de sosyoloji disiplininin üzerinde önemle durması gereken bir alan olmaktadır.

Batı düşüncesinde de doğrudan kimlik üzerine yapılmış kapsamlı çalışmalar olmamakla birlikte, sosyoloji, psikoloji ve sosyal psikoloji alanlarında ortaya atılmış birçok teori bulunduğu söylenebilir. Özellikle yapılan sosyolojik çalışmalarda birey, toplumla ilişkisi ekseninde ele alınarak değerlendirme yoluna gidilmiştir (Anık, 2012:23).

Durkheim'e göre, bütün toplumlarda olduğu gibi modern toplumlarda da temel sorun birey ve toplum ilişkisidir. Bireyle toplum arasında görülen uyumsuzlukların ve çatışmaların çözülmesiyle toplumsal bütünlüğün sağlanması Durkheim'in temel kaygısını oluşturmuştur. Bu çerçevede Durkheim dayanışma üzerinde durarak, iki tip dayanışmadan söz etmektedir. Mekanik dayanışma, geleneksel yapılarda görülürken; organik dayanışma, kentlerde görülmektedir (Coşkun, 1997:63). Durkheim düşüncesinde, bireyler arasında farklılaşmanın olduğu toplumlarda birey, daha serbest davranabilmektedir. Fakat farklılaşmanın olmadığı toplumlarda, bireyler toplumsal zorlamalara göre davranmak zorundadırlar. Bu zorlamanın kaynağı da birey değil, gruplardır ve dolayısıyla toplumdur. Yani Durkheim'e göre birey toplumdandır (Aron, 2010:232).

Gençlik ve kişilik gelişimi üzerine yoğunlaşan Erik Erikson, Freud'un psikanalizminden etkilenmekle birlikte teorisini daha da geliştirmiştir. "Erikson, topluluk ile birey arasında bir bağ kurarak, kimliği; bireyin çekirdeğinde, ama aynı zamanda kendi komünal kültürünün çekirdeğinde 'yerleşmiş' bir süreç olarak değerlendirmiştir"(Anık, 2012:31). Erikson'a göre, bireyin gelişiminde çevreyle etkileşimi önemli olup, kimliğin oluşumunda bireyin çeşitli konularda seçim yapmasını içermektedir (Anık, 2012:31).

Kimliğin bireysel ve toplumsal yönü üzerinde duran Tajfel'in 'toplumsal kimlik' kuramında; Tajfel'e göre, kişisel kimlik, bireyin grup içinde kendisini tekil ve özgül olarak görmesini ifade ederken; toplumsal kimlik ise bireyin kendisini grubun diğer bireyleriyle benzer olduğunu veya aynı olduğunu algılamasını ifade etmektedir. Bireyin olumlu bir kişisel kimlik inşa etme ihtiyacı, diğer gruplardan daha olumlu ve statüsü yüksek bir gruba ait olma ihtiyacına dönüşmektedir (Alptekin, 2012:21). Burada kimlik, statik ve sabit olarak değil, kimlik sürekli olarak yenilenen bir özellik sahibi olarak görülmektedir.

Wallon'a göre, 'ben' ve 'öteki'nin ilişkisi benlik bilincinin oluşmasında önemli derecede etkili olmaktadır. Bu ilişki, 'ben' ve 'öteki'nin arasında gerçekleşen farklılaşma sürecindeki gelişim evrelerine göre değişmektedir (Karaca, 2011:6).

Stuart Hall'e göre, "kimliği tanımlanmış bir olgu olarak düşünmektense, onu asla tamamlanmamış, her zaman hareket halinde ve betimlemenin dışında değil de içinde oluşan bir ürün olarak düşünmek gerektiğini belirtir" (Anık, 2012:35).

Goffman göre, birey tek çekirdek benlik imgesine sahip değildir. Goffman, insanların farklı kişilik özelliklerine sahip olduğunu, dolayısıyla insanların farklı durumlarda kişiliklerinin farklı yanlarını gösterebildiğini düşünmektedir (Layder, 2010:90).

Berger ve Luckman'ın üzerinde durdukları önemli kavramlardan biri olan 'içselleştirme' birincil sosyalleşme dedikleri süreçle ilişkili olup, bireylerin üyesi oldukları toplumun kurallarının ve sembollerinin bireyler tarafından öznel bir gerçekliğe dönüştüğünü ifade etmektedir (Layder, 2010:120). Yorumsamacı bir sosyolojik düşüncenin sahibi olan Peter Berger ve Thomas Luckman, gündelik hayatın oluşumunu birey merkezli olarak düşünmektedirler (Metin, 2011, 75-82).

Giddens'in yapılaşma kuramı sosyolojik açıdan kimlik konusuna değinmiştir. Giddens'a göre, sosyolojide iki farklı kamp oluşmuştur. Bir tarafta, insanı ve mikro olguları ihmal eden, kurumların ve yapının önceliğini savunan yapısalcı-işlevselci yaklaşımlar, diğer tarafta da aktöre önem veren, yapıyı ihmal eden yorumsamacı yaklaşımlar bulunmaktadır (Yıldırım, 1999:28). Giddens, birey-toplum düalizmini

aşmak ister, bunun yerine *yapının ikiliği* kavramını koymaktadır. Burada birbirine zıt iki olgu yerine, bunların karşılıklı ilişki içinde olduklarını ve aynı paranın iki yüzü gibi olduklarını savunmaktadır. Bu ikilik arasındaki bağlantıyı da Giddens'a göre, toplumsal pratikler sağlamaktadır. Dolayısıyla ona göre, bireyler, anlamlar ve sosyal gerçekliği toplumsal ortamlar içinde oluşturmaktadırlar (Layder, 2010:189).

Feminist yaklaşım, kadın kimliğinin sürekli olarak erkek kimliğinin gölgesinde kaldığını belirtilerek, bilim ve düşünce dünyasının da bu ekseninde geliştiğini savunmaktadır. Bu yaklaşıma göre, çocuk, ailesinden ve çevresinden hangi rolleri öğreneceğini, hangisinin ayıp ve yasak olduğunu, hangisinin makul olduğunu; yani erkek ve kadın olmayı öğrenmektedir (Sofuoğlu, 2010:84).

2.2.3.1. Mead ve Kimlik

George Herbert Mead'in kurucusu kabul edildiği Sembolik etkileşimcilik, kimlik konusunda sosyolojik bir paradigma geliştirmiştir. Mead, kişiliğin gelişimini bireyin kendi iç dünyası ile dış dünya arasındaki etkileşim üzerinde durarak açıklamaya çalışmış ve gündelik yaşam üzerinde durmuştur. Mead'e göre, birey bu toplumsal ilişkiler içerisinde işlevselci yaklaşımlarda olduğu gibi pasif ve edilgen bir yapıda değildir, birey burada aktif bir rol oynamaktadır. Dolayısıyla burada birey bilinç ve irade sahibi bir varlık olarak görülmektedir (Anık, 2012:34).

Mead'e göre, insanlar çevrelerindeki dış uyaranlara mekanik bir biçimde tepki vererek değil, düşünerek ve uygun gördükleri şekilde davranarak tepki verirler. Mead, zihin ve benlik üzerinde durarak, ona göre insanlar benlik ve zihin sayesinde kendi gruplarının ve toplumlarının adetleriyle ve alışkanlıklarıyla bütünleşmektedirler. Mead, bireylerin toplumdaki bağımsız olmadığını, birey ile toplumun iç içe geçtiğini belirtmektedir. Burada toplumsal süreçlerin önemi yadsınmamaktadır (Layder, 2010:80). Mead, özne olarak birey üzerinde önemle durmaktadır. Dolayısıyla "Mead, benliğin kökenini, gerek benliğin pratik toplumsal deneyimlerinde (dışsal yönleri) gerekse bilinç olarak deneyimlerinde (içsel yönleri) arama çabasına girmişti" (Swingewood, 1998:310).

2.3. Kimlik İnşasını Etkileyen Değişkenler

2.3.1. Kimlik ve Aile ilişkisi

Genel olarak tüm toplumlarda aile, çocukların ve gençlerin içinde yetiştiği ve geliştiği en küçük ve en temel birimdir (Köknel, 1979:38). Şener'e göre, aile bir bireyin eğitiminde etkili olan en ideal kurumdur, çünkü birey aile içinde değişik yaş ve cinsiyette göre bireylerin davranışlarını görerek toplumsallaşmaktadır. Aile içindeki eğitim, sadece bir bilgi ve davranış aktarımından ibaret değildir. Aile bireyleri arasındaki birincil ilişkiler, gençlerin karakterini geliştirerek güven duygusu vermektedir. Böylece sağlıklı bir ruh yapısına sahip bireyler yetişmektedir (Şener, 2013:31). "Aile yuvasında gördüklerinin olgunlaşmakta olan ergenin kişilik yapısını biçimlendirmede çok büyük, çok derin etkisi vardır". (Yavuzer, 1999:247).

Toplum içerisindeki gençlerin çok ya da az probleme sahip olmada ailenin etkisi büyüktür. Çünkü aile, çocukların ve gençlerin problemlerinin çözümünde kalıcı etkide bulunabilmektedir. Aksi halde ailede problemler varsa, bu problemlerin gençlere de geçmesi ve sıçraması mümkün olmaktadır. (Şener, 2013:33).

Özellikle çekirdek ailelerde, kadınlar da kent yaşamında çalışmaya başlayarak ekonomik özgürlüklerini kazanmaya başlamaktadırlar. Dolayısıyla, bu hal erkeğin kırsal alanlardaki otoritesini sarsmaktadır. Bu manzara kimi zaman aile içindeki çatışmaların ve çelişkilerin kaynağı da olabilmektedir. Böylesine bir ortamda büyüyen çocuk ve gençler çelişkiler içinde kalabilmektedirler (Köknel, 1979:41).

Geleneksel aile yapısı, göçlerle birlikte başlayan kentleşme sonrasında değişmeye başlamıştır. Geleneksel baba otoritesi sarsılmaya başlanmış ve kadın çalışma hayatına girerek aile içindeki statüsünü değiştirmiştir. Kadınlar, çocuklar üzerinde tasarruf sahibi olmaya başlamış ve çocukların eğitiminde de söz sahibi olmaya başlamışlardır. Dolayısıyla "Aile reisi olarak yeni roller yüklenmek zorunda bulunan kadın giderek okuma-yazma ve eğitimin önemini de algılamaya başlamaktadır" (Abadan-Unat, 2002:171).

2.3.2. Kimlik ve Eğitim İlişkisi

Sosyolojik ve felsefi bir kavram olan eğitim, bireylere bilgi aşıl原因 ve bilgiyi yönlendiren ideolojiler, müfredat programları ve pedagojik teknikler ile kişiliklerin ve kültürlerin toplumsal bakımdan yeniden üretilmesini kapsamaktadır (Marshall, 1999:174).

Ailede başlayan sosyalleşme ve eğitim okulda devam etmektedir. Gençler, ailede başladıkları çevreyi tanıma davranışlarını okulda daha da geliştirme imkânı bulmaktadırlar. Ailedeki bilgi ve davranışlar okulda daha değişik boyutlar kazanarak devam etmektedir. Çünkü gençler, okulda kendi arkadaşlarıyla da bazı problemlerin çözümünde alış veriş içerisinde bulunmaktadır (Şener, 2013:34).

Eğitim, insan yaşamında en önemli olgulardan bir tanesidir. Eğitim sisteminin gençlerin kişilik ve düşünce yapılarının oluşmasındaki etkisi yadsınamaz. Eğitim sistemi aynı zamanda bireylerden hareketle toplumsal yapının niteliğini ve karakterini de etkilemektedir. Eğitim, toplumsal yapıyı değiştirebilen öyle büyük bir etkiye sahip ki, barbar toplumları medenileştirebildiği gibi medeni toplumları da barbarlaştırabilmektedir (Şener, 2013:126).

Eğitim, ulusal kimliğin kurulmasında ve yaygınlaştırılmasında önemli bir araç olduğundan, kimlik, dil ve eğitim arasında çok önemli ilişki bulunmaktadır. Özellikle bazı ulusal kimliklerin inşasında farklı dillerin yasaklandığı görülmektedir. Böylece eğitime başlayan çocuklar sadece okuma ve yazmayı değil, yeni bir dili ve kültürü de öğrenmektedirler (Şahin Fırat, 2010:41). Bu çocuklarda ve gençlerde kişilik oluşumu ve kimlik inşası daha zorlu süreçlerden geçerek tamamlanmaktadır.

Ortaokul ve liselerde okuyan gençlerin kişiliklerini oluşturmalarındaki en önemli etkenlerden biri zamanlarını iyi değerlendirmeleridir. Fakat genellikle, ülkemizde okulların bu konudaki etkinlikleri ve imkanları yetersiz kalmakta, dolayısıyla gençler boş zamanlarını değerlendirememektedirler, hatta gençler boş zamanlarını çoğunlukla zararlı faaliyetlerle geçirebilmektedirler (Köknel, 1979:80).

Gecekondu mahallelerinde ve varoşlarda ciddi eğitim sorunlarının yaşandığı görülmektedir. Okullardaki sınıfların çok kalabalık olduğu ve tecrübeli öğretmenlerin olmadığı, dolayısıyla eğitimde fırsat eşitliğinin olmadığı görülmektedir. Gençlerin vakitlerini değerlendirebildiği ve kendilerini geliştirebildiği mekânların olmadığı, zamanın önemli bir kısmının sokakta geçirildiği bu göç mekânlarında iş fırsatlarının da yeterince adil dağıtılmadığı söylenebilir (Ünal, 2008:352).

“Eğitim; yetişme çağındaki insanları içinde yaşadıkları hayata hazırlamakla en büyük görevi üstlenmektedir. Çünkü insan, gerek fizik ve gerekse sosyal hayatında bir tecrübeye muhtaçtır” (Şener, 2013:127). Eğitim kavramı sadece öğretmen ile öğrenci ilişkisinden ibaret sayılmamalıdır. Eğitim gencin ruhsal, bedensel, duygusal ve düşünsel yapısını dikkate alarak, koordineli ve bütüncül bir şekilde ele alınarak düzenlenmelidir (Şener, 2013:135).

Eğitim, genellikle yetişkinler tarafından gençler ve çocuklar üzerine uygulanması gereken bir eylem olarak görülmektedir. Bu eylem, geçmişin ve ataların kültürünü ve mirasını gençlere aktarmayı içermektedir. Dolayısıyla, bu eylem, gençlere ve çocuklara, yaşamlarını sürdürecekleri topluma daha iyi uyum sağlamaları için onlara çeşitli fikirler ve gelenekler aşılamaı içermektedir (Ergun,1995:37).

Eğitim alanında tartışma ortamı yaratarak öğrencinin düşündüğünü aktif bir şekilde ifade etmesini sağlamak; toplumsal yapıyı birbirine alternatif ikilikler olarak görmesini engellemede yardımcı olacaktır. Böylece gençler, bir arada yaşamak için farklılıkları hoş görecekle ve ‘öteki’nin kendisine benzemek zorunda olmadığını kavrayacaklardır. Eğitim, toplumsal hayatı ikili karşıtlıklar üzerinden tanımlarsa bilgi, duygu ve inanç birbirine karışabilmekte; dolayısıyla böyle bir zeminde tartışmak güçleşmektedir (Şahin Fırat, 2010:74).

2.3.3. Kimlik ve Din ilişkisi

Kırsal bölgelerde dinsel yapının gençlerin kimlik inşalarındaki etkisi önemli orandadır. Kırsal bölgelerde yaşayan gençler üzerindeki dinsel etki; ailenin yapısına, çevrenin özelliğine, öğretmenin kişiliğine, imamın kişiliğine ve dinsel anlayışına göre değişebilmektedir. Bazen gerçek dinsel yapıyla ilgisi olmayan batıl kavramlar

da gençler tarafından öğrenilmekte, bu nedenle kentlere gelen gençler çelişki içerisine girebilmektedirler (Köknel, 1979:52). Genellikle kırsal bölgelerde din, etkili bir eğitim aracı olarak kullanılmaktadır (Köknel, 1979:51).

Gençlerin, kent hayatındaki arkadaşları, özellikle okul ve mahalle arkadaşları farklı dinden ve inançtan kişiler olabilmektedir. Gençler, bu farklı inanç ve ahlaki kurallar taşıyan kişilerden öğrendiklerini, ailesinden öğrendikleriyle karşılaştırmaktadırlar böylece bunlardan kendine göre doğru bulduklarını benimsemektedirler. (Şener, 2013:84). Böylece ‘‘Din, insanlarda önemli bir aidiyet duygusu üretmektedir’’ (Alptekin, 2012:67). Dolayısıyla, bu din ve inanç sistemi gencin kimlik algısını bir ölçüde etkilemektedir. Gencin büyümesiyle ve özerk hale gelmesiyle zamanının büyük bir kısmını ailesi dışında geçirmektedir. Çalışan bir gençse daha çok iş arkadaşlarıyla vakit geçirmektedir, okuyan bir genç ise vaktinin önemli bir kısmını okuldaki arkadaşlarıyla geçirmekte olup, kimlik algısında bunlardan önemli ölçüde etkilenmektedir. Gençler, dinsel ve mezhepsel farklılıklardan etkilenecek kimliklerini inşa etmeye çalışmaktadırlar.

2.3.4. Kimlik ve Arkadaş Çevresi ilişkisi

Sosyal grupların önemli işlevlerinden biri de kimlik oluşturmadaki rolleridir. Mardin’e göre, bireylerin topluma bağlanmaları sürecinde ‘kimlik’ birincil bir süreçtir. Toplumsal yapının karmaşıklığı ve her şeyin sürekli değiştiği göz önüne alındığında kişiler kendi yerlerini gittikçe gruplara bağlamaktadırlar (Mardin, 1997:149). Humboldt’a göre, her insan toplumsal bütünle, ulusuyla ve diğer insanlarla zorunlu olarak ilişki içerisine girerek ihtiyaçlarını karşılamaktadır. Bu bağlamda iletişim aracı olarak dil önem kazanmaktadır. Birey, diğer insanlarla ancak dil aracılığıyla iletişime geçip anlaşabilmektedir (Akarsu, 1998:19). Dolayısıyla, gençlerin aile üyeleriyle, arkadaşlarıyla ve diğer sosyal çevreleriyle kurdukları ilişkilerle; sevme ve sevilme, değer verme ve değer görme, önemseme ve önemsenme, ilgi görme gibi çeşitli ihtiyaçlarını giderdikleri görülmektedir (Alptekin, 2012:17).

Gençlerin, olumlu veya olumsuz bir kişilik inşasında arkadaş gruplarının büyük etkisi bulunmaktadır. Gençler, ailelerinden uzaklaşarak arkadaş gruplarına

yaklaşmaktadırlar ve onlarla etkileşime geçerek kimliklerini inşa etmektedirler (Köknel, 1979:170-171). Gençler, birçok konuda arkadaş gruplarından etkilenecek yaşamlarını düzenlemektedirler. Gençler, arkadaşlarından etkilenecek giyim kuşamlarını düzenlemekte, toplumsal değerlerini benimsemekte ve boş zamanlarını değerlendirmektedirler. Dolayısıyla, gençler üyesi oldukları grubun değerlerini ve normlarını önemseyerek eğilimlerini oluşturmaktadırlar. Gençlerin, gruba olan güven ve inançları yüksek düzeyde olup, grubun etkisiyle birçok tehlikeye bulaşabilmektedirler (Köknel, 1979:171).

Kırsal kesim, fazla emeğin önemli bir kısmını, özellikle genç ve erkek nüfusu tarım dışı bir alan olan sanayinin ön planda olduğu kentlere pompalamaktadır (Boratav, 1981:172). Bu nüfus pompalaması sonucu kentlerde kalıcı yerleşimler kurulmakta ve kuşaklar boyu bu durum devam etmektedir. Birinci kuşak göçmenler, memleketlerine dönüş hayalleri kurmakta, neo-feodal bir uyum biçimi olarak tüketim yolu ile itibar kazanmaya çalışmakta ve kolektif kimliğe sarılmaktadırlar. Oysa ikinci kuşaklar için durum daha farklıdır. İkinci kuşak göçmenler, kısmi ya da tümenden bütünleşmeyi seçebilirler ya da aşırı saldırganlık yolu ile sisteme başkaldırabilirler. Bunlar, bazen de mutlak kayıtsızlık yolu ile kendi içlerine kapanabilmektedirler. Sonuç olarak gençlerin içinde yetiştikleri sosyal ortam ve yapı, benimseyecekleri kültürel kimliği de belirlemektedir (Abadan-Unat, 2002:183). Gençlerin kimlik inşa süreçlerinde en çok etkilendikleri grupların başında arkadaş çevreleri gelmektedir. Çünkü gençler, aileleri dışında gerek iş hayatında, gerekse de okul yaşantısında en çok vakit geçirdikleri ve kendilerini rahat hissettikleri toplumsal ortam, arkadaş gruplarından oluşmaktadır.

2.3.5. Kimlik ve Kitle İletişim Araçları ilişkisi

Kitle iletişim araçlarının işlevlerine bakıldığında; haber verme, eğlendirme, eğitime, mal ve hizmetleri tanıtmaya, ikna etme ve harekete geçirme sayılabilir. Yani kitle iletişim araçlarından bize gelen mesajlar, bu sayılan işlevlerden en az birini yerine getirmeye çalışmaktadır (Dinçer Durmuş, 2006:127). Kitle iletişim araçları, günümüzde en çok da gençleri etkilemektedir. Teknolojinin ve bilimin gelişmesine koşut olarak, iyileşen ekonomik koşullar kitle iletişim araçlarının da yaygınlaşmasını sağlamıştır. Gençler, gelişen bu araçlar sayesinde dünyanın farklı kültürleriyle çok

kolay bir şekilde iletişime geçebilmektedirler. Kitle iletişim araçlarının ve sosyal medyanın, gençleri daha fazla sosyalleştirdiği söylenememekle birlikte, gençlerin kendi kabuklarına çekilmelerine ve yalnızlaşmalarına da neden olduğu gerçeğini örtmemektedir.

Teknolojinin gelişmesine bağlı olarak kitle iletişim araçlarının gittikçe gelişmesi, bireyin farkına varmadan bu kitle iletişim araçlarını etkisine girmesine ve bu kitle iletişim araçları merkezlerinin oluşturmak istediği kalıplara girmesine neden olmaktadır. Özellikle belirli zümrelerin, bu kitle iletişim araçlarını elinde bulundurması, bunların bireyleri ve kitleleri istedikleri gibi dizayn etmelerini kolaylaştırmaktadır. Kitle iletişim araçlarını gittikçe gelişmesine koşut olarak, bireyler daha fazla sosyal ilişkilerde zayıflayarak yalnızlaşmakta, diğer bireylerden, ve toplumdan soyutlanmaktadır. Dolayısıyla sosyal ilişkiler gittikçe daha karmaşık ve soyut hale gelerek, samimi ve yüz yüze insan ilişkilerini gölgede bırakmaktadır (Cüceloğlu, 2001:232-233).

Gençlerin kimlik inşa süreçlerini hem olumlu hem de olumsuz yönde etkileyen birçok faktör bulunmakta, özellikle kitle araçları içinde yaygın bir şekilde kullanılan televizyonun gençlerin kimlik inşalarında çok etkili olduğu görülmektedir (Coşgun, 2012:1). Gençler, ekranlarda gördükleri sanal gerçeklikler üzerine kimliklerini inşa etmeye çalışarak, genellikle ekranlardaki kişileri rol model almaktadırlar.

Popüler kültür, kitle iletişim araçları vasıtasıyla bireylerin kimliklerini etkilemektedir. Dolayısıyla, toplumu ve kültürel normları oluşturan bireylerin, kitle iletişim araçlarından nasıl etkilendiği hususu önem kazanmaktadır (Dinçer Durmuş, 2006:125). Çünkü kitle iletişim araçları, gençlerin olumlu bir kimlik inşa etmelerini sağlayabildiği gibi, olumsuz bir kimlik de inşa etmelerini sağlayabilmektedir.

Günümüzde ulusal, dinsel, mezhepsel, kültürel, cinsiyet, doğa ve bölgesel farklılıklar gittikçe artan oranda yüceltilmektedir. Kitle iletişim araçlarının yaygınlaşması, insanlar arasındaki ilişkileri güçlendirmekten çok bir iletişim duvarına dönüşmekte ve bireylerin kendine dönmelerini, kendini savunmasını ve kendi kimliği üzerine kapanmasına neden olabilmektedir (Bilgin, 1999:172).

2.4. Tezin Amacı

Gerek iç göçler, gerekse de dış göçler, çağdaşlaşan ülkelerin nüfus yapısındaki hızlı değişimin mekâna yansıyan, gözle görülebilen somut belirtileridir. Bireyler iç ve dış göçler yoluyla belki iş bulabilirler veya ailenin geçimini sağlayacak işler kurmayı planlayabilmektedirler. Ancak, bu bireyler genellikle göç sonrasında oturacakları konut, okul, hastane ve benzeri toplum hizmetlerinden yoksun kalmaktadırlar. Okullar, bazı bölgelerde ikili eğitim yaparak çocukları okulsuz bırakmamaya çalışmaktadır. Fakat bu çözüm, göçmen kent çocuklarının eğitim sürecini olumsuz yönde etkilemektedir. Bunun sonucunda, bir eğitim ve kültür boşluğu hatta okul sorunu ortaya çıkmaktadır (Güvenç, 1996:294). Dolayısıyla, bu sorunlar yumağında yaşayan ve eğitim gören gençler, çeşitli kişi ve kurumlardan etkilenmeye ve kimliklerini bu ekseninde inşa etmeye başlamaktadırlar.

Gençlik dönemi, bireylerin çocukluktan çıkmaya başladığı, yetişkinliğe adım atmaya başladığı ve hazırlandığı bir dönemi ifade etmektedir. Gençlik, bir toplumun geleceğini belirlemekle birlikte; gençler bedensel, ruhsal ve toplumsal olarak ne kadar sağlıklı bireyler olarak yetişirlerse toplum da o kadar sağlıklı olmaktadır. Dolayısıyla gençlerin sağlıklı bir kimlik kazanması büyük önem arz etmektedir.

21. yüzyılda küreselleşme ve modernleşme paradigmaları ekseninde değişen dünyanın gençleri üzerinde, ailenin ve yerel aidiyetlerin etkisi giderek azalmakta, gençler özellikle gelişen kitle iletişim araçları vasıtasıyla tek tipleşmektedirler. Artık tüm gençler, aynı şekilde giyinmekte, aynı müziği dinlemekte, aynı davranışları sergilemekte ve aynı şekilde beslenmektedirler. Teknolojinin gelişmesine bağlı olarak gelişen sosyal medya, gençler üzerinde önemli ölçüde etkili olmakta, gençlerin reel sosyal ilişkilerinin zayıflamasına neden olarak sanal gerçeklikler kurmaktadır. Böylece gençler, artan oranda yalnızlaşmaya başlayarak sağlıksız bir kimlik oluşturmaktadırlar. Gençler, televizyon ve sosyal medyaya bağlı olarak yaşamaya başlamaktadırlar.

Ülkemizde, gençlik dönemi bireylerinin birçok problemi bulunmaktadır. Bu problemlerin başında işsizlik, ekonomik kaygılar ve eğitim sorunları gelmektedir. Öte yandan gençlik, giderek her şeyi hazır bulmayı istemekte, amaçsız ve hedefsiz

bir tüketici kitlesi haline gelmektedir. Yeni çağın gençliğinin bu hale gelmesinde; siyasal politikaların, göçlerin, eğitim sisteminin, küreselleşmenin, modernleşmenin ve ebeveynlerin eğitim durumlarının düşük olması gibi çeşitli faktörlerin etkili olduğu görülmektedir.

Kentlere değişik nedenlerle göç ederek gelen insanların, birbirlerinden farklı bölgelerden geldikleri görülmektedir. Göçten önceki kırsal yaşam mekânlarında, genellikle tek tip bir kültürün hâkim olduğu söylenebilir. Bu homojen yapının biçimlendirdiği değer yargıları da birbirine benzemektedir. Çünkü bu bölgelerde genelde aynı etnisite, aynı din ve aynı kültürel dokular hâkimdir. Dolayısıyla bireylerin kimlikleri de bu ekseninde biçimlendirilmekte ve daha çok kolektif bir özellik taşımaktadır.

Ancak kent yaşantısının başlamasıyla bu durum farklılaşmaya başlamaktadır. Homojen olan toplumsal yapı heterojen hale gelmektedir. Birbirinden çok farklı inanç, etnisite, kültür, eğitim ve düşünceye ait bireylerin bir arada yaşaması söz konusu olmaktadır. Bu noktada sorunlar başlamaktadır. Çünkü her birey ve toplum, geldiği yerin sosyal yapısını da beraberinde getirmektedir. Bireylerin bu sosyal değerlerinden vazgeçmeleri de kolay olmamaktadır. Bireyler, bir taraftan kendi kültürlerine göre yaşarken; bir yandan da diğer bireylerden de yeni şeyler öğrenmektedirler. Dolayısıyla gençler bu ikilem ve zıtlıklar içinde kimliklerini inşa etmektedirler.

2.5. Tezin Hipotezleri

Araştırmanın hipotezi; aile, din, eğitim, kitle iletişim araçları ve arkadaş grupları gibi değişkenlerin, gençlerin kimliklerini inşa ederken ne ölçüde etkili olduklarını kapsamaktadır. Göç alan bölgelerde kültür çeşitliliği, gençlerin kimliklerini biçimlendirerek, gençlerin farklı kültürlere olan bakış açılarını değiştirmektedir. Temel hipotezler;

- 1) Gençlerin kimliklerini inşa etmede eğitim kurumları etkili olmaktadır.
- 2) Gençlerin kimlik inşası sürecinde din kurumu etkili olmaktadır.

3) Gençlerin kimlik inşası sürecinde kitle iletişim araçlarının etkisi giderek artmaktadır.

4) Gençler, kimliklerini inşa ederken; iş, okul ve mahalle arkadaşlarından önemli ölçüde etkilenmektedirler.

5) Kentlerdeki gençlerin kimlik inşalarında aile önemli bir etkiye sahiptir.

Bu tezde, Anadolu'nun farklı yerlerinden gelen göçmenlerden oluşan Sultangazi bölgesinde, 15-24 yaş arası gençlerin kimliklerinin oluşmasını ve gelişmesini etkileyen faktörler ve kurumlar incelenmektedir. Günümüzün modern dünyasında gençler, kimliklerini inşa ederken; aile, eğitim, din, kitle iletişim araçları ve arkadaş çevrelerinden etkilenmekte ve kimliklerini bu çerçevede oluşturarak yaşam hedeflerini ve amaçlarını belirlemektedirler.

Bu tezin amacı, gençlerin bu heterojen yapı içinde nasıl düşündükleri, kimliklerini nasıl oluşturdukları ve kimlerden etkilendiklerini saptayarak; bu bağlamda gençlerin bireysel kimlik inşasını aile, din, eğitim, kitle iletişim araçları ve arkadaş grubu gibi değişkenler ekseninde incelemektir.

2.6. Tezin Önemi

Günümüzde en önemli sosyal sorunların, kent merkezlerinde yaşandığı – özellikle büyük kentlerde- görülmektedir. Buralarda gasp, hırsızlık, uyuşturucu kullanımı ve satışı gibi problemler giderek artmaktadır. Bu sayılan problemlerin çoğu gençlik odaklı olup, kenar mahallelerde daha yaygın bir şekilde görülmektedir. Dolayısıyla bu suçlara eğilimde, gençlerin kimlik durumları etkili olmaktadır. Burada gençlerin nasıl bir kimlik oluşturdukları önem arz etmektedir. Onları, bu suçlara iten şeyin veya engelleyen şeyin kimlik yapısıyla ilişkili olduğu söylenebilir. Bu çalışmada, göçmen bölgelerindeki gençlerin kimliklerini oluşturmada etkili olan faktörler üzerinde durularak; bunların kimlik inşasını nasıl etkiledikleri incelenmektedir.

Gençliğin, bir ülkenin geleceğini inşa eden temel dinamik olduğu düşünüldüğünde; bu temel dinamiğin nasıl oluştuğu ve asıl sureti olan kimliğin ne

kadar önemli olduğu daha iyi anlaşılabilir. Dolayısıyla gençlerin kimliklerini oluştururken, etkilendikleri sosyal çevrenin önemi burada ortaya çıkmaktadır. Yine modern kapitalist sistemin geliştirdiği ve giderek artan oranda gelişen kitle iletişim araçlarının gençler üzerinde fonksiyonel bir etkiye sahip olduğu görölmektedir.

Çalışmanın bir diğer önemi, yapılan literatür çalışmasında sadece göç olgusu veya sadece kimlik inşası alanlarında, çok fazla çalışma yapılmasına rağmen; göç- gençlik-kimlik inşası bağlantısı üzerinde çok fazla incelemenin ve çalışmanın yapılmadığı görölmüştür. Dolayısıyla bu çalışmanın, ‘göç- gençlik-kimlik’ ilişkisi alanına da katkı sunacağı düşünölmektedir.

3. BÖLÜM

YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Örnekleme

Ülkemizde 1950'lerde başlayan iç göçler, 1980'lerden sonra giderek artmıştır. Tüm bu göçler sonucunda oluşan kentlerdeki göç mekânlarında yaşayan tüm gençlerin incelenmesi bilimsel olarak imkân dâhilinde değildir. Tezin çalışma konusunun çok geniş olmasına rağmen bu evren sınırlandırılmıştır. Çalışma evrenini İstanbul ili Sultangazi ilçesindeki 15-24 yaş arası gençler oluşturmaktadır. Örneklem olarak, ilçedeki toplam genç nüfusun %0,22'sine denk gelen 200 kişiye tesadüfi örnekleme anketler uygulanmıştır. Örneklem rastlantısal olarak tüm mahallelerden seçilmiş bireyleri kapsamaktadır. Bu ilçenin seçilme nedeni, bu ilçenin bir göç mekânı olması ve heterojen bir sosyal yapıya sahip olmasıdır. Sultangazi ilçesi, halen göç almaktadır, nedeni ise bir göç mekânı olarak sonradan kurulan bir bölge olmasıdır. Sultangazi'ye yapılan göçlerin daha çok Sivas, Tunceli, Adıyaman, Malatya, Ordu, Kastamonu, Şırnak, Van, Giresun, Rize, Bayburt, Tokat, Erzurum, ve Kars illerinden yapıldığı görülmektedir. Bu göçler, ağırlıklı olarak Doğu, Güneydoğu ve Karadeniz bölgelerinden yapılmaktadır.

3.2. Araştırma Alanının Tanımlanması

Sultangazi ilçesi, İstanbul'un Avrupa yakasında bulunan, 2008 yılında Gaziosmanpaşa'ya bağlı 14, Eyüp ve Esenler'e bağlı birer mahallenin katılımıyla kuruldu. Denizden 50 metre yükseklikte, 36 km² yüz ölçüme sahip olan ilçe doğuda Eyüp, batıda Esenler, güneyde Gaziosmanpaşa, kuzeybatıda Başakşehir ilçeleriyle sınır oluşturmaktadır. Sultangazi, sahip olduğu yüzölçümüyle İstanbul ilçeleri arasında 19. sırada yer almaktadır. İlçede Alibeyköy barajı, Cebeci taş ocakları ve birkaç küçük akarsu bulunmaktadır. Alibeyköy barajı, 1975 - 1983 tarihleri arasında, içme, kullanma ve sanayi suyu temini amacıyla inşa edilmiş olup halen Avrupa yakasının önemli bir kısmının içme suyu ihtiyacını karşılamaktadır. (wikipedia.org). Sultangazi 15 mahalleden oluşmaktadır.

Tablo 3.1. Sultangazi’de Yaş Grubu ve Cinsiyete Göre Nüfus Dağılımı

Yaş grubu	Toplam	Erkek	Kadın
'0-4'	51,182	26,457	24,725
'5-9'	50,096	25,709	24,387
'10-14'	47,563	24,438	23,125
'15-19'	45,931	24,027	21,904
'20-24'	41,234	19,82	21,414
'25-29'	49,01	24,94	24,07
'30-34'	52,103	27,048	25,055
'35-39'	44,567	23,311	21,256
'40-44'	38,432	20,332	18,1
'45-49'	27,484	14,923	12,561
'50-54'	22,858	11,981	10,877
'55-59'	16,029	8,123	7,906
'60-64'	10,784	5,293	5,491
'65-69'	6,926	3,156	3,77
'70-74'	3,986	1,741	2,245
'75-79'	2,334	884	1,45
'80-84'	1,596	630	966
'85-89'	663	171	492
'90+'	244	60	184
Toplam	513,022	263,044	249,978

Kaynak: TÜİK, Adrese dayalı nüfus kayıt sistemi (ADNKS), 2014

Tablo 3.1. Sultangazi’de yaş grubu ve cinsiyete göre nüfus dağılımını göstermektedir. Buna göre, 15 ile 24 yaş arası gençlerin sayısı 87,165’tir.

Sultangazi 2008 yılından itibaren hızlı bir göç süreciyle karşı karşıya kalmıştır. Bölgede hem ucuz konutların bulunması, hem de iş olanaklarının olması göçü hızlandırmıştır. Bölgeye özellikle göçle gelen ailelerin çocuk sayılarının fazla olması nedeniyle, bölge oldukça genç bir nüfusa sahiptir (Oktik, 2013:21).

Genç bir nüfusa sahip olan ilçede tekstil sektörü oldukça hareketli olup, ayakkabı imalatında çalışan nüfus oranının da önemli bir paya sahip olduğu görülmektedir. Ayrıca küçük sanayi sitesinde mobilya, kaporta ve boya işlerinin de istihdama katkı sunduğu belirtilmiştir (Oktik, 2013:24-25).

İTO’nun 2010 yılındaki araştırmasına göre, Sultangazi İstanbul’da yaşam kalitesi bakımından 29. sırada bulunmaktadır. Demografik yapı endeksinde 35.

sırada, beşeri sermaye endeksinde 15. sırada, sağlıklı yaşam endeksinde 31. sırada, ekonomik gelişmişlik sonuncu, ulaşım ve erişilebilirlik endeksinde 13. sırada, çevresel durum endeksinde 19. sırada ve sosyal yaşam endeksinde ise 35. sırada yer alan bir ilçedir (Oktik, 2013:25).

Özellikle Zübeyde Hanım, Yunus Emre, Gazi, Habipler ve Yayla mahalleleri gecekonduların en yoğun olduğu bölgelerdir. Yayla mahallesi ise ilçe merkezine uzakta olup en yoksul mahallelerden biridir. Orta sınıf nüfusun yoğunlaştığı mahalleler Cumhuriyet, Uğur Mumcu ve Cebeci mahallesidir (Oktik, 2013:25).

3.3. Veri Toplama Araçları

Sultangazi'deki gençlere anket formu uygulanması yoluyla verilere ulaşılmıştır. Uygulanan bu anket formu, katılımcılardan; demografik bilgileri, aile bilgileri, göç bilgileri, ailenin eğitim ve ekonomik durumu hakkındaki bilgileri, toplumsal ilişkileri ile kimlik inşasını etkileyen değişkenler ve durumların tespiti için gerekli bilgileri elde etmeyi amaçlamıştır. Bu bilgiler, anket formuyla elde edilerek gençlerin kimlik inşa sürecini etkileyen değişkenlerin etkinlik derecesi ölçülmüştür.

3.4. İşlem Basamakları

Tez konusu seçiminden sonra, tezin sorunsalı tanımlanarak amaç belirlenmiştir, ardından literatür çalışması yapılarak ve hipotezler belirlenerek kuramsal çerçeve oluşturulmuştur. Çalışma evreni ve örnekleme üzerinde durularak bu bölge incelenmiştir. Daha sonra anketlerin içeriği hazırlanmıştır. Bunlar hazırlanırken bilimsel ölçütlere dikkat edilmiştir. Hipotezler test edilerek, bilgilere ulaşılmaya çalışılmıştır. Anketlerin uygulanmasından sonra elde edilen veriler, SPSS programıyla değerlendirilmiştir. Burada, göç ve kimlik bağlamında; katılımcıların eğitim durumları, dini inançları, demografik özellikleri, cinsiyetleri, kente bakışları, çevreyle ilişkileri, medeni durumları, kimlik algıları gibi değişkenler irdelenmiştir. Elde edilen veriler istatistiksel yöntemle analiz edilerek, bulgular, tartışma ve sonuç kısmı oluşturulmuştur.

4. BÖLÜM

BULGULAR

Bu bölümde, İstanbul ili Sultangazi ilçesinde 15-24 yaş arası gençlerde kimlik inşasını etkileyen aile, din, eğitim, arkadaş grubu ve kitle iletişim araçları gibi değişkenleri incelemek amacıyla yapılan anket çalışması değerlendirilmektedir. Anket çalışması SPSS 22 programı ile analiz edilerek, özellikle frekans ve yüzde analizi üzerinde durulmuştur.

Bu bölümde önce ankete katılan 15-24 yaş arası gençlerin demografik özellikleri ortaya konulmaya çalışılmıştır. Katılımcılara ve ailelerine ait temel bilgiler verilip analiz edildikten sonra, katılımcıların kişilik yapıları ortaya konularak sosyal çevreleriyle birlikte analiz edilmeye çalışılmıştır. Katılımcıların çeşitli problemlere bakış açıları irdelendikten sonra çeşitli konularda fikirleri alınmıştır. Daha sonra katılımcıların dini ve siyasi eğilimleri incelenerek, kimlik inşasına etkisi belirlenmeye çalışılmıştır.

4.1. Demografik Bilgiler

Tablo 4.1’de anket katılımcılarının cinsiyet dağılımı yer almaktadır. Buna göre, katılımcıların %54,5’i erkeklerden, %45,5’i de kadınlardan oluşmaktadır.

Tablo 4. 1. Ankete Katılanların Cinsiyet Dağılımı

Cinsiyet	f (Frekans)	% (Yüzde)
Erkek	109	54,5
Kadın	91	45,5
Toplam	200	100

Tablo 4. 2. Ankete Katılanların Yaş Dağılımı

Yaş	f	%
15	40	20,0
16	27	13,5
17	12	6,0
18	30	15,0
19	47	23,5
20	31	15,5
21	7	3,5
22	1	0,5
23	2	1
24	3	1,5
Toplam	200	100,0

Tablo 4.2’de anket katılımcılarının yaş dağılımı yer almaktadır. Buna göre, katılımcıların %20’si 15 yaşında, %13,5’i 16 yaşında, %6’sı 17 yaşında, %15’i 18 yaşında, %23,5’i 19 yaşında, %15,5’i 20 yaşında, %3,5’i 21 yaşında, %0,5’i 22 yaşında, %1’i 23 yaşında ve % 1,5’i de 24 yaşında olduğu görülmektedir.

Tablo 4. 3. Ankete Katılanların Medeni Durumu

Medeni Durumu	f	%
Evli	4	2,0
Bekar	196	98,0
Toplam	200	100,0

Tablo 4.3. ankete katılanların medeni durumunu göstermektedir. Anketin 15-24 yaş arası gençlere uygulanması ve bunların büyük kısmının öğrenci olması nedeniyle, katılımcıların %98'inin bekar ve %4'ünün ise evlilerden oluştuğu görülmektedir.

Tablo 4.4. Katılımcıların Eğitim Durumu

Eğitim durumu	f	%
Ortaokul öğrencisi	4	2,0
Lise öğrencisi	80	40,0
Ortaokul mezunu	1	0,5
Lise mezunu	108	54,0
Üniversite mezunu	7	3,5
Toplam	200	100,0

Katılımcıların eğitim durumunu gösteren Tablo 4.4'te göre, katılımcıların %2'i ortaokul öğrencisi, %40'ı lise öğrencisi, %0,5'i ortaokul mezunu, %54'ü lise mezunu ve %3,5'i ise üniversite mezunudur.

Tablo 4.5. Katılımcıların Yaptığı İş Dağılımı

Yaptığı iş	f	%
Öğrenci	173	86,5
Esnaf	5	2,5
Memur	2	1,0
İşçi	9	4,5
Serbest	3	1,5
İşsiz	7	3,5
Ev hanımı	1	0,5
Toplam	200	100,0

Tablo 4.5. ankete katılanların yaptığı işi göstermektedir. Katılımcıların büyük çoğunluğunun %86,5'inin öğrenci, %2,5'inin esnaf, %1'inin memur, %4,5'inin işçi, %1,5'inin serbest, %3,5'nin işsiz ve %0,5'nin de ev hanımı olduğu görülmektedir.

Tablo 4.6. Katılımcıların Doğdukları İl Dağılımı

Doğduğu il	f	%
İstanbul	129	64,5
İstanbul dışı	71	35,5
Toplam	200	100,0

Katılımcıların doğdukları ili gösteren Tablo 4.6'ya bakıldığında; Katılımcıların %64,5'inin İstanbul'da doğduğu, %35,5'inin de İstanbul dışındaki illerde doğdukları görülmektedir.

Tablo 4.7. Katılımcıların Doğdukları Yer Durumu

Doğum yeri	f	%
Köy	21	10,5
Kasaba	8	4,0
İlçe merkezi	89	44,5
İl merkezi	82	41,0
Toplam	200	100,0

Tablo 4.7. ankete katılanların doğdukları yeri göstermektedir. Ankete katılanların %10,5'i köyde, %4'ünün kasabada, %44,5'inin ilçe merkezinde ve %41'inin de il merkezinde doğduğu görülmektedir. Özellikle köy ve kasabalarda doğan katılımcıların sonradan göçle İstanbul'a gelenlerden oluştuğu söylenebilir.

Tablo 4.8. Aynı Evde Toplam Kaç Kişinin Yaşadığı Durumu

Kişi sayısı	f	%
1 kişi	3	1,5
2 kişi	5	2,5
3 kişi	25	12,5
4 kişi	68	34,0
5 kişi ve üstü	99	49,5
Toplam	200	100,0

Tablo 4.8 katılımcıların aynı evde toplam kaç kişinin yaşadığını göstermektedir. Katılımcıların %1,5 ile 1 kişilik ailede, %2,5 ile 2 kişilik ailede, 12,5 ile 3 kişilik ailede, %34 ile 4 kişilik ailede ve %49,5 ile 5 kişilik ailede yaşadıkları görülmektedir. Görüldüğü üzere katılımcıların neredeyse yarısının, 5 kişi ve üstündeki ailelerde yaşadıkları, dolayısıyla geleneksel aile yapısını temsil ettikleri söylenebilir.

Tablo 4.9. Ailenin Aylık Toplam Net Gelir Durumu

Gelir miktarı (TL)	f	%
0-1000 TL	33	16,5
1001-2000 TL	62	31,0
2001-3000 TL	64	32,0
3001-5000 TL	25	12,5
5001 ve üstü	13	6,5
Cevap vermeyen	3	1,5
Toplam	200	100,0

Tablo 4.9 ankete katılanların aylık toplam net gelir durumunu göstermektedir. Buna göre, katılımcıların %16,5'inin 0-1000 TL toplam aylık net gelire sahip ailelerde, %31'inin 1001 ile 2000 TL arası gelire sahip ailelerde, %32'nin 2001 ile 3000 TL arası gelire sahip ailelerde, %12,5'inin 30001 ile 5000 TL arası gelire sahip ailelerde ve % 6,5'inin de 5001 TL ve üstü gelire sahip ailelerde yaşadıkları görülmektedir. Ankete katılanların %1,5'inin de bu soruya cevap vermediği görülmüştür. Ailelerin yarısına yakınının 2000 TL ve altında aylık net gelire sahip olduğu ve düşük yaşam standartlarına sahip olduğu görülmektedir.

Tablo 4.10. Evin Mülkiyet Durumu

Mülkiyet durumu	f	%
Ev sahibi	134	67,0
Kiracı	54	27,0
Lojman	1	0,5
Akraba evi (kirası olmayan)	11	5,5
Toplam	200	100,0

Tablo 4.10 katılımcıların evlerinin mülkiyet durumunu göstermektedir. Ankete katılanlardan %67'sinin ev sahibi olduğu, %27'sinin kirada oturduğu, %0,5'inin lojmanda oturduğu ve %5,5'inin de kirası olmayan bir akrabasının evinde oturduğu görülmektedir. Katılımcıların büyük çoğunluğunun ev sahibi olması, bunların uzun zamandan beri burada ikamet ettiği anlamına geldiği söylenebilir.

Tablo 4.11. Evin Niteliği Durumu

Evin niteliği	f	%
Gecekondu	9	4,5
Apartman dairesi	153	76,5
Müstakil ev	22	11,0
Site	16	8,0
Toplam	200	100,0

Tablo 4.11 katılımcıların evlerinin nitelik durumunu göstermektedir. Buna göre, katılımcıların %4,5'inin gecekonduya yaşadığı, %76,5'inin apartman dairesinde yaşadığı, %11'inin müstakil evde yaşadığı ve %8'inin de sitelerde yaşadığı görülmektedir.

Tablo 4.12. Baba Eğitim Durumu

Eğitim durumu	f	%
Okuryazar	4	2,0
İlkokul mezunu	89	44,5
Ortaokul mezunu	41	20,5
Lise mezunu	44	22,0
Üniversite mezunu	18	9,0
Okuryazar değil	4	2,0
Toplam	200	100,0

Ankete katılan gençlerin babalarının eğitim durumunu gösteren Tablo 4.12'ye bakıldığında; gençlerin %44,5'i babasının ilkokul mezunu olduğunu belirttiği görülmektedir. Bunu %22 ile babasının lise mezunu olduğunu belirten gençler

gelmektedir. Daha sonra gençlerin %20,5'i babasının ortaokul mezunu olduğunu belirtenler gelmektedir. Gençlerin sadece %9'u babasının üniversite mezunu olduğunu belirlemektedir. Gençlerin %2'si babalarının okuryazar olduğunu belirtmekte ve gençlerin %2'si de babalarının okuryazar olmadığını belirtmektedirler.

Tablo 4.13. Anne Eğitim Durumu

Eğitim durumu	f	%
Okuryazar	10	5,0
İlkokul mezunu	81	40,5
Ortaokul mezunu	44	22,0
Lise mezunu	30	15,0
Üniversite mezunu	5	2,5
Okuryazar değil	30	15,0
Toplam	200	100,0

Ankete katılan gençlerin annelerinin eğitim durumlarını gösteren Tablo 4.13'e göre; gençlerin %40,5'i annesinin ilkokul mezunu olduğunu belirtmiştir. Bunu %22 ile annesinin ortaokul mezunu olduğunu belirtenler takip etmektedir. Gençlerin %15'i annesinin lise mezunu olduğunu belirtirken, sadece gençlerin %2,5'i annesinin üniversite mezunu olduğunu belirtmektedirler. Gençlerin %5'i annesinin sadece okuryazar olduğunu ve gençlerin %15'i ise annesinin okuryazar olmadığını belirtmektedirler.

Gençlerin, babalarının eğitim durumu annelerinin eğitim durumundan daha yüksek olduğu görülmektedir.

Tablo 4.14. Baba Meslek Durumu

Baba mesleği	f	%
İşçi	45	22,5
Esnaf	38	19,0
Memur	19	9,5
Emekli	30	15,0
Serbest	53	26,5
İşsiz	13	6,5
Cevap vermeyen	2	1,0
Toplam	200	100,0

Araştırmaya katılan gençlerin babalarının meslek durumunu gösteren Tablo 4.14'e bakıldığında; gençlerin %26,5'i babasının serbest çalıştığını ifade ederken, gençlerin %22,5'i babasının işçi olarak çalıştığını belirtmektedir. Gençlerin %19'u babalarının esnaf olduğunu, %15'i babalarının emekli olduğunu, %9,5'i babalarının memur olduğunu ve %6,5'i de babalarının işsiz olduğunu belirtmektedirler. Ayrıca çalışmaya katılanların %1'i de bu soruyu cevapsız bırakmıştır. Çalışmaya katılan gençlerin yarısına yakınının babası düşük gelirli ve sürekli olmayan işlerde çalışmaktadır. Bunlara işsizleri de eklediğimizde çoğu ailenin gelir düzeyi yoksulluk standartların altında kalmaktadır.

Tablo 4.15. Anne Meslek Durumu

Anne mesleği	f	%
İşçi	13	6,5
Esnaf	8	4,0
Memur	3	1,5
Emekli	6	3,0
Serbest	7	3,5
Ev hanımı	163	81,5
Toplam	200	100,0

Çalışmaya katılan gençlerin annelerinin meslek durumunu gösteren Tablo 4.15'e bakıldığında; gençlerin %81,5'i annelerinin çalışmadığını belirttikleri görülmektedir. Gençlerin %6,5'i annesinin işçi olarak çalıştığını, %4'ü annesinin esnaf olduğunu, %1,5'i annesinin memur olduğunu, %3'ü annesinin emekli olduğunu ve %3,5'i annesinin serbest çalıştığını belirttiği görülmektedir. Bu verilerden hareketle kadınların ailenin bütçesine ekonomik katkı sağladığı söylenememekle birlikte, kadının geleneksel rolünü devam ettirdiği görülmektedir.

Tablo 4.16. Sultangazi'de Yaşam Süresi

Yaşam süresi	f	%
0-5 yıl	25	12,5
6-10 yıl	26	13,0
11-15 yıl	59	29,5
16-20 yıl	75	37,5
20 yıl üstü	12	6,0
Cevap vermeyen	3	1,5
Toplam	200	100,0

Ankete katılan gençlerin Sultangazi'de yaşam süresini gösteren Tablo 4.16'ya bakıldığında; gençlerin %12,5'inin 0 ile 5 yıl arası bir süredir Sultangazi'de yaşadıkları görülmektedir. Gençlerin %13'ünün 6 ile 10 yıl arası bir süredir, %29,5'inin 11 ile 15 yıl arası bir süredir, %37,5'inin 16 ile 20 yıl arası bir süredir ve %6'sının da 20 yıl ve üstü bir süredir Sultangazi'de yaşadıkları görülmektedir. Katılımcılardan %1,5'i ise bu soruyu cevapsız bırakmıştır.

4.2. Gençlerin Kişilik Tanımlamaları, Problemlere Bakışı ve Aidiyet Duygusu

Tablo 4.17. İnsanın Yaşamını Anlamlı Kılan Değişkenler

	f
Aile	104
İdealleri uğruna mücadele	47
Din, inanç	81
Bilgi	29
Eş, sevgili	43
Çocuk	19
Zenginlik, para	42
Bir eser bırakmak	20
Mesleki başarı	46
Eğitim	49
Diğer	9

Not: Katılımcılar tarafından birden çok seçenek işaretlenmiştir.

Ankete katılanların, ‘Sizce insanın yaşamını anlamlı kılan nedir?’ Sorusuna verdikleri yanıtları gösteren Tablo 4.17’ye bakıldığında; gençlere göre, %52 ile birinci sırada ailenin insanın yaşamını anlamlı kıldığı görülmektedir. Gençlere göre, ikinci sırada insanın yaşamını anlamlı kılan %40,5 ile din ve inançtır. Üçüncü sırada ise %24,5 ile eğitimin geldiği görülmektedir. Daha sonra sırasıyla, %23,5 ile idealleri uğruna mücadelenin geldiği, %23 ile mesleki başarının geldiği, %21,5 ile eş ve sevgilinin geldiği, %21 ile zenginlik ve paranın geldiği, %14,5 ile bilginin geldiği ve %9,5 ile çocukların geldiği görülmektedir. Gençlerin %4,5’i ise diğer bazı faktörleri önemli görmektedirler.

Tablo 4.18. Türkiye’de Gençlerin Karşılaştıkları Güçlükler

	1.Sıra		2.Sıra		3.Sıra	
	f	%	f	%	f	%
İstediği eğitimi görememek / yeterli eğitim alamamak	67	33,5	27	13,5	25	12,5
İşsizlik/İş güvencesinden yoksunluk	35	17,5	50	25	19	9,5
Parasızlık	44	22	35	17,5	34	17
Ciddiye alınmamak/saygı görmemek	19	9,5	20	10	21	10,5
Cinsel sorunlar	7	3,5	9	4,5	5	2,5
Spor olanaklarından yoksunluk	6	3	10	5	15	7,5
Danışacak, yol gösterecek kimsesi olmamak	9	4,5	20	10	34	17
Gençlik içindeki gruplardan birine girmeye zorlanmak	3	1,5	5	2,5	7	3,5
Aile ve çevre baskısı	10	5	23	11,5	36	18
Yanıt vermeyen	0	0	1	0,5	4	2
Toplam	200	100	200	100	200	100

Ankete katılan gençlerden, Türkiye’de gençlerin karşılaştığı güçlükleri önem sırasına göre birden üçe kadar sıralamalarını isteyen soruya verdikleri yanıtları gösteren Tablo 4.18’e bakıldığında; en başta %33,5 ile İstediği eğitimi görememek ve yeterli eğitim alamamak en önemli sorun olarak görülürken, arkasından %22 ile parasızlık ve %17,5 ile İşsizlik, İş güvencesinden yoksunluk gelmektedir. Diğer bir sorun olarak da %9,5 ile Ciddiye alınmamak ve saygı görmemek gösterilmiştir. Önceliklerin genel toplamına bakıldığında ise en önemli sorun olarak birinci sırada %59,5 ile İstediği eğitimi görememek ve yeterli eğitim alamamak gelirken, ikinci sırada %56,5 ile parasızlık gelmektedir, üçüncü sırada ise %52 ile İşsizlik ve İş güvencesinden yoksunluk gelmektedir. Yine önceliklerin genel toplamında %34,5 ile Aile ve çevre baskısı, %31,5 ile Danışacak ve yol gösterecek kimsesi olmamak ve %30 ile Ciddiye alınmamak/saygı görmemek önemli sorunlar olarak görülmektedir.

Tablo 4.19. Katılımcıların Sahip Olduğu Kişilik Özellikleri

Kişilik özelliği	f
Nazik	58
Uyumlu	101
İçe kapanık	30
Asi	42
Kendi başına davranan	34
Çok çabuk sinirlenen, kendini çabuk kaybeden	53
Uzlaşmacı	34
Gününü yaşayan, geleceği düşünmeyen	18
Arkadaşları tarafından sevilen ve kabul gören	91

Not: Katılımcılar tarafından birden çok seçenek işaretlenmiştir.

Katılımcıların, hangi özelliklere sahip olduklarını belirtmelerini isteyen soruya verdikleri yanıtları gösteren Tablo 4.19'a bakıldığında; gençlerin en çok %50,5 ile 'uyumlu' bir kişilik özelliğine sahip olduklarını belirttikleri görülmektedir. Gençlerin ikinci sırada %45,5 ile 'Arkadaşları tarafından sevilen ve kabul gören' bir özelliğe sahip olduklarını, üçüncü sırada ise %29 ile 'nazik' olduklarını belirttikleri görülmektedir. Katılımcı gençlerin %26,5'inin 'Çok çabuk sinirlenen, kendini çabuk kaybeden' bir özelliğe sahip olduğu, %21'inin 'asi' özelliğine sahip olduğu, %17'sinin 'kendi başına davranan' özelliğe sahip olduğu, %17'sinin 'uzlaşmacı' bir özelliğe sahip olduğu, %15'inin 'içe kapanık' bir özelliğe sahip olduğu ve %9'unun da 'Gününü yaşayan, geleceği düşünmeyen' bir özelliğe sahip olduğu görülmektedir.

Tablo 4.20. Komşuların Evine Gitme veya Onların Gelme Sıklık Derecesi

Sıklık derecesi	f	%
Her zaman	35	17,5
Ara sıra	132	66,0
Hiçbir zaman	32	16,0
Yanıt vermeyen	1	0,5
Toplam	200	100,0

Katılımcıların komşuluk ilişkilerini belirlemeye yönelik sorulan soruya verilen yanıtları gösteren Tablo 4.20 incelendiğinde; katılımcıların %17,5'inin komşularıyla sıkı bir ilişki içerisinde oldukları görülürken, %66'sının ise komşularıyla kısmi bir ilişki içerisinde oldukları görülmektedir. Katılımcıların %16'sının da komşuluk ilişkilerinin hiç olmadığını beyan ettikleri görülmektedir.

Tablo 4.21. Katılımcıların Kendilerini Nereli Hissettikleri Durumu

Yer	f	%
Memleketli	90	45,0
İstanbulu	103	51,5
Diğer	7	3,5
Toplam	200	100,0

Katılımcıların kendilerini nereli hissettiklerine dair aidiyet duygusunu ölçmeyi amaçlayan soruya verdikleri yanıtları gösteren Tablo 4.21'e göre; katılımcıların %45'i kendini memleketlerine ait görürken, % 51,5'i de kendini İstanbulu hissetmektedir.

Tablo 4.22. Sultangazi'de Yaşamın Memnuniyet Derecesi

Memnuniyet derecesi	f	%
Memnunum	45	22,5
Kısmen memnunum	72	36,0
Memnun değilim	83	41,5
Toplam	200	100,0

Katılımcıların, Sultangazi'de yaşamaktan memnun musunuz? Sorusuna verdikleri yanıtları gösteren Tablo 4.22'ye bakıldığında; gençlerin sadece %22,5'inin Sultangazi'de yaşamaktan memnun oldukları görülmektedir. Ankete katılan gençlerden %36'sı Sultangazi'de yaşamaktan kısmen memnun olurken, %41,5'i Sultangazi'de yaşamaktan memnun olmadığını belirtmiştir.

Tablo 4.23. Memlekete Gitme Sıklık Derecesi

Sıklık derecesi	f	%
Yılda birkaç kez	34	17,0
Yılda bir	56	28,0
Birkaç yılda bir	68	34,0
Hiç gitmiyorum	42	21,0
Toplam	200	100,0

Ankete katılanların ne sıklıkla memleketlerine gittiklerini gösteren Tablo 4.23'e bakıldığında; yılda birkaç kez gidiyorum, diyen katılımcı sayısı %17, yılda bir kez gidiyorum, diyen katılımcı sayısı %28, birkaç yılda bir gidiyorum, diyen katılımcı sayısı %34 iken, memleketime hiç gitmiyorum, diyenlerin sayısı ise %21 olarak belirtilmiştir.

Tablo 4.24. Memlekete Ailece Geri Dönme Eğilimi

Dönme isteği	f	%
Evet	36	18,0
Hayır	164	82,0
Toplam	200	100,0

Ankete katılan gençlere, memleketlerine ailece geri dönmek isteyip istemedikleri konusundaki düşüncelerini öğrenmeye yönelik sorulan soruya verilen yanıtları gösteren Tablo 4.24'e bakıldığında; sadece gençlerin %18'inin memleketlerine geri dönmeyi düşündükleri görülürken, %82 gibi yüksek bir orandaki gençlerin memleketlerine geri dönmeyi düşünmedikleri görülmektedir.

4.3. Sivil Toplum Kuruluşlarıyla ve Kitle İletişim Araçlarıyla İlişkiler

4.3.1. Katılımcıların İletişimde Buldukları Kuruluşlar

Katılımcıların gerek üye olarak gerekse de üye olmadan iletişimde buldukları dernek, vakıf ve dini kurumlara bakıldığında; katılımcıların %1'inin Anadolu Gençlik ile irtibatlı olduğu, %2'sinin Adalet ve Kalkınma Parti'sinin gençlik kollarıyla irtibatlı olduğu, %2,5'inin Sultangazi Belediyesi gençlik meclisiyle irtibatlı olduğu, %3'ünün Halkların Demokrasi Partisi gençlik kolları ile irtibatlı olduğu, %1'inin Ülkü Ocakları ile irtibatlı olduğu, %1'inin Mevlana Vakfı ile irtibatlı olduğu ve %1'inin de İlim İrfan kurumuyla irtibatlı olduğu görülmektedir.

4.3.2. En Çok İzlenen TV Kanalları

Katılımcıların birinci sırada en çok hangi televizyon kanallarını izlediklerine bakıldığında; %16 ile Fox Tv, %15 ile Kanal D, %14,5 ile Tv8, %7 ile Atv ve %7 ile Star Tv'nin en çok izlendiği görülmektedir.

Katılımcıların ikinci sırada en çok izledikleri televizyon kanallarına bakıldığında; %13,5 ile Kanal D, %10,5 ile Star Tv, %10,5 ile Tv8, %9 ile Fox Tv, %8,5 ile Show Tv ve 6,5 ile Atv'nin izlendiği görülmektedir.

Katılımcıların üçüncü sırada ise izledikleri televizyon kanallarına bakıldığında; %12 ile Star Tv, %10,5 ile Show Tv, %10 ile Atv, %10 ile Tv8 ve %9 ile Fox Tv'nin izlendiği görülmektedir.

Tablo 4.25. Sultangazi'de Hemşeri Derneğinin Bulunma Durumu

Bulunma durumu	f	%
Var	107	53,5
Yok	93	46,5
Toplam	200	100,0

Katılımcıların memleketlerine ait hemşeri derneklerinin bulunma durumunu gösteren Tablo 4.25'e göre, katılımcıların %53,5'inin memleketine ait hemşeri derneği bulunurken, %46,5'ine ait hemşeri derneğin bulunmadığı görülmektedir. Hemşeri derneklerinin göç sonrasındaki bireylerin kente eklemlenme konusunda önemli fonksiyonlar yüklediği düşünüldüğünde, katılımcıların yarısından fazlasının ailesinin veya kendisinin bu durumdan etkilendiği söylenebilir.

Tablo 4.26. Katılımcıların Sivil Toplum Kuruluşuna Üyelik Durumu

Üyelik durumu	f	%
Evet	45	22,5
Hayır	154	77,0
Yanıt vermeyen	1	0,5
Toplam	200	100,0

Çalışmaya katılan gençlerin herhangi bir sivil toplum kuruluşuna, hemşeri derneğine veya vakfa üyelik durumunu gösteren Tablo 4.26'ya bakıldığında; gençlerin %22,5'inin herhangi bir sivil toplum kuruluşuna üye oldukları görülürken, % 77'inin de herhangi bir sivil toplum kuruluşuna üye olmadıkları görülmektedir.

Tablo 4.27. İzlenen Program Türleri

Program	f	%
Haber-tartışma	43	21,5
Magazin	25	12,5
Dizi-sinema	108	54,0
Belgesel	17	8,5
Dini program	5	2,5
Yanıt vermeyen	2	1,0
Toplam	200	100,0

Ankete katılanların televizyonda en çok hangi tür programlar izlediklerini gösteren Tablo 4.27'ye bakıldığında; katılımcıların en çok %54 ile dizi ve sinema programlarını izlediği, ardından %21,5 ile haber ve tartışma programlarını izlediği, %12,5 ile magazin programlarını izlediği, %8,5 ile belgesel programlarını izlediği ve %2,5 ile de dini programlar izledikleri görülmektedir.

Tablo 4.28. Sosyal Medyanın Kullanılma Durumu

Kullanılma durumu	f	%
Evet	126	63,0
Bazen	57	28,5
Hayır	17	8,5
Toplam	200	100,0

Katılımcıların, *Sosyal medyayı aktif olarak kullanıyor musunuz?* Sorusuna verdikleri yanıtları gösteren Tablo 4.28'e göre, gençlerin %63'ü sosyal medyayı aktif olarak kullanmaktadır. Katılımcı gençlerin %28,5'i sosyal medyayı ara sıra kullandıklarını belirtirken, yalnızca %8,5'i sosyal medyayı kullanmadıklarını belirtmektedirler.

Tablo 4.29. Sosyal Medyanın İnsanların Yaşamını Etkileyip Etkilemediği Düşüncesi

Etkileme derecesi	f	%
Evet, önemli ölçüde etkiler	135	67,5
Kısmen etkiler	52	26,0
Hayır, etkilemez	13	6,5
Toplam	200	100,0

Katılımcıların, sosyal medyanın insanların yaşamlarını etkileyip etkilemediği konusundaki görüşlerini belirten Tablo 4.29'a bakıldığında; gençlerin %67,5 gibi yüksek oranının sosyal medyanın insanların yaşamlarını önemli ölçüde etkilediğini düşündükleri görülmektedir. Katılımcıların %26'sına göre ise sosyal medya

insanların yaşamlarını kısmen etkilemektedir. Sadece katılımcıların %6,5'ine göre sosyal medya insanların yaşamlarını etkilememektedir.

Tablo 4.30. Siyasi Parti Eğilimi

Siyasi parti	f	%
AK Parti	77	38,5
CHP	24	12,0
HDP	36	18,0
MHP	32	16,0
SP	3	1,5
BBP	2	1,0
Diğer	14	7,0
Yanıt yok	12	6,0
Toplam	200	100,0

Katılımcıların siyasi parti eğilimlerini gösteren Tablo 4.30'a bakıldığında; gençlerin %38,5'i Adalet ve Kalkınma Partisi'ne eğilimli oldukları görülürken, %12'si Cumhuriyet Halk Partisi'ne eğilimli, %18'i Halkların Demokrasi Partisi'ne eğilimli, %16'sı Milliyetçi Hareket Partisi'ne eğilimli, %1,5'i Saadet Partisi'ne eğilimli ve %1'i Büyük Birlik Partisi'ne eğilimli oldukları görülmektedir. Katılımcıların %7'si diğer partileri belirtirken, %6'sı soruyu yanıtsız bırakmıştır.

4.4. Aile, Arkadaşlar ve Kültürel Yapıyla İlişkiler

Tablo 4.31. Katılımcıların Gelenek ve Göreneklerine Uyma Derecesi

Uyma derecesi	f	%
Her zaman uyuyorum	74	37,0
Kısmen uyuyorum	113	56,5
Hiç uymuyorum	12	6,0
Yanıt vermeyen	1	0,5
Toplam	200	100,0

Tablo 4.31 katılımcıların gelenek ve göreneklerine ne ölçüde uyduğunu göstermektedir. Ankete katılan gençlerden ailesinin gelenek ve göreneklerine her zaman uyduğunu belirtenlerin oranı %37 iken, gelenek ve göreneklere kısmen uyduğunu belirtenlerin oranı ise %56,5'tir. Ailesinin gelenek ve göreneklerine hiç uymadığını ifade edenlerin oranı ise %6'dır.

Tablo 4.32. Kimlerin Örnek Aldığı Durumu

Örnek alınanlar	f	%
Annem veya babamı	105	52,5
Abim veya ablamı	32	16,0
Öğretmenlerimi	22	11,0
Arkadaşlarımı	17	8,5
Ünlü kişileri	19	9,5
Yanıt vermeyen	5	2,5
Toplam	200	100,0

Tablo 4.32 katılımcıların kimleri ne ölçüde kendilerine örnek aldıklarını göstermektedir. Ankete katılanların büyük bir kısmı %52,5'i annesini ve babasını kendisine örnek aldığını belirtmektedir. Katılımcıların %16'sı abisini ve ablasını örnek almakta, %11'i öğretmenlerini örnek almakta, %8,5'i arkadaşlarını örnek almakta ve %9,5'i ise ünlü kişileri örnek almaktadır.

Tablo 4.33. Yakın Akrabalarla Görüşme Sıklık Derecesi

Sıklık derecesi	f	%
Çok sık görüşüyorum	109	54,5
Ayda bir kez görüşüyorum	46	23,0
Sadece önemli günlerde görüşüyorum	37	18,5
Hiç görüşmüyorum	8	4,0
Toplam	200	100,0

Katılımcıların yakın akrabalarıyla ne sıklıkla görüştüğünü gösteren Tablo 4.33'e bakıldığında; gençlerden 109 kişi (%54,5) yakın akrabalarıyla çok sık görüştüğünü belirtmektedirler. Katılımcıların %23'ü ayda bir kez görüştiklerini

belirtirken %18,5'i ise sadece önemli günlerde görüştiklerini belirtmektedirler. Yakın akrabalarıyla hiç görüşmediklerini belirtenlerin oranı ise %4'ür.

Tablo 4.34. Aile ile İlişki Durumu

İlişki durumu	f	%
Babam ve annem her şeyime karışıyorlar, baskı yapıyorlar	47	23,5
Babam ve annemle her türlü sorunumu paylaşabiliyorum	114	57,0
Babam ve annem benimle hiç ilgilenmiyorlar	15	7,5
Kardeşlerimle anlaşamıyorum	19	9,5
Yanıt vermeyen	5	2,5
Toplam	200	100,0

Tablo 4.34 ankete katılanların aileleriyle ilişki durumunu göstermektedir. Katılımcıların, % 23,5'i anne ve babasının her şeyine karıştıklarını ve baskı yaptıklarını belirtmekte, %57'si anne ve babasıyla her türlü sorununu paylaştığını belirtmekte, %7,5'i anne ve babasının kendisiyle hiç ilgilenmediklerini belirtmekte ve %9,5'i ise kardeşleriyle anlaşamadığını belirtmektedirler.

Tablo 4.35. Katılımcıların Arkadaşlarıyla Konuştıkları Konular

Konu	f	%
Anne-baba geçimsizliği	15	7,5
Aile sorunları	29	14,5
Okul, dersler, öğretmenler	91	45,5
Cinsel konular	25	12,5
Para	46	23
Din, inanç	33	16,5
Eş/Sevgili - kız/erkek arkadaş	71	35,5
Felsefe, edebiyat, sanat	11	5,5
Havadan sudan genel sohbet	74	37
Giyim- kuşam	60	30
Siyaset	40	20
Futbol, maç, Sinema, müzik, eğlence	70	35
İş/çalışma hayatı	15	7,5
Diğer	5	2,5

Katılımcıların arkadaşlarıyla konuştukları konuları gösteren Tablo 4.35'e göre, katılımcıların en çok %45,5 ile okul, dersler ve öğretmenler hakkında konuştukları görülürken, ikinci sırada %37 ile havadan sudan ve genel sohbet ettikleri görülmektedir. Üçüncü sırada ise %35,5 ile Eş/Sevgili - kız/erkek arkadaş hakkında konuştukları görülmektedir. Daha sonra %35 ile Futbol, maç, Sinema, müzik ve eğlence konularında konuştukları, %30 ile giyim ve kuşam konusunda konuştukları, %23 ile para konusunda konuştukları, %20 ile siyaset konuştukları, %16,5 ile din ve inanç konusunda konuştukları, %14,5 ile aile sorunları konusunda konuştukları ve %12,5 ile de cinsel konuları konuştukları görülmektedir.

Tablo 4.36. Katılımcıların Yaşlı Kuşaklarla İlişkisi

	Katılıyorum		Katılmıyorum		Bilmiyorum	
	f	%	f	%	f	%
Büyükler beni anlamıyor	62	31	89	44,5	49	24,5
Ben kendime gerekenleri biliyorum, büyüklerin öğütlerine ihtiyacım yok	50	25	124	62	26	13
Büyüklere genellikle güvenirim	139	69,5	24	12	37	18,5
Büyükler de en az bizler kadar yeniliklere ayak uydurabilirler	67	33,5	57	28,5	76	38

Tablo 4.36. Katılımcıların yaşlı kuşaklarla ilişkilerini değerlendirme durumunu göstermektedir. Buna göre 'büyükler beni anlamıyor' ifadesine katılanların oranı %31 iken, bu ifadeye katılmayanların oranı %44,5, bu konuda fikri olmadığını beyan edenlerin oranı ise %24,5'tir. 'Ben kendime gerekenleri biliyorum, büyüklerin öğütlerine ihtiyacım yok' ifadesine katılanların oranı 25%, bu ifadeye katılmayanların oranı %62 iken bu konuda fikri olmadığını beyan edenlerin oranı ise %13'tür. 'Büyüklere genellikle güvenirim' ifadesine katılanların sayısı oldukça yüksektir (%69,5), bu ifadeye katılmayanların oranı ise oldukça düşüktür (%12), bu

konuda bir fikri olmadığını beyan edenlerin oranı ise %18,5'tir. 'Büyükler de en az bizler kadar yeniliklere ayak uydurabilirler' ifadesine katılanların oranı %33,5, katılmayanların oranı %28,5 ve bu konuda fikri olmadığını beyan edenlerin oranı ise %38'tir.

4.5. Gençlerin Sorun Tespitleri ve Dini Eğilimleri

Tablo 4.37. Katılımcıların Gözüyle Türkiye'nin En Önemli Üç Sorunu

	1.Sıra		2.Sıra		3.Sıra	
	f	%	f	%	f	%
İşsizlik	76	38,0	20	10	16	8,0
Zengin-fakir uçurumu	20	10,0	37	18,5	19	9,5
Kürt/Güneydoğu sorunu	24	12,0	21	10,5	19	9,5
İrtica	1	0,5	4	2	1	0,5
Terör	20	10,0	25	12,5	15	7,5
Ahlaki değerlerde yozlaşma	6	3,0	17	8,5	13	6,5
Uyuşturucu bağımlılığı	6	3,0	18	9	21	10,5
Çarpık kentleşme/betonlaşma/ gecekondulaşma	1	0,5	6	3	5	2,5
Kır/Kent dengesizliği	2	1,0	3	1,5	1	0,5
Çevre kirliliği	4	2,0	6	3	7	3,5
Eğitim	32	16,0	27	13,5	32	16,0
Toplum hizmetleri (sağlık, sosyal güvenlik vb.)			6	3	11	5,5
Rüşvet/Yolsuzluk	5	2,5	5	2,5	19	9,5
Mezheplerin devlet nezdinde eşit olmayan konumu					6	3,0
Türkiye'nin kendi kültürünü korumaması	3	1,5	5	2,5	11	5,5
Diğer					4	2,0
Toplam	200	100	200	100	200	100

Tablo 4.37. katılımcıların ‘Bugün Türkiye’yi sizin gibi gençler yönetse, ilk el atacakları sorun hangisi olurdu?’ sorusuna verdikleri yanıtları göstermektedir, bu soruda en önemli görülen sorunların 1’den 3’e doğru sıralanması istenmiştir. Buna göre katılımcıların birinci sırada önemli gördükleri sorunların başında %38 ile işsizlik gelmekte ardından %16 ile eğitim gelmekte, %12 ile Kürt/Güneydoğu sorunu gelmektedir. Katılımcılar tarafından %10 ile Zengin-fakir uçurumu önemli bir sorun olarak görülürken, terör de %10 ile birinci sırada önemli görülen sorunlar arasındadır. İkinci sırada önemli görülen sorunlara bakıldığında; %18,5 ile Zengin-fakir uçurumu, %13,5 ile eğitim, %12,5 terör, %10,5 Kürt/Güneydoğu sorunu ve %8,5 ile ahlaki değerlerde yozlaşma sorunu görülmektedir. Üçüncü sırada ise %16 ile eğitim ve %10,5 Uyuşturucu bağımlılığı gelmektedir. Toplamda sorunlara bakıldığında %56 ile işsizlik, %45,5 ile eğitim, %38 ile Zengin-fakir uçurumu, %32 ile Kürt/Güneydoğu sorunu ve %30 ile terör sorunları katılımcılar tarafından önemli sorunlar olarak görülmektedir.

Tablo 4.38. Katılımcıların Dini İnanç Eğilimi

Dini İnanç Durumu	f	%
Allah'a ve dine inanıyorum.	192	96
Allah'a inanıyorum, ama kafama yatan bir din anlayışı bulamıyorum	2	1,0
Kendime göre bir inancım var, ama bu bilinen dini inançlara pek benzemiyor.	2	1,0
İnanç konusuna pek kafa yormuyorum.	2	1,0
Tanrı'nın var olup olmadığını bilmiyorum.	1	0,5
Ateistim, hiçbir Tanrı'ya ve dine inanmıyorum.	1	0,5
Toplam	200	100,0

Tablo 4.38. katılımcıların dini inanç eğilimlerini göstermektedir. Buna göre katılımcıların %96’sı Allah'a ve dine inandıklarını beyan etmektedirler.

Tablo 4.39. Katılımcıların Camiye Gitme Eğilimi

Sıklık derecesi	f	%
Düzenli	29	14,5
Bazen	131	65,5
Hiç	40	20,0
Toplam	200	100,0

Katılımcıların camiye gitme eğilimlerini gösteren Tablo 4.39'a bakıldığında; katılımcıların %14,5'inin düzenli olarak camiye gittikleri görülürken, %65,5'inin ise bazen camiye gittikleri görülmektedir. Katılımcılardan camiye hiç gitmediklerini beyan edenlerin oranı ise %20 olarak görülmektedir.

Tablo 4.40. Katılımcıların Namaz Kılma Eğilimi

Sıklık derecesi	f	%
Düzenli	57	28,5
Bazen	117	58,5
Hiç	26	13,0
Toplam	200	100,0

Ankete katılanların namaz kılma eğilimlerini gösteren Tablo 4.40'a bakıldığında; katılımcıların %28,5'inin düzenli olarak namaz kıldıklarını beyan ettikleri görülürken, %58,5'inin bazen namaz kıldıklarını beyan ettikleri ve %13'ünün ise hiç namaz kılmadıklarını beyan ettikleri görülmektedir.

Tablo 4.41. Katılımcıların Oruç Tutma Eğilimi

Sıklık derecesi	f	%
Düzenli	152	76,0
Bazen	37	18,5
Hiç	11	5,5
Toplam	200	100,0

Katılımcıların oruç tutma eğilimlerini gösteren Tablo 4.41'e göre, katılımcıların %76'sı düzenli olarak oruç tutmaktadırlar. Katılımcıların %18,5'i bazen oruç tuttuklarını belirtirken, %5,5'i ise hiç oruç tutmadıklarını belirtmektedirler.

Tablo 4.42. Katılımcıların Dua Etme Eğilimi

Sıklık derecesi	f	%
Düzenli	138	69,0
Bazen	52	26,0
Hiç	10	5,0
Toplam	200	100,0

Katılımcıların dua etme eğilimlerini gösteren Tablo 4.42'ye göre, katılımcıların %69'u düzenli olarak dua etmektedir. Katılımcıların %26'sı bazen dua ettiklerini belirtirken, katılımcıların %5'i ise hiç dua etmediklerini belirtmektedirler.

Tablo 4.43. Katılımcıların Cem Evine Gitme Eğilimi

Sıklık derecesi	f	%
Düzenli	9	4,5
Bazen	21	10,5
Hiç	170	85,0
Toplam	200	100,0

Katılımcıların cem evine gitme eğilimlerini gösteren Tablo 4.43'e göre, katılımcıların %4,5'i düzenli olarak cem evine gitmektedirler. Katılımcıların %10,5'i bazen cem evine gittiklerini belirtirken, katılımcıların %85'i ise hiç cem evine gitmediklerini belirtmektedirler.

Tablo 4.44. Katılımcıların Din Konusunda Okuması ve Düşünmesi Eğilimi

Sıklık derecesi	f	%
Düzenli	87	43,5
Bazen	93	46,5
Hiç	20	10,0
Toplam	200	100,0

Katılımcıların din konusunda okuması ve düşünmesi durumunu gösteren Tablo 4.44'e göre, katılımcıların %43,5'i din konusunda düzenli olarak okuduğunu ve düşündüğünü belirtmektedirler. Katılımcıların %46,5'i bazen din konusunda okuduğunu ve düşündüğünü belirtirken, %10'u ise din konusunda hiç okumadığını ve düşünmediğini belirtmektedirler.

Tablo 4.45. Katılımcıları Tanımlayan Özellikler

Özellikler	f	%
İnancım (dinin)	146	73,0
Türk olmam /Kürt olmam	84	42,0
Alevi/sünni olmam	12	6,0
Geldiğim yer	80	40,0
Kadın/erkek olmam	50	25,0
Siyasal görüşüm	38	19,0
Fiziksel özelliklerim	71	35,5
Ailem	108	54,0

Not. Katılımcılar tarafından birden çok seçenek işaretlenmiştir.

Katılımcıların kendilerini tanımladıkları özellikleri gösteren Tablo 4.45'e bakıldığında; katılımcıların toplamda %73'ü kendilerini dini inançlarıyla tanımlarken, katılımcıların %54'ü ailesiyle, katılımcıların %42'si etnik yapısıyla (Türk olma /Kürt olma) ve katılımcıların %40'ı geldiği yerle kendini tanımlamaktadır. Katılımcıların %35,5'i fiziksel özellikleriyle, katılımcıların %25'i

cinsiyetiyle kendisini tanımlarken, %19'u ise kendisini siyasi görüşüyle tanımlamaktadır.

Tablo 4.46. Katılımcıların Ötenaziye Bakışı

Eğilim	f	%
Yanayım	56	28,0
Karşıyım	94	47,0
Fikrim yok	48	24,0
Yanıt yok	2	1,0
Toplam	200	100,0

Tablo 4.46. Katılımcıların Ötenazi (Ölümcül hastaların kendi hayatlarına son verme hakkı) konusundaki düşüncelerini göstermektedir. Buna göre ankete katılanların %28'i ötenaziden yana olduğunu belirtmekte, %47'si ötenaziye karşı olduğunu belirtmekte ve %24'ü ise ötenazi hakkında bir fikir sahibi olmadıklarını belirtmektedirler.

Tablo 4.47. Katılımcıların Ölüm Cezasına Bakışı

Eğilim	f	%
Yanayım	89	44,5
Karşıyım	79	39,5
Fikrim yok	29	14,5
Yanıt yok	3	1,5
Toplam	200	100,0

Tablo 4.47. katılımcıların ölüm cezasına bakış açısını göstermektedir. Bu tabloya göre, katılımcıların %44,5'i ölüm cezasından yana olduklarını, %39,5'i ölüm cezasına karşı olduklarını ve % 14,5'i de ölüm cezası konusunda fikir sahibi olmadıklarını belirtmektedirler.

4.6. Karşı Cinsle İlişkiler, Evlilik ve Sosyal Yaşam

Tablo 4.48. Katılımcıların Doğum Kontrolüne ve Aile Planlamasına Bakışı

Eğilim	f	%
Yanayım	132	66,0
Karşıyım	37	18,5
Fikrim yok	29	14,5
Yanıt yok	2	1,0
Toplam	200	100,0

Katılımcıların doğum kontrolüne ve aile planlamasına bakışını gösteren Tablo 4.48'e bakıldığında; katılımcıların %66'sının doğum kontrolünden ve aile planlamasından yana olduklarını belirtirken, %18,5'i ise doğum kontrolüne ve aile planlamasına karşı olduklarını belirtmektedirler. Bu konuda fikri olmadığını belirtenlerin oranı ise %14,5'tir.

Tablo 4.49. Katılımcıların Evlilik Öncesi Cinsel İlişkiye Bakışı

Eğilim	f	%
Yanayım	33	16,5
Karşıyım	132	66,0
Fikrim yok	33	16,5
Yanıt yok	2	1,0
Toplam	200	100,0

Katılımcıların evlilik öncesi cinsel ilişkiye bakış açılarını gösteren Tablo 4.49'a bakıldığında; katılımcıların %16,5'i evlilik öncesi cinsel ilişkiden yana olduğunu belirtirken, %66'sı ise evlilik öncesi cinsel ilişkiye karşı olduğunu belirtmektedir. Bu konuda fikir sahibi olmadığını belirtenlerin oranı da %16,5'tir.

Tablo 4.50. Katılımcıların Klonlamaya Bakışı

Eğilim	f	%
Yanayım	41	20,5
Karşıyım	103	51,5
Fikrim yok	54	27,0
Yanıt yok	2	1,0
Toplam	200	100,0

Tablo 4.50 Katılımcıların klonlamaya (canlı kopyalama) bakış açılarını göstermektedir. Buna göre, katılımcıların %20,5'i klonlamadan yana olduklarını belirtmekte ve %51,5'i ise klonlamaya karşı olduklarını belirtmektedirler. Katılımcıların %27'si ise bu konuda fikir sahibi olmadıklarını belirtmektedirler.

Tablo 4.51. Katılımcıların Görücü Usulüyle Evlenmeye Bakışı

Eğilim	f	%
Yanayım	39	19,5
Karşıyım	122	61,0
Fikrim yok	37	18,5
Yanıt yok	2	1,0
Toplam	200	100,0

Tablo 4.51. Katılımcıların görücü usulüyle evlenmeye bakışını göstermektedir. Buna göre katılımcıların %19,5'i görücü usulüyle evlenme biçiminden yana olduklarını belirtirken, %61'i görücü usulüyle evliliğe karşı olduklarını belirtmektedirler. Ayrıca katılımcıların %18,5'i de bu konuda fikir sahibi olmadıklarını belirtmişlerdir.

Tablo 4.52. Katılımcıların Farklı Din ve Mezhepten Olanların Evliliğine Bakışı

Eğilim	f	%
Yanayım	87	43,5
Karşıyım	46	23,0
Fikrim yok	65	32,5
Yanıt yok	2	1,0
Total	200	100,0

Tablo 4.52. katılımcıların farklı din veya mezhepten olanların evliliğine olan bakışını göstermektedir. Buna göre, katılımcıların %43,5'i farklı din ve mezhepten olanların evlenmesinden yana olduklarını belirtmektedirler. Katılımcıların %23'ü ise farklı din ve mezhepten olanların evlenmesine karşı olduklarını belirtmişlerdir. Katılımcıların %32,5'i ise bu konuda fikir sahibi olmadıklarını belirtmişlerdir.

Tablo 4.53. Katılımcıların Evlilik Öncesi Kız-Erkek İlişkisi Hakkındaki Düşünceleri

Katılımcı düşüncesi	f	%
Gençlerin her açıdan birbirlerini tanımaları bakımından olumludur	70	35,0
Belirli bir mesafe bırakmak şartıyla normaldir	96	48,0
Geleneklerimize ve toplum ahlakına ters düştüğü için kabul edilemez	33	16,5
Yanıt vermeyen	1	0,5
Toplam	200	100,0

Tablo 4.53. Katılımcıların evlilik öncesi kız ve erkek ilişkisi hakkındaki düşüncelerini kapsamaktadır. Katılımcılar, kız ve erkek ilişkisini şöyle değerlendirmişlerdir: 'Gençlerin her açıdan birbirlerini tanımaları bakımından olumludur' diyenlerin oranı %35, 'Belirli bir mesafe bırakmak şartıyla normaldir' diyenlerin oranı %48, 'Geleneklerimize ve toplum ahlakına ters düştüğü için kabul edilemez' diyenlerin oranı ise %16,5'tir.

Tablo 4.54. Katılımcıların Karşı Cinsle ve Cinsellikle İlgili Bilgileri Nereden Edindikleri

Bilgi kaynağı	f	%
Anne / baba	37	18,5
Arkadaşlar	102	51
Ağabey/abla/kardeş	25	12,5
Dergi/kitap	36	18
Öğretmen/Öğretim üyesi	19	9,5
Uzman/danışman	18	9
Diğer	45	22,5

Katılımcıların karşı cinsle ve cinsellikle ilgili bilgileri nereden edindiklerini gösteren Tablo 4.54'e bakıldığında; katılımcıların karşı cinsle ve cinsellikle ilgili bilgileri en çok %51 ile arkadaşlarından edindikleri, %18,5 ile anne ve babadan edindikleri, %18 ile dergi ve kitaptan edindikleri, %12,5 ile Ağabey/abla/kardeşten edindikleri, %9,5 ile öğretmen veya öğretim görevlisinden edindikleri ve %9 ile de uzman veya danışmandan edindikleri görülmektedir. Katılımcıların %22,5'i ise diğer kaynaklardan bilgileri edindiklerini belirtmişlerdir. Diğer kaynaklar içerisinde ise %90 internet olarak gösterilmiştir.

Tablo 4.55. Katılımcıların Kız veya Erkek Arkadaşlarının Olup Olmadığı Durumu

Durum	f	%
Hayır	54	27,0
Evet	144	72,0
Yanıt yok	2	1,0
Toplam	200	100,0

Tablo 4.55. Katılımcıların, hiç sevgili olarak kız veya erkek arkadaşlarının olup olmadığını göstermektedir. Buna göre katılımcıların %27'si hiç sevgililerinin olmadığını belirtirken, katılımcıların %72'si gibi yüksek bir oran ise sevgililerinin olduğunu belirtmişlerdir.

Tablo 4.56. Katılımcıların En Yakın Üç Arkadaşının Hangi Çevreden Oluştığı Durumu

Oluştığı çevre	f	%
Akrabalarım	67	33,5
Mahalleden	91	45,5
Okuduğum okuldan	136	68
Aynı düşünce ve inançtan	27	13,5
İş çevremden	13	6,5
Askerden	1	0,5

Not: katılımcılar birden çok seçenek işaretlemişlerdir.

Tablo 4.56. katılımcıların en yakın üç arkadaşlarının hangi çevreden oluştuğunu göstermektedir. Buna göre, katılımcıların en çok yakın arkadaşları, toplamda %68 ile okuduğu okuldan oluşurken, katılımcıların toplamda %45,5 ile en yakın arkadaşları mahalleden oluşmaktadır. En yakın arkadaşlarının akrabalarından oluştuğunu söyleyenlerin oranı toplamda %33,5'tir. Katılımcıların toplamda %13,5'i ise en yakın arkadaşlarının aynı düşünce ve inanç çevresinden oluştuğunu belirtmektedirler. Katılımcıların toplamda %6,5'i de en yakın arkadaşlarının iş çevresinden oluştuğunu belirtmektedirler.

Tablo 4.57. Katılımcıların Son Üç Ayda Katıldığı Faaliyet Durumu

Katıldığı faaliyet	f	%
Konser	54	27,0
Festival	29	14,5
Sivil toplum kuruluşu faaliyeti	27	13,5
Halka açık seminer	23	11,5
Türbe vb. ziyareti	46	23,0
Belediye etkinliği	41	20,5

Tablo 4.57. katılımcıların son üç ayda herhangi bir sosyal faaliyete katılıp katılmadığı durumunu göstermektedir. Buna göre, katılımcıların toplamda %27'si konsere gittiğini, katılımcıların toplamda %14,5'i festivalle gittiğini, toplamda %13,5'i sivil toplum kuruluşu faaliyetine katıldığını, toplamda %11,5'i halka açık

seminer faaliyetine katıldığını, toplamda %23'ü türbe vb. yerleri ziyaret ettiğini ve toplamda %20,5'i de belediye etkinliğine katıldığını belirtmektedirler.

Tablo 4.58. Katılımcıların Boş Zamanlarını Değerlendirme Durumu

Değerlendirme durumu	f	%
Sinema, tiyatroya giderek; kitap, gazete okuyarak	73	36,5
Spor yaparak	58	29,0
Kıraathane veya kafeye giderek	22	11,0
Arkadaşlarla gezerek	89	44,5
İnternet	86	43,0
Televizyon izleyerek	51	25,5

Tablo 4.58. katılımcıların boş zamanlarını nasıl değerlendirdiklerini göstermektedir. Buna göre, katılımcıların toplamda %36,5'i Sinema tiyatroya giderek; kitap, gazete okuyarak, %29'u spor yaparak, %11'i kıraathane veya kafeye giderek, %44,5'i arkadaşlarıyla gezerek, %43'ü internet kullanarak ve %25,5'i de televizyon izleyerek boş zamanlarını değerlendirdikleri görülmektedir.

Tablo 4.59. Eşin Akraba Olması Durumu

Önem derecesi	f	%
Hiç önemli değil	68	34,0
Önemsiz	39	19,5
Kısmen önemli	45	22,5
Önemli	17	8,5
Çok önemli	31	15,5
Toplam	200	100,0

Tablo 4.59. katılımcıların, evlilikte eşin akraba olmasının ne ölçüde önemli olduğuna dair düşüncelerini göstermektedir. Buna göre, katılımcıların %34'üne göre eşin akraba olması hiç önemli değil, katılımcıların %19,5'ine göre eşin akraba olması önemsiz, katılımcıların %22,5'ine göre eşin akraba olması kısmen önemli,

katılımcıların %8,5'ine göre önemli ve katılımcıların %15,5'ine göre ise eşin akraba olması çok önemlidir.

Tablo 4.60. Eşin Aynı Etnik Yapıdan Olması Durumu

Önem derecesi	f	%
Hiç önemli değil	39	19,5
Önemsiz	33	16,5
Kısmen önemli	64	32,0
Önemli	42	21,0
Çok önemli	22	11,0
Toplam	200	100,0

Tablo 4.60. katılımcıların, evlilikte eşin aynı etnik yapıdan olması konusundaki fikirlerini göstermektedir. Buna göre, katılımcıların %19,5'ine göre eşin aynı etnik yapıdan olması hiç önemli değil, %16,5'ine göre önemsiz, %32'ye göre kısmen önemli, %21'e göre önemli ve %11'e göre ise eşin aynı etnik yapıdan olması çok önemlidir.

Tablo 4.61. Eşin Aynı Mezhepten Olması Durumu

Önem derecesi	f	%
Hiç önemli değil	35	17,5
Önemsiz	29	14,5
Kısmen önemli	57	28,5
Önemli	50	25,0
Çok önemli	29	14,5
Toplam	200	100,0

Tablo 4.61. katılımcıların, evlilikte eşin aynı mezhepten olması konusundaki fikirlerini göstermektedir. Katılımcıların %17,5'ine göre, eşin aynı mezhepten olması hiç önemli değil, %14,5'ine göre önemsiz, %28,5'ine göre kısmen önemli, %25'ine göre önemli ve katılımcıların %14,5'ine göre ise eşin aynı mezhepten olması çok önemlidir.

Tablo 4.62. Eşin Ekonomik Durumunun İyi Olması Durumu

Önem derecesi	f	%
Hiç önemli değil	44	22,0
Önemsiz	28	14,0
Kısmen önemli	47	23,5
Önemli	47	23,5
Çok önemli	34	17,0
Toplam	200	100,0

Tablo 4.62. katılımcıların, evlilikte eşin ekonomik durumu hakkındaki fikirlerini göstermektedir. Buna göre, katılımcılardan, evlilikte eşin ekonomik durumunun iyi olması ‘hiç önemli değil’ diyenlerin oranı %22, ‘önemsizdir’ diyenlerin oranı %14, ‘kısmen önemlidir’ diyenlerin oranı %23,5, ‘önemlidir’ diyenlerin oranı %23,5 ve ‘çok önemlidir’ diyenlerin oranı ise %17’dir.

Tablo 4.63. Eşin Aynı Siyasi Düşünceden Olması Durumu

Önem derecesi	f	%
Hiç önemli değil	43	21,5
Önemsiz	37	18,5
Kısmen önemli	57	28,5
Önemli	30	15,0
Çok önemli	33	16,5
Toplam	200	100,0

Tablo 4.63. katılımcıların, evlilikte eşin aynı siyasi düşünceden olması hakkındaki düşüncelerini yansıtmaktadır. Buna göre, katılımcılardan evlilikte eşin aynı siyasi düşünceden olması ‘hiç önemli değildir’ diyenlerin oranı %21,5, ‘önemsizdir’ diyenlerin oranı %18,5, ‘kısmen önemlidir’ diyenlerin oranı %28,5, ‘önemlidir’ diyenlerin oranı %15 ve ‘çok önemlidir’ diyenlerin oranı ise %16,5’tir.

Tablo 4.64. Eşin Eğitimli Olması Durumu

Önem derecesi	f	%
Hiç önemli değil	27	13,5
Önemsiz	14	7,0
Kısmen önemli	43	21,5
Önemli	47	23,5
Çok önemli	69	34,5
Toplam	200	100,0

Tablo 4.64. katılımcıların, eşin eğitimli biri olması hakkındaki düşüncelerini kapsamaktadır. Buna göre, katılımcılardan eşin eğitimli biri olması ‘hiç önemli değildir’ diyenlerin oranı %13,5, ‘önemsizdir’ diyenlerin oranı %7, ‘kısmen önemlidir’ diyenlerin oranı %21,5, ‘ önemlidir’ diyenlerin oranı %23,5 ve ‘çok önemlidir’ diyenlerin oranı ise %34,5’tir.

Tablo 4.65. Eşin Dindar Olması Durumu

Önem derecesi	f	%
Hiç önemli değil	24	12,0
Önemsiz	11	5,5
Kısmen önemli	37	18,5
Önemli	52	26,0
Çok önemli	76	38,0
Toplam	200	100,0

Tablo 4.65. katılımcıların, eşin dindar biri olması hakkındaki düşüncelerini kapsamaktadır. Buna göre, katılımcılardan eşin dindar biri olması ‘hiç önemli değildir’ diyenlerin oranı %12, ‘önemsizdir’ diyenlerin oranı %5,5, ‘kısmen önemlidir’ diyenlerin oranı %18,5, ‘ önemlidir’ diyenlerin oranı %26 ve ‘çok önemlidir’ diyenlerin oranı ise %38’dir.

4.7. Gençlerin Kimlik İnşası

Bu bölümde, gençlerin kimliklerini neye göre tanımladıkları ve kimliklerini inşa ederken etkilendikleri değişkenlerin analizi yapılmıştır.

Tablo 4.66. Katılımcıların Dil Bilgisi Dağılımı

	Türkçe		Kürtçe		Zazaca		Arapça		Diğer	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Hiç bilmiyorum	3	1,5	106	53	178	89	148	74	18	9
Az biliyorum	1	0,5	32	16	9	4,5	31	15,5	103	51,5
Orta derece biliyorum	8	4	15	7,5	5	2,5	13	6,5	66	33
İyi derece biliyorum	35	17,5	25	12,5	3	1,5	4	2	11	5,5
Çok iyi derece biliyorum	153	76,5	22	11	5	2,5	3	1,5	1	0,5
Yanıt yok							1	0,5	1	0,5
Toplam	200	100	200	100	200	100	200	100	200	100

Tablo 4.66. ankete katılanların dil bilgisi dağılımını göstermektedir. Türkçenin ortak dil olmasından dolayı, katılımcıların hemen hemen hepsi iyi derecede bilmektedirler. Katılımcılardan, Kürtçeyi iyi derecede ve çok iyi derecede bilenlerin oranı % 23,5, Zazacayı iyi derecede ve çok iyi derecede bilenlerin oranı % 4 ve Arapçayı iyi derecede ve çok iyi derecede bilenlerin oranı ise %3,5'tür. Diğer dil seçeneğini katılımcıların büyük çoğunluğu İngilizce olarak belirtmişlerdir. Katılımcıların %51,5'i az bildiğini ve %33'ü orta derecede bildiğini beyan etmişlerdir.

Tablo 4.67. Katılımcıların Etnik Olarak Kendilerini Tanımlama Durumu

	f	%
Türk	123	61,5
Kürt	59	29,5
Zaza	6	3,0
Arap	5	2,5
Çerkez	1	0,5
Diğer	5	2,5
Yanıt yok	1	0,5
Toplam	200	100,0

Tablo 4.67. katılımcıların etnik olarak kendilerini tanımlama durumunu göstermektedir. Katılımcıların %61,5'i etnik olarak kendini Türk olarak görürken, %29,5'i Kürt, %3'ü Zaza ve %2,5'i de Arap olarak görmektedir.

Tablo 4.68. Katılımcıların Cinsiyetlerine Göre Kimlik Tanımlamaları

Önem derecesi	f	%
Hiç önemli değil	20	10,0
Önemsiz	18	9,0
Kısmen önemli	33	16,5
Önemli	55	27,5
Çok önemli	73	36,5
Yanıt yok	1	0,5
Toplam	200	100,0

Tablo 4.68. katılımcıların, cinsiyetlerine göre kimliğini tanımlama durumunu göstermektedir. Katılımcılardan %10'una göre kimliğin cinsiyete göre tanımlanması hiç önemli değildir. Katılımcıların %9'una göre ise önemsiz, katılımcıların %16,5'ine göre kısmen önemli, katılımcıların %27,5'ine göre önemli ve katılımcıların %36,5'ine göre de çok önemlidir.

Tablo 4.69. Katılımcıların Siyasi Düşüncelerine Göre Kimlik Tanımlamaları

Önem derecesi	f	%
Hiç önemli değil	36	18,0
Önemsiz	30	15,0
Kısmen önemli	60	30,0
Önemli	41	20,5
Çok önemli	32	16,0
Yanıt yok	1	0,5
Toplam	200	100,0

Tablo 4.69. katılımcıların siyasi düşüncelerine göre kimlik tanımlama durumunu göstermektedir. Katılımcıların %18'ine göre siyasi düşünceye göre kimliğin tanımlanması hiç önemli değil, katılımcıların %15'ine göre önemsiz, katılımcıların %30'una göre kısmen önemli, katılımcıların %20,5'ine göre önemli ve katılımcıların %16'sına göre de kimliğin siyasi düşünceye göre tanımlanması çok önemlidir.

Tablo 4.70. Katılımcıların Etnik Yapılarına Göre Kimlik Tanımlamaları

Önem derecesi	f	%
Hiç önemli değil	21	10,5
Önemsiz	24	12,0
Kısmen önemli	61	30,5
Önemli	54	27,0
Çok önemli	39	19,5
Yanıt yok	1	0,5
Toplam	200	100,0

Tablo 4.70. ankete katılanların etnik yapılarına göre kimliklerini tanımlama durumunu göstermektedir. Katılımcılardan, etnik yapısına göre kimlik tanımlamasının hiç önemli olmadığını belirtenlerin oranı %10,5, 'önemsizdir' diyenlerin oranı %12, 'kısmen önemlidir' diyenlerin oranı %30,5, 'önemlidir' diyenlerin oranı %27 ve 'çok önemlidir' diyenlerin oranı ise %19,5'tir.

Tablo 4.71. Katılımcıların Mezheplerine Göre Kimlik Tanımlamaları

Önem derecesi	f	%
Hiç önemli değil	20	10,0
Önemsiz	26	13,0
Kısmen önemli	66	33,0
Önemli	53	26,5
Çok önemli	34	17,0
Yanıt yok	1	0,5
Total	200	100,0

Tablo 4.71. katılımcıların mezheplerine göre kimlik tanımlama derecesini göstermektedir. Kimliğin mezheplere göre tanımlanması; katılımcıların %10'una göre hiç önemli değildir, katılımcıların %13'üne göre önemsiz, katılımcıların %33'üne göre kısmen önemli, katılımcıların %26,5'ine göre önemli ve katılımcıların %17'sine göre ise çok önemlidir.

Tablo 4.72. Katılımcıların Dindarlıklarına Göre Kimlik Tanımlamaları

Önem derecesi	f	%
Hiç önemli değil	21	10,5
Önemsiz	10	5,0
Kısmen önemli	55	27,5
Önemli	57	28,5
Çok önemli	56	28,0
Yanıt yok	1	0,5
Toplam	200	100,0

Tablo 4.72. katılımcıların dindarlıklarına göre kimliklerini tanımlama derecesini göstermektedir. Kimliğin dindarlıklara göre tanımlanması; katılımcıların %10,5'ine göre hiç önemli değil, katılımcıların %5'ine göre önemsiz, katılımcıların %27,5'ine göre kısmen önemli, katılımcıların %28,5'ine göre önemli, ve katılımcıların %28'ine göre de çok önemlidir.

Tablo 4.73. Katılımcıların Ailelerine Göre Kimlik Tanımlamaları

Önem derecesi	f	%
Hiç önemli değil	14	7,0
Önemsiz	9	4,5
Kısmen önemli	39	19,5
Önemli	58	29,0
Çok önemli	79	39,5
Yanıt yok	1	0,5
Toplam	200	100,0

Tablo 4.73. ankete katılanların aile yapılarına göre kimlik tanımlama durumunu göstermektedir. Kimliğin aile yapısına göre tanımlanması; katılımcıların %7'sine göre hiç önemli değildir, katılımcıların %4,5'ine göre önemsiz, katılımcıların %19,5'ine göre kısmen önemli, katılımcıların %29'una göre önemli ve katılımcıların %39,5'ine göre de çok önemlidir.

Tablo 4.74. Katılımcıların Mesleklerine Göre Kimlik Tanımlamaları

Önem derecesi	f	%
Hiç önemli değil	18	9,0
Önemsiz	9	4,5
Kısmen önemli	52	26,0
Önemli	64	32,0
Çok önemli	56	28,0
Yanıt yok	1	0,5
Toplam	200	100,0

Tablo 4.74. ankete katılanların mesleklerine göre kimliklerini tanımlama durumunu göstermektedir. Kimliğin mesleklere göre tanımlanması; katılımcıların %9'una göre hiç önemli değildir, katılımcıların %4,5'ine göre önemsiz, katılımcıların %26'sına göre kısmen önemli, katılımcıların %32'sine göre önemli ve katılımcıların %28'ine göre de çok önemlidir.

Tablo 4.75. Katılımcıların Kimlik İnşasında Aileden Etkilenme Derecesi

Etkilenme derecesi	f	%
Hiç etkilenmiyorum	25	12,5
Etkilenmiyorum	10	5,0
Kısmen etkileniyorum	45	22,5
Etkileniyorum	66	33,0
Çok etkileniyorum	54	27,0
Total	200	100,0

Katılımcıların kimlik inşasında aileden etkilenme derecesini gösteren Tablo 4.75'e bakıldığında; katılımcıların %12,5'i kimlik inşasında ailelerinden hiç etkilenmediklerini belirtmekte, katılımcıların %5'i etkilenmediklerini belirtmekte, katılımcıların %22,5'i kısmen etkilendiklerini belirtmekte, katılımcıların %33'ü etkilendiklerini belirtmekte ve katılımcıların %28'i çok etkilendiklerini belirtmektedirler. Katılımcıların kimlik inşasında ailelerinden etkilenenler ve çok etkilenenler toplandığında %60 gibi yüksek bir oran ortaya çıkmaktadır. Dolayısıyla katılımcı gençlerin kimlik inşasında ailenin önemli ölçüde etkili olduğu görülmektedir.

Tablo 4.76. Katılımcıların Kimlik İnşasında Arkadaşlardan Etkilenme Derecesi

Etkilenme derecesi	f	%
Hiç etkilenmiyorum	28	14,0
Etkilenmiyorum	24	12,0
Kısmen etkileniyorum	62	31,0
Etkileniyorum	65	32,5
Çok etkileniyorum	21	10,5
Toplam	200	100,0

Katılımcıların kimlik inşasında arkadaşlarından etkilenme derecesini gösteren Tablo 4.76'ya bakıldığında; katılımcıların %14'ü kimlik inşasında arkadaşlarından hiç etkilenmediklerini belirtmekte, katılımcıların %12'si etkilenmediklerini, katılımcıların %31'i kısmen etkilendiklerini, katılımcıların %32,5'i etkilendiklerini ve katılımcıların %10,5'i de çok etkilendiklerini belirtmektedirler. Kimlik inşasında arkadaşlarından etkilendiklerini söyleyenlerin ve arkadaşlarından çok etkilendiklerini söyleyenlerin toplamı %43'ü oluşturmaktadır. Bu oran kimlik inşasında arkadaş grubunun önemini ortaya çıkartmaktadır.

Tablo 4.77. Katılımcıların Kimlik İnşasında Okuldan Etkilenme Derecesi

Etkilenme derecesi	f	%
Hiç etkilenmiyorum	35	17,5
Etkilenmiyorum	26	13,0
Kısmen etkileniyorum	60	30,0
Etkileniyorum	57	28,5
Çok etkileniyorum	22	11,0
Toplam	200	100,0

Katılımcıların kimlik inşasında okuldan etkilenme derecesini gösteren Tablo 4.77'ye bakıldığında; katılımcıların %17,5'i kimlik inşasında okuldan hiç etkilenmediklerini belirtmekte, katılımcıların %13'ü etkilenmediklerini belirtmekte, katılımcıların %30'u kısmen etkilendiklerini belirtmekte, katılımcıların %28,5'i etkilendiklerini belirtmekte ve katılımcıların %11'i de çok etkilendiklerini belirtmektedirler. Katılımcılardan, kimliğin inşa sürecinde okuldan etkilendiğini ve çok etkilendiğini söyleyenlerin oranı %39,5'tir.

Tablo 4.78. Katılımcıların Kimlik İnşasında Aynı Mezhepten Olanlardan Etkilenme Derecesi

Etkilenme derecesi	f	%
Hiç etkilenmiyorum	36	18,0
Etkilenmiyorum	37	18,5
Kısmen etkileniyorum	62	31,0
Etkileniyorum	55	27,5
Çok etkileniyorum	10	5,0
Toplam	200	100,0

Katılımcıların kimlik inşasında aynı mezhepten olanlardan etkilenme derecesini gösteren Tablo 4.78'e bakıldığında; katılımcıların %18'i kimlik inşa sürecinde aynı mezhepten olanlardan hiç etkilenmediklerini belirtmekte, katılımcıların %18,5'i etkilenmediğini belirtmekte, katılımcıların %31'i kısmen etkilendiğini belirtmekte, katılımcıların %27,5'i etkilendiğini belirtmekte ve katılımcıların yalnızca %5'i ise çok etkilendiğini belirtmektedirler. Katılımcıların kimlik inşa sürecinde aynı mezhepten olanlardan etkilendiğini ve çok etkilendiğini söyleyenlerin toplamda oranı %32,5'tur.

Tablo 4.79. Katılımcıların Kimlik İnşasında Kitle İletişim Araçlarından Etkilenme Derecesi

Etkilenme derecesi	f	%
Hiç etkilenmiyorum	31	15,5
Etkilenmiyorum	29	14,5
Kısmen etkileniyorum	65	32,5
Etkileniyorum	57	28,5
Çok etkileniyorum	18	9,0
Toplam	200	100,0

Katılımcıların, kimlik inşasında televizyon, internet ve gazete gibi kitle iletişim araçlarından etkilenme derecesini gösteren Tablo 4.79'a bakıldığında; katılımcıların %15,5'i kimlik inşasında kitle iletişim araçlarından hiç etkilenmediklerini belirtmekte, katılımcıların %14,5'i etkilenmediklerini belirtmekte,

katılımcıların %32,5'i kısmen etkilendiklerini belirtmekte, katılımcıların %28,5'i etkilendiklerini belirtmekte ve katılımcıların %9'u ise çok etkilendiklerini belirtmektedirler. Kimlik inşasında kitle iletişim araçlarından etkilendiklerini söyleyenler ve çok etkilendiklerini söyleyenler, toplamda katılımcıların %37,5'ini oluşturmaktadırlar.

Tablo 4.80. Katılımcıların Kimlik İnşasında Siyasi Gruplardan Etkilenme Derecesi

Etkilenme derecesi	f	%
Hiç etkilenmiyorum	54	27,0
Etkilenmiyorum	40	20,0
Kısmen etkileniyorum	55	27,5
Etkileniyorum	29	14,5
Çok etkileniyorum	22	11,0
Toplam	200	100,0

Ankete katılanların kimlik inşa sürecinde siyasi gruplardan etkilenme derecesini gösteren Tablo 4.80'e bakıldığında; katılımcılardan kimlik inşa sürecinde siyasi gruplardan hiç etkilenmediğini belirtenlerin oranı %27 iken, etkilenmiyorum diyen katılımcıların oranı da %20'dir. Kısmen etkileniyorum diyen katılımcıların oranı %27,5, etkileniyorum diyenlerin oranı %14,5 ve çok etkileniyorum diyen katılımcıların oranı ise %11'dir. Kimlik inşasında siyasi gruplardan etkileniyorum diyenlerin ve çok etkileniyorum diyenlerin toplam oranı, katılımcıların %25,5'ini oluşturmaktadır.

Tablo 4.81. Katılımcıların Kimlik İnşasında Dini Gruplardan Etkilenme derecesi

Etkilenme derecesi	f	%
Hiç etkilenmiyorum	37	18,5
Etkilenmiyorum	24	12,0
Kısmen etkileniyorum	61	30,5
Etkileniyorum	41	20,5
Çok etkileniyorum	37	18,5
Toplam	200	100,0

Katılımcıların, kimlik inşa sürecinde dini gruplardan etkilenme derecesini gösteren Tablo 4.81'e bakıldığında; katılımcılardan kimlik inşa sürecinde dini gruplardan hiç etkilenmediklerini belirtenlerin oranı %18,5 iken etkilenmiyorum diyenlerin oranı %12'dir. Kısmen etkileniyorum diyenlerin oranı %30,5, etkileniyorum diyenlerin oranı %20,5 ve çok etkileniyorum diyenlerin oranı ise %18,5'tir. Katılımcılardan kimlik inşa sürecinde dini gruplardan etkileniyorum diyenlerin ve çok etkileniyorum diyenlerin toplamı %39'dur.

Tablo 4.82. Katılımcılara Göre Okulun İnsan Hayatında ve Kişilik Yapısındaki Etkinlik Derecesi

Etkinlik derecesi	f	%
Çok etkili	110	55,0
Etkili	43	21,5
Kısmen etkili	35	17,5
Etkili değil	4	2,0
Hiç etkili değil	8	4,0
Toplam	200	100,0

Tablo 4.82. katılımcılara göre, okulun insan hayatında ve kişilik yapısının oluşmasında ne ölçüde etkili olduğunu göstermektedir. Buna göre katılımcıların %55'ine göre, okul insanın hayatında ve kişilik yapısının oluşmasında çok etkilidir. Katılımcıların %21,5'ine göre okul etkilidir, %17,5'ine göre okul kısmen etkilidir, %2'sine göre okul etkili değildir ve %4'üne göre ise okul hiç etkili değildir. Dolayısıyla, okulun insan hayatında ve kişilik yapısında etkili ve çok etkili olduğunu söyleyenlerin toplamı %76,5 gibi yüksek bir orana denk gelmektedir.

5. BÖLÜM

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Çalışmanın bu bölümünde ulaşılan bulgular, kimlik inşası problematiği ekseninde değerlendirilerek sunulmuş ve literatüre çeşitli göndermeler yapılarak değerlendirilmiştir.

Özellikle 21. Yüzyılda gittikçe önem kazanan bir alan haline gelen kimlik inşası, göç mekânlarında daha karmaşık bir yapıya bürünmektedir. Göç mekânlarında yaşayan 15 ile 24 yaş arası gençlerde kimlik inşası sürecinde etkili olan aile, din, arkadaş grubu, eğitim ve kitle iletişim araçları gibi değişkenlerin etkililik derecesi üzerinde duran bu çalışma, İstanbul ili Sultangazi ilçesinde yapılmıştır. Dağıtılan 240 anketin 200'ü incelenmeye değer bulunarak araştırmanın amacına uygun bir şekilde analiz edilmiş ve yorumlanmıştır.

Katılımcıların demografik bilgilerine incelendiğinde; ankete katılanların 109'u erkek 91'i kadın olup, bunların %98'i bekârdır. Bunların eğitim durumuna bakıldığında, %94'ü lise öğrencisi veya lise mezunudur. Bu katılımcıların %86,5'i halen öğrenci olup, %64,5'i İstanbul'da doğmuş ve %35,5'i de İstanbul dışında doğmuştur. Katılımcıların yarısına (%49,5) yakını aynı evde beş kişi ve üstünde insanın yaşadığını belirterek, geleneksel ve kalabalık aile dokusuna yakın durmuşlardır. Katılımcıların, %47,5'i aylık toplam 2000 TL ve altında bir gelire sahip oldukları, fakat %67'sinin ev sahibi olduğu görülmüştür. Katılımcıların %76,5'i apartman dairesinde ikamet etmektedir. Anne ve babanın eğitim düzeyine bakıldığında; katılımcıların %67'sinin babası ortaokul ve altı eğitim düzeyi mezunu, %67,5'inin ise annesi ortaokul ve altı eğitim düzeyi mezunu olduğu görülmektedir. Katılımcıların %49'unun babası işçi veya serbest meslek sahibi iken %81,5'inin ise annesi ev hanımıdır. Katılımcıların %73'ünün 11 ve üstü yıldır Sultangazi'de yaşadıkları görülmektedir.

Katılımcılara, *insanın yaşamını anlamlı kılan nedir?* diye sorulduğunda, katılımcıların toplamda %52'si aile cevabını verirken, toplamda %40,5'i din ve inanç cevabını vermiştir. Bu yanıtlardan hareketle gençlerin yaşamlarında ve kimliklerinin

inşasında ailenin ve dini inançların önemli bir yer tuttuğu söylenebilir. Katılımcı gençlere göre, Türkiye’de gençlerin karşılaştıkları güçlüklerin başında, %33,5 ile istediği eğitimi görememek ve yeterli eğitim alamamak gelirken, arkasından %22 ile parasızlık ve %17,5 ile işsizlik ve iş güvencesinden yoksunluk önemli sorunlar olarak gelmektedir. Önceliklerin genel toplamına bakıldığında ise en önemli sorun olarak birinci sırada %59,5 ile İstediği eğitimi görememek / yeterli eğitim alamamak gelirken, ikinci sırada %56,5 ile parasızlık gelmektedir, üçüncü sırada ise %52 ile işsizlik ve iş güvencesinden yoksunluk gelmektedir.

Katılımcıların sahip olduğu kişilik özelliklerine bakıldığında %50,5’i ‘uyumlu’ olduğunu ve %29’u da ‘nazik’ olduğunu belirtmişlerdir. Sultangazi’deki komşuluk ilişkilerini belirlemeye çalışan ve komşuların evine gitme veya onların katılımcıların evine gelme durumunu tespit eden soruya; katılımcıların %17,5’i her zaman cevabını verirken % 66’ı ise ara sıra cevabını vermişlerdir. Katılımcıların %51,5’i kendini İstanbul’u hissederken, %45’i kendini memleketine ait hissetmekte ve katılımcıların %21’i memleketlerine hiç gidip gelmediklerini belirtmektedirler.

Katılımcıların %22,5’inin Sultangazi’de yaşamaktan memnun olduğunu , %36’sının kısmen memnun olduğunu ve %41,5’inin ise memnun olmadığını belirttiği görülmektedir. Katılımcıların sadece %18’i memleketlerine geri dönmeyi düşünmekte ve %82’si geri dönmeyi düşünmemektedir. Sultangazi’de ankete katılanların %53,5’inin memleketine ait hemşeri derneği bulunurken %46,5’ine ait hemşeri derneği bulunmamaktadır. Bu sivil toplum kuruluşların, bireylerin kent kültürüne eklenmesinde önemli fonksiyonlar yüklediği söylenebilir. Fakat gençlerin yalnızca %22,5’i bu tarz sivil toplum kuruluşlarına üye olduğunu söylemekte ve gençlerin %77’si ise üye olmadıklarını belirtmektedirler.

Katılımcıların gerek üye olarak gerekse de üye olmadan iletişimde buldukları dernek, vakıf ve dini kurumların durumuna bakıldığında; katılımcıların %1’inin Anadolu Gençlik’le iletişimde bulunduğu, %2’sinin Adalet ve Kalkınma Parti’sinin gençlik kollarıyla irtibatlı olduğu, %2,5’inin Sultangazi Belediyesi gençlik meclisiyle irtibatlı olduğu, %3’ünün Halkların Demokrasi Partisi gençlik kolları ile irtibatlı olduğu, %1’inin Ülkü Ocakları ile irtibatlı olduğu, %1’inin Mevlana vakfı ile irtibatlı olduğu ve %1’inin de İlim İrfan kurumuyla irtibatlı olduğu görülmektedir.

Gençlerin kimlik inşa süreçlerini hem olumlu hem de olumsuz yönde etkileyen birçok faktör bulunmakta, özellikle kitle araçları içinde yaygın bir şekilde kullanılan televizyonun gençlerin kimlik inşalarında çok etkili olduğu görülmektedir (Coşgun, 2012:1). Gençlerin kimlik inşa sürecinde önemli bir yere sahip olan kitle iletişim araçlarından televizyonun izlenme amacına bakıldığında; katılımcıların en çok %54 ile dizi ve sinema programlarını izlediği, ardından %21,5 ile haber ve tartışma programlarını izlediği, %12,5 ile magazin programlarını izlediği, %8,5 ile belgesel programlarını izlediği ve %2,5 ile de dini programlar izledikleri görülmektedir. Katılımcılardan sosyal medyayı aktif olarak kullandıklarını söyleyenlerin oranı %63, bazen kullandıklarını söyleyenlerin oranı %28,5'tir. Ayrıca katılımcılara doğrudan sorulan, sosyal medyanın insanların yaşamlarını etkileyip etkilemediği sorusuna, katılımcıların %67,5 gibi yüksek bir orana göre sosyal medya önemli ölçüde insan yaşamını etkilemektedir. Dolayısıyla, bu durum gençlerin kimlik inşalarında kitle iletişim araçlarının etkisini göstermektedir.

Gençlerin kendilerine yakın gördükleri siyasal parti dağılımı şöyledir: %38,5 AK Parti, %18 HDP, %16 MHP ve %12 CHP. Katılımcılardan gelenek ve göreneklerine her zaman uyduğunu söyleyenlerin oranı %37 ve kısmen uyduğunu söyleyenlerin oranı da %56,5'tir. Ayrıca katılımcıların %52,5'i anne veya babasını kendisine örnek almakta, %16'sı abisini veya ablasını örnek almakta ve %11'i de öğretmenlerini örnek almaktadır. Buradan hareketle gençlerin kimliklerinin inşasında ailenin öneminin bir kez daha öne çıktığı görülmektedir.

Katılımcılardan akrabalarıyla çok sık görüşmelerin oranı %54,5, ayda bir kez görüşmelerin oranı %23 ve sadece önemli günlerde görüşmelerin oranı da %18,5'tir. Dolayısıyla, akrabalık ilişkilerinin kent ortamında çok zayıflamadığı ve geleneksel bağların halen güçlü olduğu görülmektedir. Babam ve annemle her türlü sorunumu paylaşabiliyorum, diyenlerin oranı %57 iken Babam ve annem her şeyime karışıyorlar, baskı yapıyorlar, diyenlerin oranı ise %23,5'tir.

Katılımcıların arkadaşlarıyla konuştukları konulara bakıldığında; katılımcıların en çok %45,5 ile okul, dersler ve öğretmenler hakkında konuştukları görülürken, ikinci sırada %37 ile havadan sudan ve genel sohbet ettikleri görülmektedir. Üçüncü sırada ise %35,5 ile Eş/Sevgili - kız/erkek arkadaş hakkında konuştukları görülmektedir.

Katılımcıların yaşlı kuşaklarla ilişkilerine bakıldığında; buna göre ‘büyükler beni anlamıyor’ ifadesine katılanların oranı %31 iken, bu ifadeye katılmayanların oranı %44,5’tir. ‘Ben kendime gerekenleri biliyorum, büyüklerin öğütlerine ihtiyacım yok’ ifadesine katılanların oranı %25 bu ifadeye katılmayanların oranı %62, ‘Büyüklerle genellikle güvenirim’ ifadesine katılanların sayısı oldukça yüksektir (%69,5) , bu ifadeye katılmayanların oranı ise oldukça düşüktür (%12), ‘Büyükler de en az bizler kadar yeniliklere ayak uydurabilirler’ ifadesine katılanların oranı %33,5, katılmayanların oranı ise %28,5’tir.

Katılımcı gençler şayet bugün Türkiye’de yönetici olsalardı ilk el atacakları sorunların ağırlık derecesi şöyledir: Toplamda sorunlara bakıldığında; %56 ile işsizlik, %45,5 ile eğitim, %38 ile Zengin-fakir uçurumu, %32 ile Kürt/Güneydoğu sorunu ve %30 ile terör sorunları katılımcılar tarafından önemli sorunlar olarak görülmektedir.

Katılımcıların %96’sı dini inanç bakımından, Allah’a ve dine inandıklarını belirtmektedirler. Katılımcılardan düzenli olarak camiye gidenlerin oranı %14,5, bazen gidenlerin oranı %65,5 ve hiç gitmeyenlerin oranı ise %20’dir. Katılımcılardan düzenli namaz kılanların oranı %28,5, bazen kılanların oranı %58,5 ve hiç kılmayanların oranı %13’tür. Katılımcılardan düzenli oruç tutanların oranı %76, bazen tutanların oranı %18,5 ve hiç tutmayanların oranı ise %5,5’tir. Katılımcıların %69’u düzenli olarak dua etmekte, katılımcılardan düzenli olarak cem evine gidenlerin oranı %4,5 iken, din konusunda düzenli bir şekilde okuduğunu ve düşündüğünü söyleyenlerin oranı ise %43,5’tir.

Katılımcıların kendilerini ve kimliklerini tanımladıkları özelliklere bakıldığında; katılımcıların toplamda %73’ü kendilerini dini inançlarıyla tanımlarken, katılımcıların %54’ü ailesiyle, katılımcıların %42’si etnik yapısıyla (Türk olma /Kürt olma) ve katılımcıların %40’ı geldiği yerle kendini tanımlamaktadır. Katılımcıların %35,5’i fiziksel özellikleriyle, katılımcıların %25’i cinsiyetiyle kendini tanımlarken, %19’u ise kendini siyasal görüşüyle tanımlamaktadır.

Katılımcıların %47’si ötenaziye (Ölümcül hastaların kendi hayatlarına son verme hakkı) karşı olduğunu, %28’i ötenaziden yana olduğunu belirtmektedirler. Katılımcıların %44,5’i ölüm cezasından yana olduklarını ve %39,5’i ölüm cezasına

karşı olduklarını belirtmektedirler. Katılımcıların %66'sı doğum kontrolünden ve aile planlamasından yana olduğunu belirtirken, %18,5'i ise doğum kontrolüne ve aile planlamasına karşı olduklarını belirtmektedirler. Katılımcıların %16,5'i evlilik öncesi cinsel ilişkiden yana olduğunu belirtirken %66'sı ise evlilik öncesi cinsel ilişkiye karşı olduğunu belirtmektedirler. Katılımcıların %20,5'i klonlamadan yana olduklarını belirtmekte ve %51,5'i ise klonlamaya karşı olduklarını belirtmektedirler. Katılımcıların %19,5'i görücü usulüyle evlenme biçiminden yana olduğunu belirtirken, %61'i görücü usulüyle evliliğe karşı olduğunu belirtmektedirler. Yine katılımcıların %43,5'i farklı din ve mezhepten olanların evlenmesinden yana olduklarını belirtirken, %23'ü ise farklı din ve mezhepten olanların evlenmesine karşı olduklarını belirtmişlerdir.

Katılımcılardan, evlilik öncesi kız ve erkek ilişkisini; 'gençlerin her açıdan birbirlerini tanımaları bakımından olumludur' diyenlerin oranı %35, 'Belirli bir mesafe bırakmak şartıyla normaldir' diyenlerin oranı %48, 'Geleneklerimize ve toplum ahlakına ters düştüğü için kabul edilemez' diyenlerin oranı ise %16,5 şeklinde değerlendirmektedirler. Katılımcıların, karşı cinsle ve cinsellikle ilgili bilgileri en çok %51 ile arkadaşlarından edindikleri, %18,5 ile anne veya babadan edindikleri, %18 ile dergi ve kitaptan edindikleri görülmüştür. Katılımcıların %27'si hiç sevgililerinin olmadığını belirtirken, katılımcıların %72'si gibi yüksek bir oran ise sevgililerinin olduğunu belirtmişlerdir.

Katılımcıların en çok yakın arkadaşları toplamda %68 ile okuduğu okuldan oluşurken, katılımcıların toplamda %45,5 ile en yakın arkadaşları mahalleden oluşmaktadır. En yakın arkadaşlarının akrabalarından oluştuğunu söyleyenlerin oranı ise toplamda %33,5'tir. Gençlerin aile üyeleriyle, arkadaşlarıyla ve diğer sosyal çevreleriyle kurdukları ilişkilerle; sevme ve sevilme, değer verme ve değer görme, önemseme ve önemsenme, ilgi görme gibi çeşitli ihtiyaçlarını giderdikleri görülmektedir (Alptekin, 2012:17). Gençler, arkadaş gruplarından etkilenerek giyim kuşamlarını düzenlemekte, toplumsal değerlerini benimsemekte ve boş zamanını değerlendirmektedirler. Dolayısıyla, genç üyesi olduğu grubun değerlerini ve normlarını önemseyerek eğilimlerini oluşturmaktadır. Gruba olan güven ve inanç yüksek düzeyde olup, grubun etkisiyle birçok tehlikeye bulaşabilmektedirler (Köknel, 1979:171). Dolayısıyla gençlerin kimlik inşa etmelerinde arkadaş grubunun önemli etkisi olmaktadır.

Katılımcıların son üç ayda herhangi bir sosyal faaliyete katılıp katılmadığına bakıldığında; katılımcıların toplamda %27'si konsere gittiğini, katılımcıların toplamda %14,5'i festivalle gittiğini, toplamda %13,5'i sivil toplum kuruluşu faaliyetine katıldığını, toplamda %11,5'i halka açık seminer faaliyetine katıldığını, toplamda %23'ü türbe vb. yerleri ziyaret ettiğini ve toplamda %20,5'i de belediye etkinliğine katıldığını belirtmektedirler. Katılımcıların boş zamanlarını nasıl değerlendirdiklerine bakıldığında ise; katılımcıların toplamda %36,5'i sinema, tiyatroya giderek; kitap, gazete okuyarak, %29'u spor yaparak, %11'i kıraathane veya kafeye giderek, %44,5'i arkadaşlarıyla gezerek, %43'ü internet kullanarak ve %25,5'i de televizyon izleyerek boş zamanlarını değerlendirdikleri görülmektedir

Katılımcıların büyük çoğunluğuna göre, evlilikte eşin akraba olması konusunda; 'hiç önemli değil' ve 'önemsizdir' diyenlerin toplamda oranı %53,5'tir. Evlilikte eşin aynı etnik yapıdan olması konusunda; 'hiç önemli değil' ve 'önemli değil' diyenlerin toplam oranı %36, 'kısmen önemli' diyenler %32, 'çok önemli' ve 'önemlidir' diyenlerin oranı da %32'dir. Evlilikte eşin aynı mezhepten olması konusunda; 'hiç önemli değil' ve 'önemli değil' diyenlerin toplam oranı %32, 'kısmen önemli' diyenler %28,5, 'çok önemli' ve 'önemlidir' diyenlerin oranı da %39'dir. Evlilikte eşin ekonomik durumunun iyi olması konusunda; 'hiç önemli değil' ve 'önemli değil' diyenlerin toplam oranı %36, 'kısmen önemli' diyenler %23,5, 'çok önemli' ve 'önemlidir' diyenlerin oranı ise %40,5'tir. Evlilikte eşin aynı siyasi düşünceden olması konusunda; 'hiç önemli değil' ve 'önemli değil' diyenlerin toplam oranı %40, 'kısmen önemli' diyenler %28,5, 'çok önemli' ve 'önemlidir' diyenlerin oranı da %31,5'tir. Evlilikte eşin eğitilmiş biri olması 'çok önemli' ve 'önemlidir' diyenlerin toplam oranı %58'dir. Evlilikte eşin dindar biri olması, 'çok önemli' ve 'önemlidir' diyenlerin toplam oranı %64'tür. Buradan hareketle, eş seçiminde katılımcıların %39'u aynı mezhebe önem vermekte, %40,5'i ekonomik durumu önemsemekte, %58'i eğitimi ve %64 gibi yüksek bir oranın da dini önemsendiği görülmektedir.

Gençlerden kimliğini cinsiyetine göre tanımlamayı önemli görenlerin oranı %64, kimliğini siyasi düşüncesine göre tanımlamayı önemli görenlerin oranı %36,5, kimliğini etnik yapısına göre tanımlamayı önemli görenlerin oranı %46,5, kimliğini mezhebine göre tanımlayanların oranı %43,5, kimliğini dindarlığına göre

tanımlayanların oranı %56,5, kimliğini ailesine göre tanımlayanların oranı %68,5 ve kimliğini mesleğine göre tanımlayanların oranı ise %60 olarak bulunmuştur.

2013 yılında Sultangazi'deki gençlik üzerine çalışan Oktik'e göre; Sultangazi gençliğinin göçle gelen ailelerden olması aile bağlılığını artırmakta ve gençlerin çoğunluğunun herhangi bir siyasi parti veya dernek üyeliği bulunmamaktadır. Gençlerin en önemli beklentileri iyi bir iş ve meslek sahibi olmak ve yaşamlarına anlam katan en önemli unsur ise aile olmaktadır. Oktik, gençlerin mutluluk oranının üçte bir olduğunu belirtmekte ve gençlerin Sultangazi'nin koşullarından memnun olmadıklarını belirtmektedir. Oktik'e göre, bölgenin sosyal ve ekonomik düzeyinin düşük olması, gençleri erken yaşta çalışmaya itmekte ve gençleri eğitimden uzaklaştırmakta, bu durum da geçim derdini, işsizliği ve parayı ön plana koymaktadır (Oktik, 2013:111).

Oktik'e göre, ilçede eğitim açısından büyük sıkıntılar bulunmakta, bölgede suç oranlarının yüksekliği ve madde bağımlılığında artış gençleri rahatsız etmekte, gençliğe hitap eden sosyal ve kültürel alanların artırılması istenmektedir (Oktik, 2013:112).

2013'teki Oktik'in çalışması ile yapılan bu çalışmada elde edilen veriler karşılaştırıldığında, her iki çalışma arasında önemli benzerliklerin olduğu görülmektedir. Gençlerin her iki çalışmada da gençlerin önemli bir kısmının, herhangi bir siyasi parti ve dernek üyeliklerinin olmadığı, işsizliğin ve eğitimin önemli sorun olarak görüldüğü, ailenin etkisinin her iki çalışmada da önemli olduğu görülmektedir. Ayrıca Sultangazi'de yaşam memnuniyeti noktasında da benzer verilerin elde edildiği söylenebilir.

Sonuç olarak; ülkemizde 1980'lerden itibaren hızlanan göç olgusuna, Lee'nin geliştirdiği itme ve çekme kuramı ekseninde bakıldığında; göç için sadece kırsal alanın itici faktörlerinin yeterli olmadığı görülmektedir. Kentin çekici özelliklerinin de önem taşıdığı görülmekle birlikte, bu iki faktörün birbirini tamamladığı söylenebilir. Ülkemizdeki göçleri; kırsal alanın işsizlik, eğitim ve sağlık imkânlarının yetersizliği gibi itici faktörlerinin yanı sıra; kentin istihdam alanlarına sahip olması, sağlık ve eğitim gibi alanlarda daha geniş imkânlara sahip olması gibi çekici faktörler de hızlandırmıştır. Yine bu kuramda, göç veren yerler ve göç alan yerler arasındaki ilişkinin de göçü etkilediği savunulmaktadır. Buna göre, ülkemizde de

ulaşım ve iletişim teknolojisinin gelişmesine koşut olarak, kırsal mekânlarda yaşayan bireylerin kentsel mekânların imkânlarından daha çabuk haberdar olması da göçü etkilemiştir. Dolayısıyla, g olgusu neticesinde hız kazanan kentsel yaşam, sadece yeni bir coğrafi mekânı ifade etmemiştir, aynı zamanda yeni ve faklı bir sosyal ve ekonomik yaşamı da ifade etmiştir. Bireyler, kırsal mekânın homojen sosyal yapısının tersine, kentsel mekânın heterojen sosyal yapısıyla karşı karşıya kalmışlardır. Böylece, gençler kimliklerini bu yeni sosyal yapı içinde inşa etmişlerdir. Bu çalışmada, gençlerin kimliklerini inşa ederken aile, arkadaş grubu, kitle iletişim araçları, din ve eğitim kurumlarından önemli ölçüde etkilendikleri grlmştir.

Sosyolojide önemli bir kimlik kuramı olan sembolik etkileşimciliğin kurucusu Mead'e göre, insanlar dış uyarılara mekanik bir biçimde tepki vererek değil, düşünerek ve uygun gördükleri şekilde davranarak tepki verirler. Mead, zihin ve benlik üzerinde durarak, ona göre insanlar benlik ve zihin sayesinde kendi gruplarının ve toplumlarının adetleriyle ve alışkanlıklarıyla bütünleşmektedirler. Mead, bireylerin toplumdaki bağımsız olmadığını, birey ile toplumun i içe geçtiğini belirtmektedir. (Layder, 2010:80). Dolayısıyla, gençlerin kimliklerini belirli bir toplumsal yapı içinde birey toplum ilişkisi ekseninde inşa ettikleri grlmştir. Gençlerin, bu toplumsal yapı içinde kimliklerini inşa ederken, sürekli pasif konumda olmadıkları, kendi bilinçleriyle aktif bir şekilde hareket ettikleri grlmştir.

Gençlerin, kimliklerini inşa etmelerini etkileyen değişkenlerin etkililik derecelerinin farklı olduğu grlmştir. Özellikle aile kurumunun gençlerin kimlik inşalarında önemli bir fonksiyona sahip olduğu grlmştir. Burada Mead'in birey toplum ilişkisi önem arz etmektedir. şener'e göre, aile bir bireyin eğitiminde etkili olan en ideal kurumdur, çünkü birey aile içinde değişik yaş ve cinsiyette göre bireylerin davranışlarını görerek toplumsallaşmaktadır. Aile içindeki eğitim, sadece bir bilgi ve davranış aktarımından ibaret değildir. Aile bireyleri arasındaki birincil ilişkiler, gençlerin karakterini geliştirerek güven duygusu vermektedir. (şener, 2013:31). Çalışmaya katılan gençlerin büyük bir kısmı kimliklerini inşa ederken ailelerinden etkilendiklerini belirtmişlerdir. Ailenin, gençlerin kimlik inşasında önemli bir yere sahip olduğu grlmştir. Dolayısıyla, aile kurumu ocuk ve gençlerle ilişkisini bu bilinçle yapılandırmalıdır. Bu durum, tezin temel

hipotezlerinden biri olan ‘kentlerdeki gençlerin kimlik inşalarında aile önemli bir etkiye sahiptir’ hipotezini desteklemektedir.

Gençlerin içinde yetiştikleri ortam ve yapı, benimseyecekleri kültürel kimliği de belirlemektedir (Abadan-Unat, 2002:183). Gençlerin önemli bir kısmı, kimliklerini inşa ederken arkadaş gruplarından etkilenmişlerdir. Mead, bireylerin toplumdaki bağımsız olmadığını, birey ile toplumun iç içe geçtiğini belirtmektedir. Burada toplumsal süreçlerin önemi yadsınmamaktadır (Layder, 2010:80). Gençlerin kimlik inşa sürecinde en çok etkilendikleri grupların başında arkadaş çevrelerinin geldiği görülmüştür. Özellikle gençlerin, aileleri dışında gerek iş yaşantılarında, gerekse de okul yaşantılarında en çok vakit geçirdikleri ve kendilerini rahat hissettikleri ortamın arkadaş gruplarından oluşan ortam olduğu görülmüştür. Dolayısıyla, gençlerin kimlik inşa sürecinde arkadaş grubunun etkisinin yüksek olduğu görülmüştür. Bu durum, tezin hipotezlerinden olan ‘gençler, kimliklerini inşa ederken; iş, okul ve mahalle arkadaşlarından önemli ölçüde etkilenmektedirler’ tezini desteklemektedir.

Sosyolojik ve felsefi bir kavram olan eğitim, bireylere bilgi aşılardan ve bilgiyi yönlendiren ideolojiler, müfredat programları ve pedagojik teknikler ile kişiliklerin ve kültürlerin toplumsal bakımdan yeniden üretilmesini kapsamaktadır (Marshall, 1999:174). Gençlerin, eğitim kurumlarından ve müfredatından etkilenmesi ve kimliklerinin bu yönde oluşması kaçınılmaz bir gerçeklik olarak görülmüştür. Çalışmaya katılan gençlerin önemli bir kısmının, kimlik inşasında okulundan ve eğitim öğretim müfredatından etkilendikleri görülmüştür. Dolayısıyla, bir bütün olarak eğitim kurumunun, gençlerin kimliklerini inşa etmelerinde önemli derecede etkili olduğu söylenebilir. Bu durum da ‘gençlerin kimliklerini inşa etmede eğitim kurumları etkili olmaktadır’ hipotezini desteklemektedir.

Popüler kültür, kitle iletişim araçları vasıtasıyla bireylerin kimliklerini etkilemektedir. Toplumu ve kültürel normları oluşturan bireyin, kitle iletişim araçlarından nasıl etkilendiği hususu önem kazanmaktadır (Dinçer Durmuş, 2006:125). Gençlerin önemli bir kısmı, kimliklerini inşa ederken kitle iletişim araçlarından etkilendiklerini belirtmişlerdir. Özellikle televizyonun ve sosyal medyanın gençlerin kimlik inşalarında önemli olduğu görülmüştür. Teknolojinin gelişmesine bağlı olarak gelişen sosyal medyanın, gençler üzerinde önemli ölçüde

etkili olduğu, gençlerin reel sosyal ilişkilerinin zayıflamasına neden olduğu ve gençlerin sanal gerçeklikler kurmalarına neden olduğu görülmüştür. Böylece gençlerin, artan oranda yalnızlaştıkları ve sağlıksız bir kimlik inşasına gittikleri görülmüştür. Dolayısıyla, kitle iletişim araçlarının gençlerin kimlik inşasına etkisinin giderek arttığı söylenebilir. Bu durum, ‘gençlerin kimlik inşası sürecinde kitle iletişim araçlarının etkisi giderek artmaktadır’ hipotezini doğrular mahiyettedir.

Din, insanlarda önemli bir aidiyet duygusu oluşturmaktadır (Alptekin, 2012:67). Özellikle, kırsal mekânlarda etkisi daha fazla olan din kurumunun, ülkemizdeki kentlerde de önemli ölçüde etkili olduğu görülmüştür. Çalışmaya katılan gençlerin önemli bir bölümünün, kimliklerini inşa ederken dini gruplardan ve mezhebenden olan insanlardan etkilendikleri görülmüştür. Bu durum, Mead’ın insanların benlik ve zihinleri sayesinde kendi gruplarının ve toplumlarının adetleriyle ve alışkanlıklarıyla bütünleştikleri düşüncesini desteklemektedir. Dolayısıyla, gençlerde dinin kimlik inşasında önemli bir yer kapladığı görülmüştür. Bu durum, ‘gençlerin kimlik inşası sürecinde din kurumu etkili olmaktadır’ hipotezini doğrular niteliktedir. Din ve inanç olgularının, gençlerin kimlik inşa sürecinde önemli ölçüde etkili olduğu söylenebilir.

Özetle, gençlerin kimlik inşa sürecinde etkili olan değişkenlerin fazla olduğu; fakat bu tezde ele alınan aile, arkadaş grubu, kitle iletişim araçları, din ve eğitim kurumları gibi değişkenlerin gençlerin kimlik inşasında önemli derecede rol oynadıkları söylenebilir. Dolayısıyla, göç mekânlarındaki gençlerin sağlıklı bir kimlik inşası için bu değişkenler; gerek toplumsal düzlemde, gerekse de yasal düzlemde ele alınıp düzenlenirken büyük hassasiyet gösterilmesini gerekli kılmaktadır.

KAYNAKLAR

- ABADAN -UNAT, N. (2002). Bitmeyen Göç, Konuk İşçilikten Ulus-Ötesi Yurttaşlığa. İstanbul: Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- ADIGÜZEL, Y. (2010).Diasporadaki Kimlik Algılamalarına Göç Tipinin Etkisi: Almanya ve İngiltere Türk Toplumlarının Karşılaştırılması, *Sosyoloji Dergisi*, cilt: 3, sayı: 20, s: 97-119.
- ADIGÜZEL, Y. (2012). Esenler’de Yaşamak, Memlekette Ölmek: Göç ve Kente Uyum Sürecinde Hemşehrilik. Edi. Murat Şentürk, s: 185-222, İstanbul: Esenler Belediyesi Şehir Düşünce Merkezi Şehir Yayınları.
- ADIGÜZEL, Y. (2013). Dayanışma ağları üzerinden Eskişehir’de siyaset ve göçmenlik algısı, *Sosyoloji Dergisi*, 3. Dizi, 27. Sayı, 2013/2, 73-94.
- AKARSU, B. (1998). Dil-Kültür Bağlantısı, 3.Basım, İstanbul: İnkılap Kitapevi.
- AKTAŞ, İ. (2012). Şehir Dönüştürür. Edi. Murat Şentürk, s: 15-44, İstanbul: Esenler Belediyesi Şehir Düşünce Merkezi Şehir Yayınları.
- AKTÜRK, A. İ, YAKUBOĞLU, A., ÇELİK, D. & ORAL, G. (2013). Kayseri örneği üzerinden kentleşme ve şiddet ilişkisi: İleriye dönük bir projeksiyon, *Sosyoloji Dergisi*, cilt: 3, sayı: 27, s: 25-40.
- ALPTEKİN, D. (2012). Toplumsal Aidiyet ve Gençlik, Ankara: Nobel Yayınları.
- ANIK, M. (2012). Kimlik ve Çokkültürcülük Sosyolojisi. İstanbul: Açılım Kitap.
- ARON, R. (2010). Sosyolojik Düşüncenin Evreleri, Çev. Korkmaz Alemdar, İstanbul: Kırmızı Yayınları.
- ASLANOĞLU, R. A. (2000). Kent, Kimlik ve Küreselleşme, Bursa: Ezgi Kitabevi.

- ATAK, H. (2011). Kimlik Gelişimi ve Kimlik Biçimlenmesi: Kuramsal Bir Değerlendirme, *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, cilt: 3, sayı: 1, s: 163-213.
- BİLGİN, N. (1999). *Kollektif Kimlik*, İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- BİLGİN, N. (2007). *Kimlik İnşası*. Ankara: Aşina Kitaplar.
- BORATAV, K. (1981). *Tarımsal Yapılar ve Kapitalizm*, İstanbul: Birikim Yayınları.
- BUSCAGLIA, L. (1987). *Kişilik, Tümüyle İnsan Olabilme Sanatı*, Çev. Nejat Ebcioğlu, 6. Baskı, İstanbul: İnkılab Kitabevi.
- CANATAN, K. (2013). Avrupa Toplumlarının Göç Algıları ve Tutumları: Sosyolojik Bir Yaklaşım, *Sosyoloji Dergisi*, cilt: 3, sayı: 27, s: 317-332.
- CENGİZ, S. (2010). Göç, Kimlik ve Edebiyat, *Zeitschrift für die Welt der Türken, ZfWT* Vol. 2, No. 3, s: 185-193. 25.12.2014 tarihinde http://www.dieweltdertuerken.org/index.php/ZfWT/article/viewFile/174/s_cengiz adresinden indirildi.
- CHAMBERS, I. (2014). *Göç, kültür, kimlik*, Çev. İsmail Türkmen, Mehmet Beşikçi, 2. Basım, İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- COŞGUN, M. (2012). Gençlerin Kimlik Gelişimi ve Sosyalleşme Sürecine Televizyon Dizilerinin Etkisi (Sakarya İli Kocaali İlçesi Örneği), *Akademik Bakış Dergisi*, sayı: 28, s:1-21. 01 Mart 2015'te <http://www.akademikbakis.org/eskisite/28/16.pdf> adresinden indirildi.
- COŞKUN, İ. (1997). *Modern Devletin Doğuşu*, İstanbul: Der Yayınları.
- CÜCELOĞLU, D. (2001). *Yeniden İnsan İnsana*, 25. Basım, İstanbul: Remzi Kitabevi.
- ÇAĞLAYAN, S. (2006). Göç Kuramları, Göç ve Göçmen İlişkisi, *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi (İLKE)*, sayı: 17, s: 1-25.

ÇAĞLAYAN, S. (2013). Göç ve Yoksulluk: Mutlak ve Doğrusal Olmayan Bir İlişki. Der. Nurgün Oktik. S:301-325. İzmir: Yakın Kitabevi Yayınları.

DEMİRAG, D. (2012). Yaralı Bellek: Kent ve Unutma. Edi. Murat Şentürk, s: 45-82, İstanbul: Esenler Belediyesi Şehir Düşünce Merkezi Şehir Yayınları.

DEREBOY, F. & ÇELEN, N. (2012). Türk Gençlerinde Kimlik Gelişimi ve Kimlik Sorunları, Çocuk ve Genç Psikiyatrisi Yayınları, s: 83-119.

DİNÇER DURMUŞ, O. (2006). Popüler Kültürün Kimlik Oluşumuna Etkileri: “Özgür Kız-Nil Karabrahimgil” Modeli, Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi (İLKE), Güz, sayı: 17, s:1-13.

DUMAN, B. (2013). Yoğun Göç Almış Metropollerde Etniklik ve Öteki ile İlişki, *Sosyoloji Dergisi*, cilt: 3, sayı: 27, s:1-24.

DURKHEİM, E. (1994). Sosyolojik Metodun Kuralları, Çev. Enver Aytekin, İstanbul: Sosyal Yayınlar.

ERGUN, D. (1995). Sosyoloji ve Eğitim, Ankara: İlke Kitabevi Yayınları.

FİCHTER, J. (1996). Sosyoloji Nedir?, Çev. Nilgün Çelebi, 3. Baskı, Ankara: Attila Kitabevi.

GÜVENÇ, B. (1996). İnsan ve Kültür, 7. Basım, İstanbul: Remzi Kitabevi.

İNSEL, A. (1995). Türkiye Toplumunun Bunalımı, 2. Baskı, İstanbul: Birikim Yayınları. İstanbul : İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

KANDİYOTİ, D. (1997). Cariyeler, Bacılar, Yurttaşlar, Kimlikler ve Toplumsal Dönüşümler. İstanbul: Metis Yayınları.

KARACA, N. (2011). Kimlik Sorunsalı Üniversite Öğrencilerinde Kimlik ve Siyasal Aidiyet. Ankara: Anı Yayıncılık.

- KÖKNEL, Ö. (1979). Cumhuriyet Gençliği ve Sorunları. İstanbul: Cem Yayınevi.
- KURT, Ü. (2012). Demokratik Bir Kent Kültürü İnşası. Edi. Murat Şentürk, s: 83-104, İstanbul: Esenler Belediyesi Şehir Düşünce Merkezi Şehir Yayınları.
- LAYDER, D. (2010). Sosyal Teoriye Giriş, Çev. Ümit Tatlıcan, 2. Baskı, İstanbul: Küre Yayınları.
- MAALOUF, A. (2009). Çivisi Çıkmış Dünya, Çev. Orçun Türkay, İstanbul: Yapı kredi yayınları.
- MAALOUF, A. (2012). Ölümçül Kimlikler, Çev. Aysel Bora, 34. Baskı, İstanbul: Yapı kredi yayınları.
- MARDİN, Ş. (1997). Siyasal ve Sosyal Bilimler (Makaleler 2), İstanbul: İletişim Yayınları.
- MARSHALL, G. (1999). Sosyoloji Sözlüğü, Çev. Osman Akınhay, Derya Kömürcü, Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.
- MERİÇ, C. (1998). Umrandan Uygarlığa, 3. Baskı, İstanbul: İletişim Yayınları.
- METİN, A. (2011). Kimliğin Toplumsal İnşası ve Geleneksel Kadın Kimliğinin Aktarımı, Çankırı Karatekin Üniv. Sos. Bil. Ens. Dergisi, cilt: 2, sayı: 1, s: 74-92.
- NEYZİ, L. (2009). “Ben Kimim?” Türkiye’de Sözlü Tarih, Kimlik ve Öznellik. 3. Baskı. İstanbul: İletişim Yayınları.
- OKTİK, N. (2008). Türkiye’de Yoksulluk Çalışmaları, Der. Nurgün Oktik, İzmir: Yakın Kitabevi Yayınları.
- OKTİK, N. (2013). Sultangazi’de Genç Olmak ‘Gençliğin Yaşam Kalitesi ve Yaşam Beklentisi’ Projesi Raporu. İstanbul: Sultangazi Belediyesi, FSM iletişim.

ÖZCAN, A. (2012). Bir İstanbul Distopyası: İstanbul'un Sınıfsal ve Kimliksel Dönüşümü Bağlamında Karşı-Kentler, Folyo- Yaşamlar ve Yok-Mekânlar. Edi. Murat Şentürk, s: 105-130, İstanbul: Esenler Belediyesi Şehir Düşünce Merkezi Şehir Yayınları.

SARIBAY, A. Y. (2008). Global Bir Bakışla Politik Sosyoloji, İstanbul: Everest Yayınları. Sosyoloji Dergisi, cilt: 3, sayı: 27, s: 73-94.

SWINGWOOD, A. (1998). Sosyolojik Düşüncenin Kısa Tarihi, Çev. Osman Akınhay, Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.

ŞAHİN FIRAT, B. (2010). “Burada benden de bir şey yok mu öğretmenim?” Eğitim Sürecinde Kimlik, Çatışma ve Barışa Dair Algı ve Deneyimler, Toplumsal uzlaşma aracı olarak eğitimin rolü projesi alan araştırması raporu - İstanbul: Tarih Vakfı Yayınları

ŞAHİN KAYA, Ş. (2009). Yeni Alevi Kadın Kimliğinin İnşasında Kolektif Hafızanın Rolü, Aydın: 6. Ulusal Sosyoloji Kongresi Bildiri Kitabı, s: 446-471. http://www.sosyolojidernegi.org.tr/kutuphane/icerik/sahin_kaya_sehriban_.pdf adresinden 20.12.2014 tarihinde indirildi.

ŞENER, S. (2013). Türkiye’de Gençlik, 4. Baskı, İstanbul: İnkılab Yayınları.

ŞENTÜK, M. (2012). Göç, Kentleşme ve Aidiyet Ekseninde Esenler’i Anlamak, Edi. Murat Şentürk, İstanbul: Esenler Belediyesi Şehir Düşünce Merkezi Şehir Yayınları.

ŞENTÜRK, M. (2012). İstanbul’da Göç, Yoksulluk ve Kentsel Dönüşüm. Edi. Murat Şentürk, s: 133-154, İstanbul: Esenler Belediyesi Şehir Düşünce Merkezi Şehir Yay.

TAŞÇI, H. (2012). Göçün Mekânı: Esenler ve Mekânın Değişimi. Edi. Murat Şentürk, s: 155-184, İstanbul: Esenler Belediyesi Şehir Düşünce Merkezi Şehir Yayınları.

TOKGÖZ BAKIROĞLU, C. (2013). Sosyalleşme ve Kimlik İnşası Ekseninde Sosyal Paylaşım Ağları. 10 Ocak 2015 tarihinde <http://ab.org.tr/ab13/bildiri/228.pdf> adresinden indirildi.

TÜRKDOĞAN, O. (2007). Kimlik-Göç-Sosyal Şiddet ve Türkiye Gerçeği, Sosyoloji konferansları dergisi, sayı: 36, s: 1-14.

ÜNAL, S. & DEMİR, G. (2009). Göç, Kimlik ve Aidiyet Bağlamında Türkiye’de Balkan Göçmenleri, Aydın: 6. Ulusal Sosyoloji Kongresi Bildiri Kitabı. S: 378-407. http://www.sosyolojidernegi.org.tr/kutuphane/icerik/unal_serdar_demir_gulsen.pdf adresinden 15.01.2015 tarihinde indirildi.

ÜNAL, H. (2013). Yoksul Olmak Suç İşlemek İçin Yeterli mi? Der. Nurgün Oktik. S:327-360. İzmir: Yakın Kitabevi Yayınları.

WEBER, M. (2000). Sosyoloji Yazıları, Çev. Taha Parla, 3. Baskı, İst. : İletişim Yay.

YAMAN, Ö. M. (2012). Esenlerde Yoksul Gençlerin Mekanları: Hal, Tekstil Atölyeleri ve Kafeler. Edi. Murat Şentürk, s: 223, İstanbul: Esenler Belediyesi Şehir Düşünce Merkezi Şehir Yayınları

YANIK, C. (2013). Etnisite, Kimlik ve Milliyetçilik Kavramlarının Sosyolojik Analizi, Kaygı Uludağ Üniversitesi Felsefe Dergisi, sayı: 20, s: 225-238.

YAVUZER, H. (1999). Ana- Baba ve Çocuk, 12. Basım, İstanbul: Remzi Kitabevi.

YAVUZER, H. (2003). Çocuk Psikolojisi, 24. Basım, İstanbul: Remzi Kitabevi.

YILDIRIM, E. (1999). Anthony Giddens’in Yapılanma Teorisi, Bilgi Dergisi, cilt: 1 sayı:1 s: 25-44.

YILMAZ, C. (2013). Kentsel Yoksulluk: Dayanışma, Güven ve Risk İlişkisinin Dönüşümü. Der. Nurgül Oktik, s:163-206. İzmir: Yakın Kitabevi Yayınları.

<http://rapory.tuik.gov.tr/28-03-2015-14:06:0213467491621127348072209534470.xls> adresinden 28.03.2015 tarihinde indirildi.

<http://tr.wikipedia.org/wiki/Sultangazi> adresinden 11.03.2015 tarihinde indirildi.

[http://rapory.tuik.gov.tr/10-08-2015-14:45:37-](http://rapory.tuik.gov.tr/10-08-2015-14:45:37-19174292509135373441850391775.html)

[19174292509135373441850391775.html](http://rapory.tuik.gov.tr/10-08-2015-14:45:37-19174292509135373441850391775.html) adresinden 10.08.2015 tarihinde indirildi.

EKLER

EK 1

ANKET

Sayın Katılımcı;

Bu anketin amacı, Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Anabilim Dalı'nda yapılan "Göç Mekânlarındaki Gençlerin Kimlik İnşası: Sultangazi Örneği" adlı çalışmaya veri sağlamaktır. Verdiğiniz bilgilerin gizliliği esastır. Lütfen soruları içtenlikle ve doğru bir şekilde cevaplayınız. Bu bilgiler sadece bilimsel amaçla kullanılacaktır.

Değerli katkılarınız için teşekkür ederiz.

1. Cinsiyetiniz nedir?

1 () Erkek 2 () Kadın

2. Kaç yaşındasınız?

3. Medeni durumunuz?

1 () Bekar 2 () Evli

4. Eğitim durumunuz nedir?

1 () Ortaokul öğrencisi 2 () Lise öğrencisi 3 () ilkokul mezunu
4 () Ortaokul mezunu 5 () Lise mezunu 6 () Üniversite mezunu

5. Ne işle meşgulsünüz?

1 () Öğrenci 2 () Esnaf 3 () Memur 4 () İşçi 5 () Serbest 6 () İşsiz
7 () Ev hanımı

6. Hangi ilde doğdunuz?

7. Doğum yeriniz neresidir?

1 () Köy 2 () Kasaba 3 () İlçe merkezi 4 () İl merkezi

8. Aynı evde toplam kaç kişi yaşıyorsunuz? (siz dahil)

1 () 1 kişi 2 () 2 kişi 3 () 3 kişi 4 () 4 kişi 5 () 5 kişi ve üstü

9. Ailenizin aylık toplam geliri net olarak ne kadardır?

- 1 () 0-1000 TL 2 () 1001-2000 TL 3 () 2001-3000 TL 4 () 3001-5000 TL
5 () 5001 TL ve üstü

10. Oturduğunuz evin mülkiyet durumu nasıldır?

- 1 () Ev sahibi 2 () Kiracı 3 () Lojman 4 () Akraba evi (kirası olmayan)

11. Yaşadığınız evin niteliği nasıldır?

- 1 () Gecekondu 2 () Apartman dairesi 3 () Müstakil ev 4 () site

12. Babanızın eğitim durumu nedir?

- 1 () Okuryazar 2 () İlkokul mezunu 3 () Ortaokul mezunu 4 () Lise mezunu
5 () Üniversite mezunu 6 () Okuryazar değil

13. Annenizin eğitim durumu nedir?

- 1 () Okuryazar 2 () İlkokul mezunu 3 () Ortaokul mezunu 4 () Lise mezunu
5 () Üniversite mezunu 6 () Okuryazar değil

14. Babanızın mesleği nedir?

- 1 () İşçi 2 () Esnaf 3 () Memur 4 () Emekli 5 () Serbest 6 () İşsiz

15. Annenizin mesleği nedir?

- 1 () İşçi 2 () Esnaf 3 () Memur 4 () Emekli 5 () Serbest 6 () Ev hanımı

16. Kaç yıldır Sultangazi’de yaşamaktasınız?

- 1 () 0-5 yıl 2 () 6-10 yıl 3 () 11-15 yıl 4 () 16-20 yıl 5 () 20 yıl üstü

17. Sizce insanın yaşamını anlamlı kılan nedir?*

- () Aile () Eş, sevgili () Bir eser bırakmak
() İdealleri uğruna mücadele () Çocuk () Mesleki başarı
() Din, inanç () Zenginlik, para () Eğitim
() Bilgi () Diğer (belirtin)

18. Sizce Türkiye’de gençlerin karşılaştığı güçlükler arasında en önemlileri nelerdir? (3 tanesini önem sırasına göre 1’den 3’e doğru numaralandırın).*

- İsteddiği eğitimi görememek / yeterli eğitim alamamak
- İşsizlik/İş güvencesinden yoksunluk
- Parasızlık
- Ciddiye alınmamak/saygı görmemek
- Cinsel sorunlar
- Spor olanaklarından yoksunluk
- Danışacak, yol gösterecek kimsesi olmamak
- Gençlik içindeki gruplardan birine girmeye zorlanmak
- Aile ve çevre baskısı

19. Aşağıdaki özelliklerden hangisine sahip olduğunuzu düşünüyorsunuz?*

- Nazik
- Uyumlu
- İçer kapanık
- Asi
- Kendi başına davranan
- Çok çabuk sinirlenen, kendini çabuk kaybeden
- Uzlaşmacı
- Gününü yaşayan, geleceği düşünmeyen
- Arkadaşları tarafından sevilen ve kabul gören

20. Sizin komşularınızın evine gitme ya da onların evinize gelme sıklığı nasıldır?

- 1 () Her zaman 2 () Ara sıra 2 () Hiçbir zaman

21. Kendinizi daha çok nereli hissediyorsunuz?

- 1 () Memleketim olan..... 2 () İstanbullu 3 () Diğer (*belirtiniz*)

22. Sultangazi’de yaşamaktan memnun musunuz?

- 1 () Memnunum 2 () Kısmen memnunum 3 () Memnun değilim

23. Memlekete ne sıklıkla gidiyorsunuz?

- 1 () Yılda birkaç kez 2 () Yılda bir 3 () Birkaç yılda bir 4 () Hiç gitmiyorum

24. Memlekete ailece geri dönmeyi düşünüyor musunuz?

- 1 () Evet 2 () Hayır

25. Sultangazi'de memleketinize ait hemşeri derneği var mı?

1 () Var 2 () Yok

26. Herhangi bir sivil toplum kuruluşu, dernek veya vakfa üye misiniz?

1 () Evet 2 () Hayır

27. Üye olarak veya üye olmadan gidip geldiğiniz ve iletişimde bulunduğunuz herhangi bir dernek, vakıf veya dini kurum varsa isimlerini yazar mısınız?

1 () 2 () 3 ()

28. En çok izlediğiniz üç televizyon kanalını sırasıyla yazar mısınız?

1 () 2 () 3 ()

29. Televizyonda en çok hangi tür programları izlersiniz?

1 () Haber-tartışma 2 () Magazin 3 () Dizi-sinema 4 () Belgesel
5 () Dini program

30. Sosyal medyayı aktif olarak kullanıyor musunuz?

1 () Evet 2 () Bazen 3 () Hayır

31. Sosyal medyanın insanların yaşamlarını etkilediğini düşünüyor musunuz?

1 () Evet, önemli ölçüde etkiler 2 () Kısmen etkiler 3 () Hayır, etkilemez

32. Hangi siyasi partiyi kendinize yakın görüyorsunuz?

1 () AK Parti 2 () CHP 3 () HDP 4 () MHP 5 () SP 6 () BBP 7 () Diğer...

33. Ailenizin gelenek ve göreneklerine ne ölçüde uyuyorsunuz?

1 () Her zaman uyuyorum 2 () Kısmen uyuyorum 3 () Hiç uymuyorum

34. Daha çok kimleri kendinize örnek alırsınız?

1 () Annem veya babamı 2 () Abim veya ablamı 3 () Öğretmenlerimi
4 () Arkadaşlarımı 5 () Ünlü kişileri

35. Yakın akrabalarınızla ne sıklıkta görüşüyorsunuz?

1 () Çok sık görüşüyorum 2 () Ayda bir kez görüşüyorum
3 () Sadece önemli günlerde görüşüyorum 4 () Hiç görüşmüyorum

36. Ailenizle ilişkileriniz nasıldır?

- 1() Babam ve annem her şeyime karışıyorlar, baskı yapıyorlar
- 2() Babam ve annemle her türlü sorunumu paylaşabiliyorum
- 3() Babam ve annem benimle hiç ilgilenmiyorlar
- 4() Kardeşlerimle anlaşamıyorum

37. Arkadaşlarınızla en çok hangi konularda konuşursunuz? (EN ÇOK ÜÇ CEVAP).*

- () Anne-baba geçimsizliği
- () Aile sorunları
- () Okul, dersler, öğretmenler
- () Cinsel konular
- () Para
- () Din, inanç
- () Eş/Sevgili - kız/erkek arkadaş
- () Felsefe, edebiyat, sanat
- () Havadan sudan genel sohbet
- () Giyim- kuşam
- () Siyaset
- () Futbol, maç, Sinema, müzik, eğlence
- () İş/çalışma hayatı
- () Diğer (belirtin).....

38. Sizden yaşlı kuşaklarla ilişkilerinizi değerlendirdiğinizde aşağıdaki ifadelere katılıp katılmadığınızı belirtir misiniz?*

Katılıyorum=1, Katılmıyorum=2, Bilmiyorum =3

Büyükler beni anlamıyor. ()

Ben kendime gerekenleri biliyorum, büyüklerin öğütlerine ihtiyacım yok. ()

Büyüklerle genellikle güvenirim. ()

Büyükler de en az bizler kadar yeniliklere ayak uydurabiliyor. ()

39. Bugün Türkiye'yi sizin gibi gençler yönetse, ilk el atacakları sorun hangisi olurdu?

(En önemli gördüğünüz üç tanesine önem sırasına göre 1'den 3'e kadar numara verin).*

- () İşsizlik
- () Zengin-fakir uçurumu
- () Kürt/Güneydoğu sorunu
- () İrtica
- () Terör
- () Ahlaki değerlerde yozlaşma
- () Uyuşturucu bağımlılığı
- () Çarpık kentleşme/betonlaşma/gecekondulaşma
- () Kır/Kent dengesizliği
- () Çevre kirliliği

- Eğitim
- Toplum hizmetleri (sağlık, sosyal güvenlik vb)
- Rüşvet/Yolsuzluk
- Mezheplerin devlet nezdinde eşit olmayan konumu
- Türkiye'nin kendi kültürünü korumaması
- Diğer (belirtiniz).....

40. Dini inanç bakımından aşağıdakilerden hangisi sizin durumunuza daha çok uyar?
(TEK CEVAP).*

- 1 Allah'a ve dine inanıyorum.
- 2 Allah'a inanıyorum, ama kafama yatan bir din anlayışı bulamıyorum.
- 3 Kendime göre bir inancım var, ama bu bilinen dini inançlara pek benzemiyor.
- 4 İnanç konusuna pek kafa yormuyorum.
- 5 Tanrı'nın var olup olmadığını bilmiyorum.
- 6 Ateistim, hiçbir tanrıya ve dine inanmıyorum.

41. Dini inancınızla bağlantılı olarak aşağıdakilerin hangilerini düzenli olarak ya da bazen yaparsınız?*

	Düzenli	Bazen	Hiç
Camiye giderim			
Namaz kılarım			
Oruç tutarım			
Dua ederim			
Cem Evine giderim			
Din konusunda okurum ve düşünürüm			
Diğer (belirtiniz)			

42. Sizce, kendinizi tanımlayan 3 özellik nedir?*

- İncim (dinim)
- Türk olmam /Kürt olmam
- Alevi/sünni olmam
- Geldiğim yer
- Kadın/erkek olmam

- Siyasal görüşüm
 Fiziksel özelliklerim
 Ailem

43. Aşağıdakilerden hangisinden yana, hangisine karşı olduğunuzu belirtir misiniz?*

Yanayım=1, Karşıyım=2, Fikrim yok=3

- Ötenazi (Ölümcül hastaların kendi hayatlarına son verme hakkı)
 Ölüm cezası
 Doğum kontrolü/aile planlaması
 Evlilik öncesi cinsel ilişki
 Klonlama (canlıları kopyalama)
 Görücü usulüyle evlenme
 Farklı din ya da mezhepten olan kadın ve erkeğin evlenmesi

44. Evlilik öncesi kız-erkek ilişkisi hakkındaki düşünceleriniz aşağıdakilerden hangisine daha çok uyuyor? (TEK CEVAP).*

- 1 Gençlerin her açıdan birbirlerini tanımaları bakımından olumludur
2 Belirli bir mesafe bırakmak şartıyla normaldir
3 Geleneklerimize ve toplum ahlakına ters düştüğü için kabul edilemez

45. Karşı cinsle ve cinsel konularla ilgili bilgilerinizi nereden edindiniz?*

- Anne-baba
 Arkadaşlar
 Ağabey/abla/kardeş
 Dergi/kitap
 Öğretmen/Öğretim üyesi
 Uzman-danışman
 Diğer (belirtin)

46. Hiç sevgiliniz/kız/erkek arkadaşınız oldu mu?*

- Evet Hayır

47. En yakın üç arkadaşınız hangi çevreden oluşmaktadır?

- 1 Akrabalarımından 2 Mahalleden 3 Okuduğum okuldan
4 Aynı düşünce ve inançtan 5 İş çevremden 6 Askerden

48. Son üç ayda hangi faaliyetlere katıldınız? (birden çok seçenek işaretleyebilirsiniz).

- 1 () Konser 2 () Festival 3 () Sivil toplum kuruluşu faaliyeti
4 () Halka açık seminer 5 () Türbe vb. ziyareti 6 () Belediye etkinliği

49. Boş vaktinizi nasıl geçirirsiniz?

- 1 () Sinema, tiyatro veya kitap, gazete okuyarak 2 () Spor yapma
3 () Kahvehane, kaffe 4 () Arkadaşlarla gezerek 5 () İnternet 6 () Televizyon

50. Sizce evlilikte eş seçiminde aşağıdaki kriterlerin önem dereceleri nasıl olmalıdır?

	Hiç önemli değil	Önemsiz	Kısmen önemli	Önemli	Çok önemli
Eşin akraba olması					
Aynı etnik yapıdan olması					
Aynı mezhepten olması					
Ekonomik durumunun iyi olması					
Aynı siyasi düşünceden olması					
Eğitilmiş biri olması					
Dindar biri olması					

51. Aşağıdaki dillerden hangisini ne düzeyde biliyorsunuz?

Diller	Hiç bilmiyorum	Az biliyorum	Orta derece biliyorum	İyi derece biliyorum	Çok iyi derece biliyorum
Türkçe					
Kürtçe					
Zazaca					
Arapça					
Diğer.....					

52. Etnik olarak kendinizi nasıl tanımlarsınız? (birden çok seçenek işaretleyebilirsiniz).

1 () Türk 2 () Kürt 3 () Zaza 4 () Arap 5 () Çerkez 6 () Diğer (belirtiniz)...

53. Kendi kimliğinizi neye göre tanımlarsınız?

	Hiç önemli değil	Önemsiz	Kısmen önemli	Önemli	Çok önemli
Cinsiyetime göre (kadın – erkek)					
Siyasi düşünceme göre					
Etnik yapıma göre					
Mezhebime göre					
Dindarlığıma göre					
Aileme göre					
Mesleğime göre					

54. Kimliğinizi oluştururken aşağıdaki faktörlerden etkilenme dereceniz nedir?

	Hiç etkilenmiyorum	Etkilenmiyorum	Kısmen etkileniyorum	Etkileniyorum	Çok etkileniyorum
Ailemden					
Arkadaşlarımdan					
Okulumdan					
Mezhebimden olan insanlardan					
Kitle iletişim araçlarından (Tv, internet, gazete)					
Siyasi gruplardan					
Dini gruplardan					

55. Size göre, okul bir insanın hayatında ve kişilik yapısının oluşmasında ne kadar etkilidir?

1 () Çok etkili 2 () Etkili 3 () Kısmen etkili 4 () Etkili değil 5 () Hiç etkili değil

* Bu madde Prof. Dr. Nurgün OKTİK tarafından 'Sultangazi'de Genç Olmak, Gençliğin Yaşam Kalitesi ve Yaşam Beklentisi' adlı çalışmada kullanılan anket sorularından alınmıştır.

ÖZGEÇMİŞ

1979 yılında Bingöl’de doğdu. Lise öğrenimini Bingöl lisesinde tamamladıktan sonra, 2002 yılında İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Bölümünü bitirdi. 2004 yılında İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe Grubu Alan Öğretmenliği dalında yüksek lisans yaptı. 2004 yılından itibaren özel öğretim kurumlarında öğretmen ve yönetici olarak çalıştı. 2013 yılında ise Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Anabilim Dalı’nda başladığı yüksek lisans programını 2015 yılında bitirdi. Halen Gaziosmanpaşa Üniversitesi’nde Öğretim Görevlisi olarak çalışmaya devam etmektedir